

KARMAŞIKLIK VE BEĞENİ: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ

Aysun SAYLAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**OCAK 2008
ANKARA**

Aysun SAYLAN tarafından hazırlanan "KARMAŞIKLIK VE BEĞENİ: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ" adlı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç.Dr.Aysu AKALIN BAŞKAYA
Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Nur ÇAĞLAR
Mimarlık, Gazi Üniversitesi
Doç.Dr.Kemal YILDIRIM
Mobilya ve Dekorasyon, Gazi Üniversitesi
Doç.Dr.Aysu AKALIN BAŞKAYA
Mimarlık, Gazi Üniversitesi
Doç.Dr.Nuray ÖZASLAN
Mimarlık, Anadolu Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.Pınar DİNÇ
Mimarlık, Gazi Üniversitesi

Tarih: 23 / 01 / 2008

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Nermin ERTAN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Aysun SAYLAN

KARMAŞIKLIK VE BEĞENİ : KEÇİÖREN ÖRNEĞİ
(Yüksek Lisans Tezi)

AYSUN SAYLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak 2008

ÖZET

Bu çalışmada, yerel yönetim ve müteahhitlerin müdahaleleriyle değişikliğe uğrayan Keçiören ilçesindeki apartman konut cephelerinin 'beğeni', 'karmaşa' ve 'etkilenme' durumu, farklı denek grupları tarafından test edilmiştir. Keçiören bölgesinden seçilen 7 apartman cephesi bilgisayarda modellenerek her apartman için üç farklı durum geliştirilmiştir; 'sade' örnek semtin özgün durumunu, "en karmaşık" durum ise (*popüler stil*) şimdiki durumu temsil etmektedir. "Orta karmaşık" örnekler mimar elinden çıkmış bilinçli bir tasarımın ifadesidir, belirli bir döneme ve kültüre öykünse de abartısı olmayanı temsil etmektedirler. Çalışmadaki ana hipotez; ters 'U' ilişkisinin varlığını göstererek, beğenin orta karmaşık konutlar için daha yüksek olacağı yönündedir. Keçiören'de ikamet eden farklı meslek dallarından 43 halk (30-45 yaş) ile 57 lise son sınıf öğrencisine 21 adet (7 set için 3 öneri) örnek çizimi *Beğeni* (güzel-çirkin, özgün-özenti, ilginç-sıradan, zarif-kaba, modern-modası geçmiş), *Karmaşıklık* (basit-karmaşık, mütevazı-gösterişli) ve *Etkilenme* (ilginç-sıradan) başlıklarında gruplanan 5 ölçekli toplam 7 adet anlamsal farklılaşma skalası yardımıyla

değerlendirmeleri istenmiştir. Orta karmaşık apartman cepheleri güzel', 'özgün', 'zarif' ve 'modern' bulunmuş, en karmaşık apartman cepheleri ise 'gösterişli', 'kaba' ve 'ilginç' şeklinde tariflenmiştir. Genç katılımcılar, diğer gruba kıyasla daha az eleştirel yaklaşarak, gördüklerini daha pozitif yorumlamışlardır.

Bilim Kodu : 802 1.099
Anahtar Kelimeler : Postmodernizm, dekore edilmiş cepheler, ucuz sanat, beğeni, karmaşıklık, etkilenme ve kitsch.
Sayfa Adedi : 118
Tez Yöneticisi : Doç. Dr. Aysu AKALIN BAŞKAYA

**COMPLEXITY AND TASTE : CASE OF KEÇİÖREN
(M.Sc. Thesis)**

Aysun SAYLAN

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCES AND TECHNOLOGY**

January 2008

ABSTRACT

In this study, domicile building façades in Keçiören, changed by intervention of local administration and constructors, within the context of “appreciation”, complexity” and “impression”“are tested by different groups. For that aim seven building façades chosen from Keçiören district were modelled with computer study and three alternatives were developed for each;“plain” stands for authentic case of the sample district and “most complicated” symbolizes the present (popular style) case. “Mid-complicated” samples are expression of conscious design from the architect and these stand for the non exaggerated although they emulate a specific era and culture. Main hypothesis in the study is appreciation will be higher for mid-complicated by displaying inverted “U”shaped relation. 21 pieces (3 proposals for 7 set) of sample drawings grouped under context of titles of Appreciation (beautiful – ugly, authentic – affectation, interesting – ordinary, exquisite – artless, modern – old fashioned), *Complexity (ordinary – complex, modest – grandiose) and Impression (interesting – ordinary)with the help of in total 7 meaning differentiation scala of which 5 scaled drawing are asked to be assessed by 43 people (age 30-45) and 57 secondary school seniors residing in Keçiören. Mid complex building façades are found “authentic”, “exquisite” and “modern”, the most complicated building façades are depicted as “grandiose”, “artless” and*

“interesting”. Young participants annotated more positively, approaching with criticising manner by comparison to the other group.

Science Code : 802 1.099
**Key words : Postmodernism, popular culture, decorated
façades, basic art, complexity, impression and
'kitsch'. denotating differentiation scala**
Number of Pages : 118
Thesis Advisor : Ass.Prof. Aysu AKALIN BAŞKAYA

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, bitmez tükenmez sabrı ile daima yanımda olan Değerli Hocam, Sayın Doç.Dr.Aysu AKALIN, BAŞKAYA'ya, çalışmama yaptıkları değerli katkılardan dolayı Doç.Dr. Kemal YILDIRIM'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her koşulda yanımda olan, maddi ve manevi destekleriyle, en ufak bir sıkıntıda bile hiçbir zaman eksikliklerini hissettirmeyen Ailem'e ve sevgili eşim Tuna SAYLAN'a, mimarlık mesleğini sevmemde en önemli katkıyı sağlayan değerli büyüğüm, meslektaşım, kendime örnek olarak aldığım insanlardan biri olan Engin ÖZOKAN'a, tezimde çok büyük emeği olan çizimleriyle yardımlarını benden esirgemeyen biricik arkadaşım Ayla GÜMÜŞ'e ve buradan adını sayamadığım çalışmamın oluşmasında katkısı olan herkese gönülden teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiv
RESİMLERİN LİSTESİ.....	vx
1. GİRİŞ.....	1
2. TARİHSEL SÜREÇTE KEÇİÖREN İLÇESİ	14
2.1. Keçiören apartman cephelerinde erk olgusunun yansımaları ve Keçiören'deki Kamu politikası	26
2.2. Keçiören'de Estetik Kurul.....	44
3. ALAN ÇALIŞMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	51
3.1. Araştırma Varsayımları ve Literatür Bilgisi	51
3.2. Metod	54
3.3. Katılımcılar İle İlgili Bilgiler.....	64
3.3.1. Katılımcıların yaş ortalaması.....	65
3.3.2. Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları il.....	65
3.3.3. Cinsiyet.....	66
3.3.4. Apartman cephesinin önemi.....	66
3.3.5. Oturulmak istenen semt.....	67

	sayfa
3.3.6. Keçiören cephelerini tercih.....	67
3.4. Bağımlı Değişkenlerin Analizi: Beğeni, Karmaşa ve Etkilenme.....	68
3.4.1. Anlamsal farklılaşma ölçeğinin güvenilirliği.....	68
3.4.2. Katılımcıların apartman cephelerini değerlendirmeleri.....	69
3.4.3. Karmaşıklık seviyesi ve 'U' ilişkisi.....	89
3.5. Bölüm Değerlendirmesi.....	95
4. SONUÇ VE TARTIŞMA	97
KAYNAKLAR.....	101
EKLER.....	107
EK-1. Anket formu.....	108
EK-2. Röportajlar.....	114
ÖZGEÇMİŞ.....	118

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. Keçiören ilçesini gösterir harita.....	14

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Sıfat Çiftlerinin Değerlendirildikleri Üst Başlıklar.....	63
Çizelge 3.2. Anket Katılımcılarının Yaş Bilgileri.....	65
Çizelge 3.3. Anket Katılımcılarının En Uzun Süre Yaşadıkları İl	65
Çizelge 3.4. Anket Katılımcılarının Yaş ve Cinsiyet Bilgileri.....	66
Çizelge 3.5. Katılımcılar İçin Cephenin Önemi ve Yaş Bilgileri.....	67
Çizelge 3.6. Katılımcıların Semt Tercihleri ve Yaş Bilgileri.....	67
Çizelge 3.7. Keçiören'deki eski, yeni cephelerin tercih kıyaslaması ve yaş bilgileri.....	68
Çizelge 3.8. Ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirilmesi.....	69
Çizelge 3.9. Katılımcıların Grup 1'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	70
Çizelge 3.10. Katılımcıların Grup 2'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	72
Çizelge 3.11. Katılımcıların Grup 3'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	74
Çizelge 3.12. Katılımcıların Grup 4'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	76
Çizelge 3.13. Katılımcıların Grup 5'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	78
Çizelge 3.14. Katılımcıların Grup 6'da yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	80
Çizelge 3.15. Katılımcıların Grup 7'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.....	82
Çizelge 3.16. Katılımcıların en sade resimleri değerlendirilmeleri.....	84
Çizelge 3.17. Katılımcıların orta karmaşık resimleri değerlendirilmeleri.....	86

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.18. Katılımcıların en karmaşık resimleri değerlendirmeleri	88
Çizelge 3.19. Apartmanların cephe özelliklerinin etkilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile homojenlik grupları.....	90
Çizelge 3.20. Karmaşa seviyelerini dikkate alan bağımlı değişkenlerin ANOVAsı.....	91
Çizelge 3.21. Bağımlı değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri.....	93
Çizelge 3.22. Katılımcıların yaşı dikkate alınarak bağımlı değişkenlerin ANOVAsı.....	93
Çizelge 3.23. Bağımlı değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri.....	94
Çizelge 3.24. Katılımcıların cinsiyetini bağlamında bağımlı değişkenlerin ANOVA'sı.....	95

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Belediye tarafından onaylanan cephelere ait çizim örnekleri.....	38
Şekil 2.2. Keçiören Belediyesinde apartman konut cephelerinde dekoratif amaçla kullanılan objeler	41
Şekil 3.1. Katılımcılar için cephenin önemi ve yaş bilgileri.....	66
Şekil 3.2. Grup 1’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	71
Şekil 3.3. Grup 2’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	73
Şekil 3.4. Grup 3’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	75
Şekil 3.5. Grup 4’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	77
Şekil 3.6. Grup 5’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	79
Şekil 3.7. Grup 6’da yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	81
Şekil 3.8. Grup 7’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri.....	83
Şekil 3.9. En sade apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği	85
Şekil 3.10. Orta karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği.....	87
Şekil 3.11. En karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği.....	89
Şekil 3.12. Bağımlı değişkenler üzerinde karmaşıklık seviyelerinin etkisi.....	92
Şekil 3.13. Katılımcıların yaşının algılamadaki etkileri.....	94

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Estergon Kültür Merkezi'nin eski görünüşü.....	15
Resim 2.2. Keçiören'den eski bir görünüş.....	15
Resim 2.3. Keçiören Belediyesinin amblemi.....	16
Resim 2.4. Keçiören Belediyesi ve yakın çevresi, 2007.....	18
Resim 2.5. Keçiören Belediyesi ve yakın çevresi, 2007.....	18
Resim 2.6. Keçiören'den bir genel görünüş.....	19
Resim 2.7. Belediye binası önündeki büstler.....	19
Resim 2.8. Giriş kapısının üstündeki Fatih Sultan Mehmet Tuğrası ve Belediye Önündeki Türk Büyüklerinin Büstleri ile Keçiören Belediye Binası.....	20
Resim 2.9. Açık Hava Müzesi'ndeki Anıtlar.....	21
Resim 2.10. Keçiören şehitler anıtı (cumhuriyet caddesi).....	21
Resim 2.11. Keçiören'in simgesi yapay şelale.....	22
Resim 2.12. National Geograpic gözüyle Keçiören.....	23
Resim 2.13. Keçiören Estergon Kültür Merkezi.....	23
Resim 2.14. Esztergom Kalesi Macaristan.....	24
Resim 2.15. Estegon Kültür Merkezinin içindeki çiniler.....	24
Resim 2.16. Konukları ağırlamak için tasarlanan Ankara Evi.....	25
Resim 2.17. Belediye açıklaması.....	29
Resim 2.18. Örnek proje ve açıklamaların duvarlarda yer aldığı Belediye Binası'nın koridorları.....	29
Resim 2.19. Koridor duvarlarında yer alan örnek cephe fotoğrafları.....	30

Resim	Sayfa
Resim 2.20. Keçiören Belediyesinde ön cephesi dekore edilmiş bir apartman Bloğu.....	31
Resim 2.21. Apartman cephelerindeki dekorasyonun detaylı görüntüsü.....	31
Resim 2.22. Dekore edilmiş cepheleri ile Keçiören Apartman blokları.....	32
Resim 2.23. “Türk evi görünümlü” apartman örnekleri.....	34
Resim 2.24. Keçiören’de onaylı apartman cephesi. Büro: Emek Mimarlık.....	35
Resim 2.25. Estetik Kurul tarafından onaylanan bir cephe.....	41
Resim 2.26. Mimarlıkta İltica Var Mı? Yerel Yönetim Örnekleri Ankara Keçiören ve Pursaklar Yapılaşması Sergisinden Görünüş Ocak 2007’de.....	42
Resim 2.27. “Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mı?” adlı sergide kullanılan cepheler (devam..).....	49
Resim 3.1. Grup 1.....	56
Resim 3.2. Grup 2.....	57
Resim 3.3. Grup 3.....	58
Resim 3.4. Grup 4.....	59
Resim 3.5. Grup 5.....	60
Resim 3.6. Grup 6.....	61
Resim 3.7. Grup 7.....	62
Resim 3.8. Grup 1’in apartman resimleri.....	70
Resim 3.9. Grup 2’nin apartman resimleri.....	72
Resim 3.10. Grup 3’ün apartman resimleri.....	73
Resim 3.11. Grup 4’ün apartman resimleri.....	75
Resim 3.12. Grup 5’in apartman resimleri.....	77

Resim	Sayfa
Resim 3.13. Grup 6'nın apartman resimleri.....	79
Resim 3.14. Grup 7'nin apartman resimleri.....	81
Resim 3.15. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan en sade apartman cepheleri.....	84
Resim 3.16. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan orta karmaşık apartman cepheleri.....	86
Resim 3.17. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan en karmaşık Apartman cepheleri.....	88

1.GİRİŞ

'Yaşayan bir canlı bulduğumda, güç isteği de buldum'

-F. Nietzsche

İdeoloji, siyasal ve toplumsal bir öğreti oluşturan ve bireysel veya kolektif hareketlere göre yön veren düşünce ve görüşler sistemidir. Bir topluluğa, döneme özgü, bir toplumsal durumu yansıtan düşünceler bütünü [Cimcoz, 1996], dünya ve toplum hakkında, birbiri ile tutarlı olan inanç ve bilgi sistemidir. Erk ise bir iş yapabilme gücü, kudret, iktidar ve istediğini yaptırabilme gücü anlamına gelir [Hasol, 1998]. İş, kariyer ve kişisel ilgilere sahip insanların birlikteliğindeki bir organizasyon [Morgan, 1998] bizim onu, politik bir kimlik olarak anlamamıza imkân tanır. Pfeffer örgütsel politikaları 'belirsizlik ve anlaşmazlık durumunda istenen sonuca ulaşmak için, insanların elde etmek, taraf toplamak ve ayrıca güç ve kaynakların kullanımı için yürütülen aktiviteler' olarak tanımlar [Pfeffer, 1981]. Bu, 'gücün hâkimiyet şeklinde algılandığı ve davranışların hâkimiyete direnerek meydan okuma şeklinde' gerçekleştiği kritik bir durumdur [Hardy & Cleg, 1996].

Eleştirel bakış, bir organizasyondaki hâkim grubun, kendi düşünce ve söylemini ikna etme amaçlı olarak gücü kullandığını, bunu yaparak kendi inandıklarını hükmedilene kabul ettirmeye, olguların, özellikle de sosyal olguların öznel yorumu yapmaya çalıştığını ifade eder. Çıkarılan iş, toplum liderlerinin hizmetlerine karşılık gurur, saygınlık ve takdir görebilmelerinde temel etkidir [Glenn, 2003]. Liderler, değerli bir iş gücü için zorla alma, kontrol etme ve yönetme yetkisine sahiptir. Bu durum, liderin büyük miktarda iş gücünü kontrol edebildiğinin bir göstergesidir. Sonuç ürün liderin gücünün bir kanıtıdır ve ona saygınlık kazandırır.

Hardy and Leiba-O'Sullivan'ın da ifade ettiği gibi güç farklı kademelerde faaliyet gösterebilir [1998]. En üst seviyede güç, kaynakların hareketi ve karar sürecinin kontrolü birlikteliğindedir. Siyasal ve toplumsal bir öğreti

oluşturan ve bireysel veya kolektif hareketlere göre yön veren düşünce ve görüşler sistemidir. Daha derin kademedede ise, başkalarının yaşantısını şekillendiren gücün nasıl işleme konulduğu belirginleşir.

Güç, yüzeysel durumda değişiklik yapabilme kabiliyeti (gönüllü tutum: aktörün faaliyeti), daha derin seviyede ise kontrol ve komutadır (belirleyici tutum: yapıcı tutum) [Giddens, 1979]. Daha da derinlerde ise, güç sistemle bütünleşmiştir ve neyi nasıl göreceğimize, nasıl düşüneceğimize hâkimdir: bu durum karşı koyma kapasitemizi kısıtlar. Postmodernizm’de bazı organizasyonlarda güç öylesine derinlere işlemiştir ki kişinin görüşü daima yanlıştır. *Postmodern* durumda; evrensel telekomünikasyonların, toplu medya iletişim araçlarının, bilgi teknolojisinin ve ulaşımın avantajı ile organizasyonlar güç kazanarak devlet güç kaybetmiş, vatandaşlar tüketici konumuna girmiş ve ekonomiler tüketim mantığı etrafında organize olmuşlardır [Kellner, 2003; Richter, 2003].

“*İnsan Türlerinin Ehlileştirilmesi*” adlı kitabında Peter Wilson (1988) mimarlığın dünyayı nasıl anladığımızla ilgili olduğunu tartışır. Bu bizim gerçeği net bir şekilde kavramsallaştırmamıza imkân tanır ve toplumların kültürel ve sosyal pratiklerini açıklayan sistemleri kurmasına yardım eder. Mimarlık, toplumun sosyal, dinsel, yönetsel, ekonomik erki elinde bulunduran kurumlarının toplumun geri kalanına bu erki sembolleştirilmiş bir mesaj olarak sunmasının aracıdır [Ateşin, 1996]. Tarih boyunca mimarlık ürünleri toplumdaki sosyal rollerin, statü farklarının, kolektivitelerin, sosyal durumların, ideolojik yaklaşımların, kültürel, teknolojik ve ekonomik yetkinliklerin ifade aracı olmuştur [Aydınlı, 1996]. Mimari yaklaşımlar, mesleğin durumuyla, estetik kodlarıyla, günlük yaşam ve politik ideolojilerle eklenmektedir [Batur, 1983].

Nasıl ki birey, kendi kültürel ve ekonomik gücünü konutuyla dışa vurma çabası gösteriyorsa, iktidar odakları da güçlerini ve bu gücün kaynağı olarak gördükleri değerleri mimari aracılığıyla yansıtmak istemiş, mimariyi ideolojilerinin ve erklerinin istikrarını sağlayacak araçlardan biri olarak

görmüşlerdir. [Jameson, 1985] Liderlerin tanrılar gibi algılanması gerçek politik güçtür ve geçmişte mimarlık bu amaca hizmet etmiştir. Mimarlık karmaşık bir şekilde politik güce bağlıdır. Wilson [1988]'in da dediği gibi '*Mimarlık liderin gücünü işaret eden bir işarettir*'.

Bilim, bilinmeyeni açıklamayı, *ideoloji* ise gerçeğe ulaşmayı amaçlar, ancak her meseleyi basite indirgeyerek, gerçeği çarpıtır ve onu gözden geçirir [Ayıran, 1996]. Politikada asıl amaç bir grup insanı etkilemek ve kendilerine kuvvet vermesini sağlamaktır. Bu nedenle o toplum için önemli müşterek değerlerin bulunması gereklidir [Dündar,&Tekel, 1996]. Diğer bir deyimle politikacıların gerçek amaçları ve bu amaca ulaşma yolları "halkçılık" adı altında gizli tutulur. Tüm erk tekeli hükümetler, mimarlık da dâhil olmak üzere, sahip oldukları değerleri bir mal gibi görerek, kendi çıkarları açısından kültürel ürünlerden fayda sağlamışlardır [Çalışlar, 1999]. Roma imparatorluğundan bu yana hükümdarların başarılarını mimari eserlerle anıtsallaştırdıkları ve bunu bir siyasi propaganda aracı olarak görmelerine tarihte öykünen pek çok iktidar sahibi ile karşılaşırız. Bunlar ya mimarlara hükmederler ya da mimariye [Aydınlı, 1996].

Mimarinin simgeci değeri, kalıcılığı, büyüklüğü, ihtişamı gibi özellikleriyle anıtsallaşması ve mesaj verir konuma gelmesi, lider ve hükümdarların topluma siyasi mesaj verme macerası olarak kullanma talebi ile örtüşmektedir [Çalışlar, 1999]. Nazi Almanya'sı bunun en iyi örneğidir. Mimar Albert Speer Alman şehirlerini, uygun politik görüntülerle donatabilmek amacıyla büyük planlar yapmıştır. Daha eskilere baktığımızda Aristokrasinin hüküm sürdüğü zamanlarda namus, onur, bağlılık; burjuvazinin hüküm sürdüğü zamanlarda ise özgürlük, eşitlik gibi kavramlar sahip olunan ideolojinin birer göstergesi olarak düşünülebilir. Antik Yunan ve Roma şehirlerinde ilk kanunlarla yönetilen devlet ideolojisi, toplumsal örgütlenmeden kaynaklanan kentsel kurguyu, mimarlığın özünü yansıtmaktadır [Çalışlar, 1996]. Ortaçağ şehirleri; kilise, kale ve lonca çevresinde gelişmiş, skolastik düşünce mimariye yansımıştır. Rönesans

şehirlerine anıtsallık yoluyla düzen verilirken, barok şehirleri düzensiz ancak daha gösterişli, bezemeli mimarisiyle dönemin ideolojisini yansıtmıştır. Bu günlerde estetiğin sosyal ve politik değeri maksimuma çıkartılmış ve mimarlık politik gösterime dönüştürülmüştür [Aydınlı, 1996].

Özellikle devlet binalarında, Fransa'nın geniş çaplı "Grands Projets" leri ise güçlü bir yönetimin sağlam ve ileri görüşlüğünün simgesi olmakla beraber halka ve halkın seçimiyle yapılmış izlenimini yaratabilmiş olmasıyla başarılı bir politika ürünü olarak değerlendirilebilir. Dünyada demokrasinin en yoğun yaşandığı ülke olan Fransa'da iktidar mimariyi kullanarak ciddi bir iletişim haline getirmeyi başarmış ve diğer örneklerde olduğu gibi liderin imajını vurgulayacak bir kent sahnesi yaratılmıştır [Gençaydın, 1996].

Türkiye'de mimarlık ortamında ideolojik ve toplumsal yapı etkileşmesine bakacak olursak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte çok boyutlu bir gelişim ve değişim yaşanmıştır [Tanyeli, 1998]. Cumhuriyet ideolojisinin getirdiği çağdaşlaşma, ilerleme, kalkınma gibi hedefler ülkenin toplumsal ve kültürel gelişiminde ön planda olmuştur. Ülkede sosyal ve kültürel değişimler olmaya başlamış, bunların yanı sıra sanayileşme kentsel altyapı gibi imar ve bayındırlık hareketleri gündeme gelmiştir [Tekeli, 1983]. Cumhuriyet rejimi ile yeni bir kültürel ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Eğitim, hukuk, toplumsal yaşamla ilgili değişimler ile Osmanlı'nın geleneksel ideolojisinin değiştirilmesi ve yeni bir ideolojinin oluşturulması amaçlanmıştır. Burada Atatürkçülük görüşü ve çağdaşlaşma hedeflerinin önemli yeri vardır [Bozdoğan, 2002].

Cumhuriyet ile birlikte Türkiye yeni bir evrim sürecine girmiştir. Kapitalistleşme isteğinin modernleşme, ilerleme, kalkınma gibi kavramlar ile tanımlandığı sürecin kökleri geç Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Sürecin esası ise devlet eliyle sanayileşmeye çalışmak ve burjuva kültürü oluşturmaya dayanmaktadır. Türkiye'deki kapitalistleşme isteğinin temellerinin atıldığı bu dönemde devlet bir yandan ekonomik gücünü kullanarak batının nüfus etme politikaları ile uğraşırken, bir yandan da bireyi ekonomik yaşama katarak bir burjuvazi yaratmaya çalışmıştır [Onur, 1996].

Osmanlı toplumunun yönetici sınıf ve yönetilen sınıf olarak iki gruba bölünmüş görüntüsü kısmen gerçeklere dayanan bir ideolojidir [Aslanoğlu, 1979]. Bu iki kültürel yapının ilki İstanbul'da yaşayan asker ve bürokrat kökenli burjuvazi ve saray kültürü, ikincisi Anadolu'da yaşayan halk ve halk kültürü olarak ele alınmaktadır [Kırımlı, 1974]. Bu ikili toplumsal ve kültürel yapı toplumun geniş anlamda bir göstergesi olan mimarlıkta da kendini göstermiştir. 1908'de ilan edilen 2. Meşrutiyet'le birlikte gelişen milliyetçilik eğilimleri mimarlıkta da yeni arayışları gündeme getirmiştir. [Mimar Kemalettin](#) ve [Vedat Bey](#)'lerin başını çektikleri akımla Türk mimarlığının, "Neoklasik Türk Üslubu" ya da "Milli Mimari Rönesans" adını alan yeni klasik dönemi başlar [Yavuz, 1981]. Daha sonraları Birinci Ulusal Mimarlık adıyla anılacak bu tarz, Osmanlı imparatorluğunun ulusçuluk akımları ile balkanlarda toprak kaybetmeye başlamasının paralelinde ulusçuluk kavramının Türk toplumuna düşünce olarak yerleşmesi ile daha önceden oluşmaya başlamış, bu akımın ideolojisi ile bağdaşması sonucunda "Ulusal Mimarlık Akımı" adını almıştır. Gerçekte gelişen bu mimarlık akımı Ziya Gökalp'in ikili kültür kuramına paralellik göstermektedir [Gençaydın, 1996]. Uygulandığı binaların, işlev ve kütlelerinin düzenlenmesi batıdan alınırken, yüzey düzenlemeleri Klasik Osmanlı Mimarisinden alınmaktadır. Bu anlamda mimari de Ziya Gökalp'in "Medeniyet" ve "Hars" ikilemi, paralelinde bir ikileme gidilmiştir [Tekeli, 1984].

Cumhuriyetin kurulmasından 1930 yılına kadar süren bu akımda; antik yunan ve Rönesans mimari tarzlarından etkilenmek, 19 y.y'da İmparatorlukta yoğunlaşmaya başlayan batılılaşma hareketlerine karşı tepkiler, mimarlıkta ulusallaşmanın dinsel öğeler kullanılarak elde edilebileceği düşüncesi hakim olmuştur [Söylemezoğlu, 1973].

Bu dönemde mimarlar, klasik Türk mimarlığı yapıtlarını dirilterek bir Milli Mimari Rönesans'ı ile Türk milli üslubu yaratmaya çalışmışlardır. Bu arayış, İslam ülkelerinin birer birer Osmanlı'dan kopmaları nedeniyle "Panislamizme" karşı "Pantürkizm" eğiliminin yani ulus olma yolunda bilinçlenmenin bir sonucu olarak da nitelendirilebilir [Bozdoğan, 1996] .

1908'den hemen sonra güçlenen ve 1930 yılı dolaylarına kadar etkinliğini sürdüren bu akım; daha çok eski dinsel yapılardan alınan geniş saçaklar, kubbe, sütun, çıkma, mukarnaslı başlık, çini kaplamalar gibi yapı öğelerini sivil mimarlığa uygulamaya çalışmıştır. Selçuklu, Osmanlı dönemi yapı öğeleri ön planda tutulmuştur. Dönemin yapılarının özellikleri;

Biçimci bir yaklaşıma sahip olan I. Ulusal Mimari'de simetrik kütleler kullanılır. Bu kütleler Rönesans mimarlığı anlayışına uygun olarak kornişlerle üçe ayrılır. Ayrıca bazı örneklerde yine Rönesans mimarlığının cephecilik anlayışı gözlenir. Süsleme ve simetri aksındaki giriş düzenlemeleri ise gelenekle olan ilişkiyi örneklemektedir. Süsleme, Selçuklu ve Osmanlı karakterleri taşıırken, simetri aksındaki girişin portiklerle düzenlenmesi ise tümü ile Osmanlı mimarisinin bir devamıdır [Ergüvenç, 2007]. Kullanılan şemalar, kitle ve mekanlardaki ölçü ve oranlar ve kompozisyon kuralları bakımından Avrupa Neo-klassizmine paralel bir yapı gösterirler. Ana girişler, meydan, park, bahçe, geniş cadde, vb. yerlere bakan ana cephelere yerleştirilmiştir. Girişin, bezeme, süsleme, sütunlar hatta kubbe ya da yalancı kubbeler ile vurgulanmasına özen gösterilmiştir. (ör: Ankara Gazi İlk Muallim Mektebi, Ankara Palas vb) . Kullanılan yapı sistemi ne denli çağdaş olursa olsun, kesme taş kaplanmış ya da kesme taş izlenimini verecek şekilde cepheler derzlenmiştir. (ör: Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Binası, Konya Dar-ül Muallimin vb) [Tekeli, 1997]. Cephelerde bazen girişler bazen de köşeler kubbelerle hareketlendirilmiştir. Yatay düşey çizgi yüklemeleriyle, anıtsal bir görünüm kaygısı taşınmıştır. Kubbelerin bir bölümü yalancı kubbe olarak düzenlenmiş, üç katlı cephe düzenlenmiştir [Şey, 1998].

Bir yandan batı kökenli yenilikler uygulanırken bir yandan da geleneğe sahip çıkılarak gelenek yeniden diriltilmeye çalışılmaktadır. Bu akımda ideolojik düşünceler ve mimari unsurlar birleşerek ulusal bilinci yaratmak istemişler, bunu da, Selçuklu ve Osmanlı din ve eğitim kurumlarının motif ve biçimlerini kullanarak yapmışlardır. Bu durum mimar dergisinde şöyle dile getirilmektedir: "Dıştan Osmanlı stili, bütün binalar aynı şekilde yapıldı. Yalnız

milli duygu ile hareket edildi. Oysa ki mektebi bir hükümet binasına benzetmekte fayda yoktur.”[Aslanoğlu, 1980].

Bati'da modernleşmenin getirdiği doğal dil sonrası kopuşun ve ortaya çıkan zorunlu boşluğun tarihselci seçmecilikle dolmasının Osmanlı mimarlığına ilk etkileri sözlük ithaliyle belirir. Burada bizi neredeyse bir 'kendiliğindenlik' saptaması yapmaya götüren ise bu etkilerin dışarıdan yapıştırılmış olmanın ötesine geçip tam anlamıyla içselleştirilmiş olmalarıdır. Bu yüzden doğru bir tanımlamayla 'Osmanlı Baroğu'ndan ya da 'Osmanlı Seçmeciliği'nden, hatta 'Osmanlı Art Nouveau'su'ndan söz edebiliyoruz [Kızıldere, 2001].

Ziya Gökalp'ın başlattığı Türkçülük hareketi ve Cumhuriyet Hükümetinin desteği, bu akımın Cumhuriyet'in ilk yıllarında da canlı kalmasını sağladı. Aslında izlenen yol, genç dinamik cumhuriyetin yenilikçi ve atılımcı karakteriyle bağdaşmıyordu. Her alanda devrimler yapan genç Cumhuriyet'in mimarları, daha önceki dönemde kullanılmış İslam-Osmanlı öğeleri yerine bu kez Selçuklu-Osmanlı öğelerinden yararlanarak yeni bir mimarlık yaratmaya çalışıyorlardı. Bu çabalar klasik Osmanlı mimarlığına dönüş çabaları olarak da yorumlanabilir.

Bu dönemin yapılarında cephelerde Osmanlı dinsel motifleri ve mimari detayları, fonksiyonel amaçtan uzak, tamamen bezemeciliğe dayanan bir tutumla, binanın fonksiyonları düşünülmeden kullanılmıştır. Yapıların banka, işhanı veya apartman yapısı olduğunu ayırt etmek zordur. Cephelerde aynı yeni Rönesans mimarisinde olduğu gibi, yatay üç bölüm yapılarak her bölümün kendisi bir bütün olarak düzenlenmekte ve bu bütünlerde ayrı pencere biçimleri kullanılmaktadır [Yavuz, 1981].

Türk Mimarlığı, 20 yy'da iki ulusallık dönemi yaşamıştır. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi, daha çok Osmanlı İmparatorluğunun çözülüşünü engellemeye yönelik düşünceler doğrultusunda gelişmiştir. Onun içinde esin kaynağı olarak çok uluslu nitelikler taşıyan Osmanlı Klasik Anıtsal Mimarlığı'na yönelmiştir [Bozdoğan, 1998]. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nı

benimseyen mimarların uygulamalarında Osmanlı Mimarisini yansıtmaları Cumhuriyetin çağdaşlaşma çabalarına ters düşmüştür. Bu nedenle çağdaşlaşma ve batılılaşmayı hedef seçmiş Cumhuriyet yönetimi, Osmanlı olmayan bir mimari yaratmak amacıyla yabancı mimarlara geniş çalışma olanakları yaratmıştır [Tekeli, 1984]. Böylelikle ülkede mimarlıkta iki yönlü bir gelişme gözlenmiştir. Mimarların bir kısmı Ulusal Mimarlık Akımı'na bağlı kalırken, diğerleri ise devletin her alanda yapmak istediği uluslar arası mimarlık anlayışını hakim kılmaya çalışmışlardır [Ödekan, 2000].

Yıldırım Yavuz "Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi" üzerine yaptığı çalışmada, bu mimarlığın Jön Türk Devrimi'nin ana etmeni olan Türkçülük akımının bir yan ürünü biçiminde" ortaya çıktığını, ancak "bu dönemdeki yapı sanatını Türkleştirme çabalarının yüzeysel olmaktan öteye gidemediğini ve özünde yine Batı'dan kaynaklanmış yapı kütleleri üzerine tarihi Osmanlı mimarisine göre biçimlendirilmiş kılıfların geçirilmesiyle yetinildiğini ve bu durumun ulusçuluk amaçlarıyla çeliştiğini söylüyor [Yıldırım, 1981].

Cumhuriyetin ilk yıllarında, yeni düzenin oluşturulması ve oturtulması çabaları ile dışarıya karşı kapalı bir tutum izleyen devlet yönetimi Ulusal Mimarlık Akımı ile düşünce yönünden bağdaşmasa bile zamanın koşulları gereği etkisini bir süre sürdürebilmiş ancak kısa bir sürede yok olmuştur. Bunun nedeni ise Birinci Ulusal Mimarlık Akımı ile Cumhuriyetin batıya yaklaşımlarının çok farklı olmasıdır. Ulusal akımın yaklaşımı daha çok, Ziya Gökalp'in açıkladığı gibi, doğu ve batı kültürlerinin sentezi yoluna gitmektir. Oysa Cumhuriyetin amacı, geçmişin izlerini silmek, gerçekten de batılı anlamda yepyeni bir kültür oluşturmaktır [Kırımlı, 1983].

Birinci Ulusal Mimarlık Hareketi, başlangıçta ulusallık özellikleri taşımakla birlikte, hiçbir zaman çağdaş bir akım olamamıştır ve Cumhuriyetin ilanından sonraki yıllarda ulusal olma niteliğini de yitirmiştir. Çünkü genç Cumhuriyetin ideolojisi, ne geçmişe (klasik Osmanlıya) dönmektir ne de batılılaşma döneminin yoz kültürünü devam ettirmektir. Amaç; batının bilim, ekonomi ve

kültür değerlerini alarak, kendi kültürleri ile yoğurmaktır. Birinci Ulusal Mimarlık, yeni teknolojiye ayak uydurmaktan ve çağın gereksinmelerine yanıt vermekten uzak, seçmeci, biçimsel, duygusal, akademik bir akım olarak kalmıştır [Batur, 1983]. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın son bulmasıyla (1927-1939) ortaya çıkan Cumhuriyet Mimarisi döneminin ideolojisi "Çağdaş Uygarlık" seviyesine ulaşmaktı. Bu anlamda Modern mimarlığa yönelme İslam / Doğu kökenli kültürden kopup Batı kültürüne yani "Çağdaş Uygarlığa" yönelmenin bir gerekliliğiydi. Türk toplumunda yenilik, akılcılık, işlev, yarar, nesnellik, bilime ve teknolojiye ilerlemenin determinizmine inanç gibi normların temeli oldu. Bu kavramlar aynı zamanda dönemin mimarisine de damgasını vurmuştur ve bu nedenle 1927 – 1939 arası dönem mimarisi Batur tarafından Modernist dönem olarak adlandırılmaktadır [Batur, 1983].

I. Ulusal Mimariye bir anlamda antitez olarak doğan Modernist mimari bir yandan mimarinin gelenekle olan bağlarını koparmaya çalışırken bir yandan da yabancı mimarların baskın olduğu bir akım olmuştur. Kendisi bir antitez olarak gelişen Modernizm 1939'dan sonra kendi antitezini de geliştirmiştir. İşte bu antitez II. Ulusal Mimari'dir [Eldem, 1939].

Bu akımla batılı ülkelerin mimarilerinde yaşanan kendi özüne dönüş ve tek mimari anlayışa yönelme istekleri Türkiye'de de görülmüştür. Temel amaç kendi öz kaynaklarımıza dönmek [Eldem, 1974], Türk ruhunu yansıtacak, millete has bir mimarlık yaratmaktır. Milli sözcüğünün sözlük tanımı dönemin mimarlık anlayışının ideolojisini çok iyi özetlemektedir. Milli'nin sözlük tanımı "kendi milletine has, kendi milletinin olan şeylerin açık olarak ve karakterli surette tercih olunmasıdır. Milli ilhamları ve milli geleneği arayan doktrindir. Bu doktrin beynelmilelçiliğe karşı ve zıttır [Aslanoğlu, 2000].

II. Ulusal Mimarlığı mimari alanda bir dönem önce yaşanan başıboş Avrupai etkilerden sıyrılarak daha temelli bir milli mimari kurmaya çalışarak Ulusal ve Yerli olmaya çalışmıştır [Batur,A., 1983]. II. Ulusal Mimarlık Akımında eğilim, geleneksel mimarlığımızın sivil yapıları üzerinde yoğunlaşmaktadır [Eldem,1974]. Bu kez kaynak, Osmanlı İmparatorluğu zamanında

biçimlenmiş I. Ulusal Mimarlık üslubunda olduğu gibi dinsel mimarlık değil, sivil mimarlıkta aranmaktadır. Aynı zamanda bu akım, I. Ulusal Mimarlık Akımının biçimci yaklaşımından temelde ayrılmaktadır. Bezemesel öğelerden çok saçak, bindirmelik, kafes, pencere gibi yapısal öğelerden yararlanılmış ve plan şemaları, yapısal öğelerin oranları, mimarlık öğeleri arasındaki uyum ve denge, özellikle araştırılan konular olmuştur. Uygulamada, titiz bir işçilik dikkati çekmektedir. II. Ulusal Akımın en önemli özelliği, çağdaş gelişmelere açık olmasıdır [Alsaç, 1973].

İkinci Ulusal Mimarlık Akımı, Türk Sivil Mimarlığı'nı esin kaynağı olarak almıştır. İkinci Ulusal Akım ile uygulanan yapıların biçimci bir anlayışla ele alınması, değişik öğeler kullanılarak anıtsallık yaratılmaya çalışılması önemli özelliklerdir. Bu yapılar incelendiğinde saçaklarda, pencere detaylarında, kesme taşın kullanım biçiminde, mimari elemanlar arasındaki oran ilişkisinde "biçimci" bir yaklaşımın egemen olduğu görülmektedir [Kotran, 1985].

1980'lere kadar aynı çoğulculuk anlayışıyla devam eden toplum yapısı ve mimarlık disiplininin kendi iç dinamiğine, 1970 sonrası, batıda da örnekleri hızla artan postmodernist yaklaşımlar eklenmeye başlamıştır. Sibel Bozdoğan "*Modernizm ve Ulusun İnşası*" adlı kitabında, mimari kültürün, mimarlığa "özerk, kendine referanslı, sadece biçim ve biçimlendirmeye ilgilenen bir disiplin olarak bakmaktan çok, önemli politik bağlantıları olan daha geniş kurumsal, kültürel ve sosyal alan olarak bakılması gerektiği önermesinden doğan anahtar bir terim olduğundan bahsetmiştir [Kuban, 1970]. Mimari yaklaşımlar, mesleğin durumuyla, estetik kodlarıyla, günlük yaşam ve politik ideolojilerle eklemlenmektedir [İnkaya, 1972].

Bozdoğan'ın ilk olarak, Türkiye bağlamını dünyanın geri kalanıyla ilişkilendirmek yönünde dikkate değer bir çabası vardır. Karşılaştırmalar yalnızca mimarlar (Vedat Tek, Otto Wagler, Kemalletin Bey vb.) arasında değil, aynı zamanda mimari ideolojiler (Osmanlıyı yeniden canlandırma, Gotik'i yeniden canlandırma, Mısır Milli Üslubu vb.) ve bina tipleri (Türkiye ve Almanya'da ki toplu konutlar vb.) arasında da yapılmıştır. Bozdoğan'a göre;

1930'lar Türkiye'sindeki mimari biçim, politik söylem, estetik yargı, ideolojik ifade, kültürel tartışmalar ve ulusal duygular arasında tartışmaların analiziyle uğraşmakta, bir yandan da bina yapımı için endüstriyel temelin, etkili bir sivil toplumun, modernist bir kitle kültürünün ve özerk bir burjuva sınıfının olmadığı bir ortamda Türkiye'deki mimarlığın çokça modern Avrupa mimarlığının bir temsili olarak kaldığını savunmaktadır [Bozdoğan, 2002].

Bu dönemde tohumları atılan yeni devletçilik akımının beslediği sembolizm ve anıtsallık, yapıların programlarının görkemi ile olduğu kadar, gelişmiş teknoloji ve lüks malzeme kullanımı ile detay mükemmelliğinde de kendini gösterir [Yavuz,&Özkan, 1985].

Türkiye'de 1980'lerin en önemli sosyo-politik hareketlerinden birisi, belediyelerin değişen politik strüktürlerinden dolayı güç ve ekonomik özgürlük kazanmaları ve kendi finans kaynaklarını oluşturmalarıdır. Belediye gelir ve harcamalarının 1984'ten beri çok büyük artışlar kaydettiği bilinmektedir [Boratav, 1995]. Bu duruma koşut olarak belediye yatırım ve hizmetleri artmıştır. Bu çalışmalar belediyenin kentliye hizmet vermek idealinden de öte kendi güç ve prestijlerini vurgulamak amacını gütmektedir. Bu dönemde gerçekleşen belediyelerin kendi idari yapıları, hizmet yapıları ve açtıkları mimari proje, kentsel tasarım yarışmaları bu politik ideolojinin yansımasının en belirgin örnekleri olmuştur ve ilk örnekleri yine büyük kentlerde uygulanmıştır [Balamir, 1996].

"Milli Mimari" dönemlerinin arasında bocalayan Türk imar anlayışı, 1990 sonrasında pusulasız kalmış gemi misali, bir yandan gelen muhafazakarlık dalgası ile savrulurken gerek merkezi otoritenin soğan kubbeleri ve sivri kemerlerine tutunmakta; gerekse müteahhitlerin satış aldatmacaları ya da mimarlar ve kullanıcıları tarafından bilinçli olarak tasarıma yansıtılan geçmiş-gelecek ve popüler kültür dalgası ile giydirme cephelerden ve Amerikan Siding kaplamalardan medet uman [Yürekli, 1996] iktidarlar, kendi ideolojileri doğrultusunda veya kimi zaman da bu ideoloji ile ilişkili olmaksızın ellerinde sahip oldukları erk'i mekânsal yaptırımlara dönüştürmekte ve bu yapısal

çözümleri çoğu zaman iktidar değişse dahi kendi izlerini temsil edecek kalıcı unsurlar olarak görmektedirler. Bu iktidarlar benzer çerçevede kimi zaman okul yapılarını, kimi zaman adliye yapılarını, belediye yapılarını ve hatta konutları bu ideolojinin parçası haline getirebilmektedirler [Pınarevli, 2005].

Fakat yapılar ortaya çıktıkça, projenin amacından uzaklaşması veya eski eserleri restore ederek ya da taklit ederek yapılan estetiklikten uzak eklektik bir anlayışla tip projeler şeklinde tasarlanması, oransız klasik Osmanlı mimarisi tarzında yapılması, mimarimizde ciddi bir yozlaşma meydana getirmiştir. Cumhuriyetin başında oluşturulan '*Ulus Mimarisi*' adı altında nitelendirilen tarz sonraki yıllarda temel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak kişisiz ve kimliksiz binalar üretilmesine yol açmıştır [Bozdoğan, 1996]. Tüm bu plan ve uygulamaların ortak noktası, herkesin kullanımına açık, aynı zaman da herkesin zaman zaman kullanmak durumunda olduğu bu yapıların mimari niteliklerinin "Türk Mimarisi'nden izler taşıyan", "Osmanlı-Selçuklu Tarzı", "Türk kimliğine uygun" gibi kalıplarla tanımlanabilir olmasını sağlamaktır [Aslanoğlu, 2001]. Postmodernist düşüncenin ilerlemesiyle belirginleşen tarihselcilikten kopma ve kültürel çoğulculuk kültürel savunmaya yönelişini de beraberinde getirmiştir. Yani evrenselcilik'e karşı kültürel çevrecilik eğilimi önem kazanmıştır [Touraine, 1995].

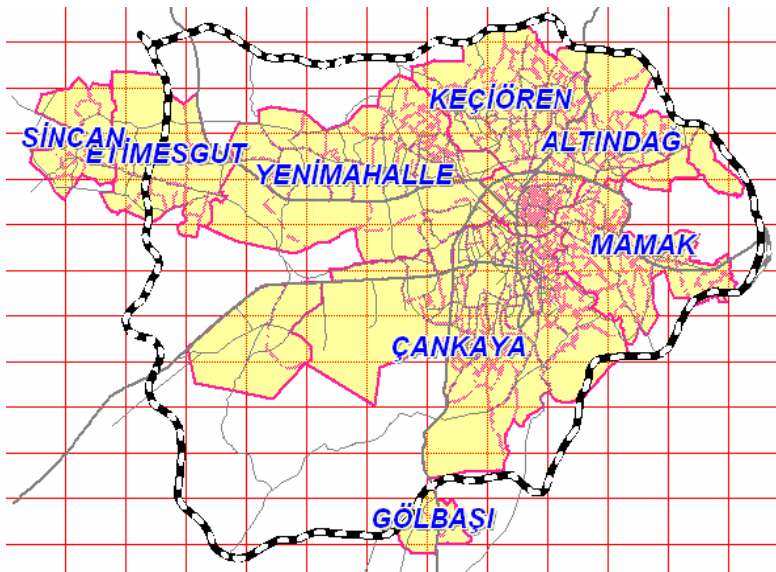
Yönetimde söz sahibi idari mekanizmalar (ör. yerel yönetimler, belediyeler vb.) kendi ideolojilerini ortaya koyabilmek amacıyla mimariyi kullanmakta, mimar ve yüklenici grubu sahip oldukları erk çerçevesinde kontrol altında tutarak mimari ürünün niteliği konusunda söz sahibi olabilmekte, yaptırımlar uygulayabilmektedirler [Pınarevli, 2005]. Bu tez kapsamında detaylı bir şekilde konu edilen Ankara'nın Keçiören semti son 20 yıllık süreçte belediyenin her geçen gün değişen politikasıyla kimlik değiştirmektedir. Bazı durumlarda "postmodern", bazen ise "kimliksizlik" olarak adlandırılan Keçiören'deki bu postmodern davranış, yerel yönetimin alandaki gecekondu bölgelerine ve sağlıksız görünen, kullanıcılarının katılımı olmaksızın üretilmiş aynı görüntüyü tekrar eden, monoton apartman cephelerine bir tepki olarak doğmuştur.

Keçiören örneğinde belediyenin tanıttığı postmodernizm, bu problemleri tedavi etmeyi teklif ederken, kendi çıkarlarını da gözeterik süsleme ve dekorasyonu kullanmıştır [Büyüteç, 2007]. Sonuç olarak gerçekte var olan durum 'günlük yaşantının estetize edilmesidir [Aybak, 1991]. İktidar bunu başarırken bir mimar kiralayarak rüyalarını gerçek kılmıştır. İktidarın siparişini yerine getiren mimar, ilgili ideolojiyi tarif etmediğinden, sadece o ideolojinin gücünü yansıtan bir abide diktiğinden kendi ideolojisini dile getirmediği sürece, iktidarla arası bozulmaz. Bu onun iktidarla aynı ideolojiyi paylaştığının göstergesi olmamıştır. Gür'ün de ifade ettiğii gibi kim bilir kaç mimar, kişisel düşünce yapısına uymayan iktidar sahiplerini yapıtlarıyla memnun etmiştir [Gür, 2007].

Tezin giriş bölümünde (1.Bölüm); erk ve ideoloji kavramları mimarlık üzerinden okunmuş ve bu doğrultuda Türkiye'de gelişen mimariden bahsedilmiştir. Tezin 2. Bölüm; Keçiören İlçesinde yaşanan değişiklikler, ilçede uygulanan kamu politikası, Keçiören apartman konut cephelerinde erk olgusunun yansımaları, apartman cephelerindeki çok seslilikten ibarettir. Tezin 3. bölümü ise yerel yönetimlerin güç ifadesi olarak sunduğu bu mimari değişimler konusunda kullanıcıların tutum ve yorumlarını öğrenebilmek amacıyla yapılan bir alan çalışmasını kapsamamaktadır. Son bölümde (4.bölüm) irdelenen ana temanın yorumlanmasına ilişkin bazı aktarımların yanında, yoğunluklu olarak literatürde mevcut olan bazı araştırmaların elde ettiğii sonuçlara ve bunların bilimsel verilerine yer verilmiştir. Yapılmış araştırmaların bazıları, bu tez çalışmasının da temel kurgusunu oluşturduğundan, kavramsal bir zeminin oluşumu ve anlatıma kazandırılan bütünlük noktasında önemlidir.

2. TARİHSEL SÜREÇTE KEÇİÖREN İLÇESİ

2000 tarihli nüfus sayımına göre Keçiören (Harita 2.1) ilçesinin nüfusu resmen 625 bin, fiili yaklaşık 1 milyondur ve bu haliyle 74 ilden daha büyüktür. 1994 te 5/6 sı gecekondur iken bu oran bugün gecekondur oranına 1/6 olarak yansımıştır. Son 30 yılda 28537 kişiye tapu, 1994 ten bu yana 4753 binaya ruhsat verilmiştir. Buda kısaca 61789 daire demektir. Keçiören önce gecekondur işgaline uğramış, vadi tabanlarına kadar yağmalanmasına göz yumulmuş, daha sonra da 1983 sonrasında çıkarılan “İslah” imar planları ile çok katlı yapılaşmaya açılmıştır. Böylece, müteahhit yap sat düzeni, mevcut durumda azalmış olan yeşil dokunun tamamını silip süpürürken beton yığınınına döndürmeye başlamıştır.

Harita 2.1. Keçiören ilçesini gösterir harita

Ankara, başkent olması da dâhil olmak üzere sürekli olarak birtakım otoritelerin veya kentlilerin üzerinde senaryolar geliştirdiği bir kent olmuştur. Kimi zaman merkezi otoritenin, yerel yönetimin kendi erklerini somutlaştırmak istedikleri senaryolar olabildiği gibi, kimi zaman da sadece kentlilerin yapmak istediklerine, kentlerini nasıl görmek istediklerine dair senaryolar da üretilmiştir.

Ankara kenti içinde son 15 yıl içerisinde farklı bir kimlikle yer alan Keçiören ilçesi, kentsel anlamda ticari ve sosyal aktiviteleri içeren bir merkeze sahip olmayan, konut ağırlıklı bir yerleşim bölgesidir. Bu bölgede yaşayan insanlar farklı mezhep ve etnik kökene sahip olmalarına karşın, onları birleştiren en önemli özellik, ağırlıklı olarak alt gelir grubuna dahil olmalarıdır. Bu durum imarsız alanlarda gecekondulaşma ve imarlı alanlarda da çok da nitelikli olarak tanımlanamayacak bir yapılaşma biçiminde mekâna yansımaktadır. İlçenin bu yapısı, yerel yönetimlerin seçim süreçlerinde belirleyici bir rol oynayan en önemli faktörlerden birisi olarak ele alınmaktadır. Son iki dönem yerel seçimlerde yaşanan yönetim değişiklikleri, ilçenin çehresinde, görünüşünde (Resim 2.1 ve 2.2) de büyük bir değişiklik anlamına gelmektedir [Pınarevli, 2005].

Resim 2.1. Keçiören'den eski bir görünüş (Estergon K.Merkezi eski hali)

Resim 2.2. Keçiören'den eski bir görünüş (1970)

1994 sonrası, Keçiören’de başlayan değişimler açısından bir kırılma noktası olarak önem kazanmaktadır. İlçe bu yıldan başlayarak mekânsal olarak Cumhuriyet Ankara’sından ayrı bir kimlikle ne çıkmaya başlamıştır. Yerel seçimler sonrasında iş başına gelen yeni yönetimin en önemli özelliklerinden birisi, ilçeyi ana kentten koparan, kent içinde ayrı bir mekânsal düzenlemeyi hedefleyen bir anlayışa sahip olmasıdır [Aydın ve ark., 2003].

Bu dönemde slogan, yeni bir “Keçiören” ve yeni “Keçirenli” yaratmak biçiminde belirlenmiştir. Bunun için kullanılan araçlar ise görsel araçlardır. Bu araçların sahnelenme alanı olarak kentsel mekânlar seçilmiş, Türk-İslam sentezci ideoloji, bu mekânlarda kurguyu belirleyen ana yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. 1994 yılından sonra Keçiören’e Türk-İslam dünyasından gelen ikonik göstergeler ve sembollerle yeni bir imaj yüklenmiştir [Aydın, 1996].

Bu amaçla yapılan ilk değişim belediyenin amblemi konusunda yaşanmıştır. Keçiören Belediyesi’ni temsil eden insan figürlü amblem, yönetimin el değiştirmesi ile birlikte yeni ideolojiye uygun olarak, hilal ve minare figürlerinden oluşan bir gösterge haline gelmiştir [Pınarevli, 2005].

Resim 2.3. Keçiören Belediyesinin amblemi

Sokak ve park isimleri, değişim yaşanan bir diğer konudur. Özellikle bir önceki yönetim döneminde konulan “barış ve özgürlük” gibi isimler değiştirilmiş, bunların yerine eski yönetime ve eski anlayışa bir tepki olarak güneydoğuda şehit düşen askerlerin ve tarihsel öneme sahip Türk-İslam büyüklerinin isimleri konulmuştur [Şentürk, 2003].

Belediyenin kendi sitesinden yapılan açıklamaya göre:

“Keçiören Belediyesi 1994 yılında alınan Belediye Meclis Kararlarıyla ilçe sınırları içerisindeki sokak ve işyerlerinin isimlerinin Türkçe olması ile ilgili zorunluluğu 13 yıldır sürdürmektedir.”

Türkçe'nin yoğun bir kültür etkilenmesi altında kalarak yabancılaşmasına ve bunun sonucunda yaşanan kültürel yozlaşmanın önüne geçmek için Keçiören Belediyesi olarak bu konuda hassas davrandıklarını ve Türkçe isim taşımayan işyerlerine ruhsat vermediklerini kaydeden Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok şöyle demektedir.

"Ülkemizdeki kültürel yozlaşma ve yabancı kültürlerin etkisi tehlikeli boyutlara ulaşmış durumdadır. Cadde, sokak ve işyerlerinin tabelalarına baktığımızda bu yozlaşmayı açıkça görmekteyiz. Görüntü maalesef yabancı bir ülkeyi andırmaktadır. Bu duruma bir an önce dur demek mecburiyetindeyiz. Türkçemiz ve kültürümüz büyük zenginliklere sahiptir. Bu konuda toplum olarak duyarlı olmak, dilimize ve kültürümüze sahip çıkmak zorundayız. Unutmamalıyız ki, dil ve kültür gibi milli değerlerini kaydeden toplumların ayakta kalması mümkün değildir".

Keçiören'deki asıl değişimler kamusal mekanlarda, rekreasyon amaçlı açık alanlarda (belediye binasının içinde bulunduğu alan) ve apartman bloklarının ön cephelerinin düzenlenmesinde ve belediyenin yeni ev yapma politikasının uygulanmasıyla ortaya çıkan cephelerde ortaya çıkmış ve bunlar belediye yönetiminin ideolojisine uygun düzenlemeleri gerçekleştirme olanağı bulduğu alanlar haline gelmiştir [Aydın ve ark., 2003].

Resim 2.4. Keçiören Belediyesi ve yakın çevresi, 2007

Resim 2.5. Keçiören Belediyesi ve yakın çevresi, 2007

Bu alanda gerçekleştirilen düzenlemeler; belediye binasının önündeki Tören Alanı, içinde Orhun Anıtları ve Şehitler Anıtı'nın bulunduğu Açık Hava Müzesi, Şelale ve Estergon Kalesi olarak sıralanabilir. Alan Keçiören ilçesinin, Ankara ile bağlantısını sağlayan en önemli arter üzerindedir ve dolayısıyla Keçiören'in giriş kapısı niteliğindedir. Yerel yönetimin ideolojisinin sergilendiği bir kent giriş holü niteliğindedir [Pınarevli, 2005].

Resim 2.6. Keçiören'den bir genel görünüş

İlçe sakinlerinin merkeze gidiş gelişlerinde mutlaka geçmek zorunda oldukları alan, Cumhuriyet Başkenti Ankara'dan kopuş anlamını taşıyan bir sınır oluşturmaktadır.

Alanın merkezinde yer alan ve Türkiye'nin "en büyük ve içinde bölme duvarı olmayan tek ve ilk hizmet binası" olduğu iddia edilen Belediye Binası'nın önündeki tören alanına, 16 Türk Devletinin Bayrakları ve Hakanlarının Büstleri dikilmiş, kompozisyon bunların yanında yer alan Atatürk heykeliyle tamamlanmıştır [Aydın ve ark., 2003]. (Resim 2.7)

Resim 2.7. Belediye binası önündeki büstler

Bu kompozisyondaki amaç, tarihte Türk'lerin sürekliliğini vurgulamak biçiminde açıklanmıştır [Aydın ve ark., 2003].

Resim 2.8. Giriş kapısının üstündeki Fatih Sultan Mehmet Tuğrası ve belediye önündeki Türk Büyüklerinin Büstleri ile Keçiören Belediye Binası

Keçiören Belediye Sarayı Türkiye'nin en büyük belediye hizmet binası olma özelliği yanı sıra Türkiye'de ilk defa iç bölümlerinde duvar bulunmayan şeffaf bina olma özelliği taşımaktadır Geleneksel Türk-İslam sanatlarının modern teknolojiyle bütünleştiği sanat şaheseri dev hizmet binası olarak tanıtılan binanın, Fatih ve Kanuni adında iki ana giriş kapısı bulunmaktadır. [Aydın ve ark., 2003]. Modern üslubun karakteristiğini taşıyan belediye binasının ön cephesi ve girişi elden geçirilmiş, cephe çinileriyle süslenmiş, girişin üzerine de Fatih Sultan Mehmet'in Tuğrası ve resmi yerleştirilmiştir. (Resim 2.8)

Belediye binasının karşısında, belediyenin tanımıyla "Açık Hava Müzesi" olarak düzenlenmiş alana, Şehitler Anıtı ve Orhun Anıtları yerleştirilmiştir. (Resim 2.9) Orhun Anıtları Moğolistan'daki asıllarına uygun olarak kopyalanmıştır. Anıtlar Türklüğe ait ilk yazılı belgeler olarak önemlidir. Kompozisyonun devamı olan Demirkapı Formu da ilk sözlü bilgi olan destanların bir parçasıdır. Tüm bu elemanlar "Türk milletinin köklerini sembolize ettikleri" düşüncesiyle alanda yer almışlardır. Bir diğer sembol olan dünyayı saran hilal ise, "Türk milletinin dünyaya hakim olma ülküsünü" ifade etmektedir [Aydın ve ark., 2003].

Resim 2.9. Açık Hava Müzesi'ndeki Anıtlar

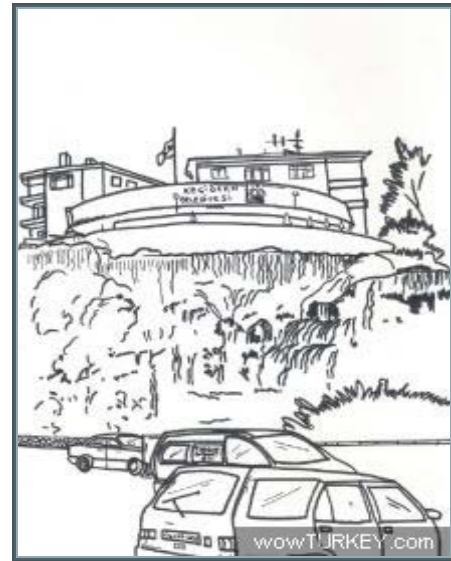
Müze'deki diğer bir unsur olan Şehitler Anıtı üzerindeki levhalarda Güneydoğu Anadolu'da şehit olan askerlerin isimleri yer almakta, "Türk milletinin ölümsüzlüğü ve dünyaya hâkimiyeti" vurgulamaya çalışılmaktadır. (Resim 2.10) Anıtta bulunan, dalgalanmayan, statik, dondurulmuş Türk bayrağının direği, dünya maketinin ekseninden, makete saplanmıştır. Şehitler Anıtı'nın ikinci parçasında yer alan, "şühedalarla sulanan fidan" figürü ise, şehitlerin ve Türk milletinin ölümsüzlüğünü temsil etmektedir.

Resim 2.10. Keçiören Şehitler Anıtı (Cumhuriyet Caddesi)

Tören Alanı ve Açık Hava Müzesi'nde gerçekleştirilen düzenlemelerin kurgusunu, yoldan geçen insanları etkilemek düşüncesi oluşturmaktadır. Düzenlemeler aslında yayaları hedeflememiş, daha çok araç trafiğini yavaşlatan ve alanın araç içinden algılanmasını öncelikli tutan bir anlayışla ele alınmıştır. Tören Alanı'nda yer alan büstlerin alana ve Belediye Binası'na değil, doğrudan caddeye dönük olmaları bu anlamda önemlidir. Açık Hava Müzesi'nde ise insanları durduracak, uzun süreli tutacak hiçbir düzenleme yoktur. Alan, kısa süreli ziyaretler için kurgulanmış bir saygı mekânıdır ve burada sadece etki yaratmak amaçlanmıştır. Kullanılabilir öğelerle değil, dekor niteliği taşıyan öğelerle donatılmış ve tamamen ideolojik kaygılarla düzenlenmiş bu alanda tavır çok açık bir biçimde ifade edilmiştir [Aydın ve ark., 2003].

Belediye binasının yan tarafında bulunan alana ise Türkiye'nin en büyük yapay şelalesi (Resim 2.11) düzenlenmiştir. Şelale düzenlemesinin içinde Türk dünyasının zaferlerini anlatan bir kompozisyon da yer almaktadır. Şelale aynı zamanda kullanılabilir mekânlara da sahiptir. Üst kotta yer alan seyir terası ve çay evi mekânından insanların izledikleri yer Açık Hava Müzesi'dir.

Resim 2.11. Keçiören'in simgesi yapay şelale

Resim 2.11. (devam) Keçiören'in simgesi yapay şelale

Resim 2.12. National Geograpic gözüyle Keçiören

Tüm bu düzenlemeleri taçlandıran “Estergon Kalesi” ise, belediye binasının arkasındaki tepede, neredeyse orijinali Macaristan’daki Estergon Kalesi’ne (Esztergom Castle) uyan ölçekte Türk tarihi ve kültürel değerlerini yansıtacak şekilde inşa edilmektedir. (Resim 2.13)

Resim 2.13.Keçiören Estergon Kültür Merkezi

Belediye yetkililerince yapılan açıklamaya göre;

“Keçiören Belediyesi tarafından ilçe girişine yaptırılan Estergon Kalesinin tamamlanmasıyla bir taraftan kötü bir görünüme sahip olan ilçe girişi güzelleşirken, Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden alınan ve kullanılan örneklerle Türk kültürünün yaşatıldığı bir mekân olması amaçlanmıştır. Böylece hem ilçe güzelleşecek, hem büyük Türk geçmişiyle gelecek arasında bağ kurulacak, hem de ilçe yeni bir alışveriş merkezine kavuşmuş olacaktır”.

Resim 2.14. Esztergom Kalesi Macaristan

Resim 2.15. Estergon Kültür Merkezinin içindeki çiniler

Keçiören belediyesinde son dönem icraatları olarak yapılan ve hala yapılmakta olan yukarıda da örneklendirilen eserleri görmek için yurtdışından gelen yabancı konukları ağırlama amacıyla yapılan, Osmanlı–Türk sivil

mimarisinin örneklerinden biri olarak tasarlanan Ankara Evi, Belediye Meydanı'nın doğusunda konumlanmaktadır. (Resim 2.16)

Belediye tarafından yapılan açıklamaya göre;

“Türk kültür ve geleneklerini bünyesinde barındıracak, konaklama odalarında ise eski Türk evlerindeki geleneksel mimari özellikleri de görmek mümkün olacaktır. Tarih boyunca sanatta, kültürde ve mimaride büyük eserler meydana getirmiş bir millet olan Türk milletinin günümüzde yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bu değerlerini korumak, yaşatmak toplum olarak hepimizin görevi olmalıdır. Keçiören Belediye'since Türk kültürü ve sanatının yaşatılmasına büyük önem vermektedir.”

Resim 2.16. Konukları ağırlamak için tasarlanan Ankara Evi

Bahsedilen konulardan da anlaşıldığı üzere Keçiören'de şehircilik sosyal kaygıların bir adım ötesine geçmiş, ördekler [Venturi, 1991] yardımıyla, milliyetçi Türk Mimarisi bölgede oturanlara benimsetilmiş, bu anlamda tüketilmeye hazır paketlenmiş çevreler olmuştur [Şentürk, 2003].

Anıtsal Estergon Kalesi ve ilçenin girişindeki Açık Hava Müzesi, bu anlayışın ürünüdür. İlçe en temizdir, en büyük şelaleye sahiptir, en büyük anıt ilçededir, en yüksek kule ilçede inşa edilmektedir. Kolaj veya seçilmişlik, imaj ve dekor perspektif sanatının yeni keşfi, parçalanma, popülizm ve ticaret gene buradadır ve bunların hepsi Keçiören'deki yerel yönetimlerin yaptırımları Keçiören'deki kamu politikası yani kısaca mimaride erk kavramıyla

açıklanmaktadır. Bu tez kapsamında detaylı bir şekilde incelenecek olan dekore edilmiş apartman cepheleri de, yerel yönetimin yaptırımcı ideolojisinin bir parçası denilebilir.

2.1. Keçiören Apartman Cephelerinde Erk Olgusunun Yansımaları ve Keçiören'deki Kamu Politikası

Türkiye'de 1980'lerin en önemli sosyo-politik hareketlerinden birisi belediyelerin değişen politik yapılarından dolayı güç ve ekonomik özgürlük kazanmaları ve kendi finans kaynaklarını oluşturmalarıdır. Belediye gelir ve harcamalarının 1984 ten beri çok büyük artışlar kaydettiği bilinmektedir. Bu duruma koşut olarak belediye yatırım ve hizmetleri artmıştır. Bu çalışmalar belediyenin kentliye hizmet vermek idealinden de öte kendi güç ve prestijlerini vurgulamak amacını gütmektedir [Tanyeli, 1989].

Tez konusu olarak Keçiören ilçesine bakacak olursak; Ankara da yıllarca ikamet bölgesi olarak kullanılmıştır. Böylece bu bölge şehrin her tarafına yapılan kanunsuz yapılaşma, ev yerleşimleri ve gecekondu tipi yerleşimler sebebiyle göç ve nüfusun hızla artmasından etkilenmiştir. Bu düzensiz yapılaşma, plansız yerleşim, şehrin özelliklerini oluşturmuştur. Bugün bu ilçede yaşayan insanlar, çoğunlukla toplumun alt gelir grubuna ait kişilerdir. İlçenin bu özelliği mahalli hükümet için seçimler esnasında politikacılar tarafından kullanılmaktadır. İlk faaliyetleri de şehircilik ve mimari değişimlerin yaratılması için bir zemin oluşturmaktır. Mimari ve şehircilik unsurları aracılığıyla bölgede yeni bir çevre yaratmakla, önce orada oturanlara daha sonra da Türkiye ye yeni ideolojilerini açıklamaktadırlar.

Keçiören belediyesi ise Türk kanunlarının, ilçedeki mahalli hizmetler konusunda belediyelere verdikleri sorumluluk ve hakları kullanmaktadır. Böylece Belediye, ilçedeki mimari üretimleri kontrol altına alma hakkına sahiptir. Keçiören'deki olaya bakarsak, sorun kontrolün mimarlık disiplini ile ilgisi olmayan kişiler tarafından, öze dönüş olarak anlamlandırılarak, kötü ve

yanlış detay çözümleri ile kullanılmasıdır [Pınarevli, 2005]. Bu açıdan Belediye ilçenin her tarafına kendi ideolojisini yaymak için çok konuşulan bir mimarlık uygulamakta ve bunu da apartmanlaşma ve estetik algının göz ardı edildiği, kimi zaman taklitle, kimi zaman geleneksel biçimlerin eklenmelerıyla oluşmuş oransız, kalitesiz dekore edilmiş yapılar yardımıyla yapmaktadır [Şentürk, 2001].

Keçiören olayında rahatsızlık veren şey politikacılar tarafından bir amaç için yaratılan biçimlendirmedir. Şehircilik Geçiş Projesi adı altında daha iyi bir şehir çevresi yaratmak için masum çalışmalar olarak gözlemlememize rağmen, profesyonellerin yardımı olmaksızın, mimari ve şehircilik elemanlarını kullanarak bir kimlik yaratmak konusundaki politikacıların çalışmaları gözden kaçmamaktadır. Bu da bölgede çevre özelliklerinin milli ve İslami özelliklerle baskı altına alınmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu nedenle Keçiören ilçesinde tarihi seçiciliğe dayanan şehircilik, çağdaş kavramlardan uzak durma sebebiyle tamamen yanlış bir şekilde uygulanmakta ve anlaşılmaktadır [Pınarevli, 2005].

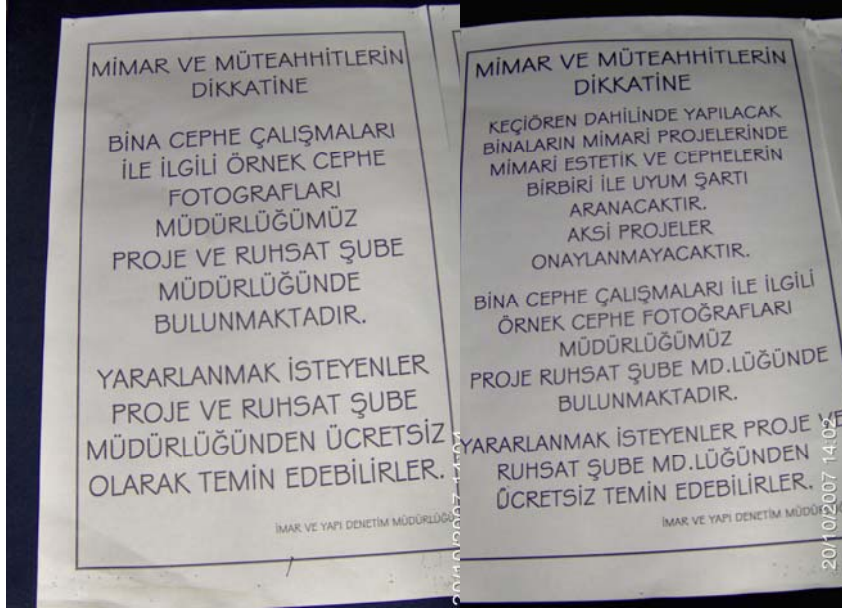
Bu uygulamalardan bazıları; cepheleri düzenleyerek, yeni inşaa edilmiş binaların mimarisini kontrol ederek, binaların ön cephelerinin karar mekanizmasını elinde bulundurarak ilçenin tanıtımını bu yolla yapmaktır. Bu on yıllık süre içinde, 1994 ve 2004 yılında iki seçim yapılmıştır. Bu seçimlerde belediye başkanı olarak seçilen kişi Turgut Altınok'tur. Bu sebeple, değişim işlemi kesintiye uğramaksızın aynı güç tarafından devam ettirilmektedir. Her zaman, yeni ideoloji yolunda yeni projeler planlanmaktadır. Örneğin, Estergon Kalesi veya Estergon Kültür Merkezi, Cumhuriyet Kalesi, Osmanlı Çeşmeleri, şelaleler ve küçük göller vb. Bu projelerin hepsi, Türk İslam sentezi kültürel ideolojisi esasına dayanarak tasarlanmaktadır.

Bölgedeki mimarlar, belediyenin kontrollü yaptırımları doğrultusunda genellikle süslemeye odaklandırılmaktadır. Sonuç olarak mimarlar belediyenin kendilerinden istedikleri ön cepheleri süslemeye kendilerini

adamışlardır. Bu da bölgede ki dekore edilmiş apartmanların yaratılmasının başlangıç noktası olmuştur [Yavuz, 2000]. Mimarların tasarımlarını üstlendikleri binaların cephe düzenlemeleri ile ilgili herhangi bir hükümleri yoktur ve cephe düzenlemeleri ya Belediye'den alınan tashihlere uygun olarak mimarlar tarafından, ya da belediyenin önerilerine uygun olarak müteahhitler tarafından yapılmaktadır.

Çalışma bu değişiklikler beraberinde artan karmaşık görünümün mimar olmayanlar tarafından nasıl yorumlandığını, ne kadar beğenildiğini ve ne kadar etkilenildiğini görmeyi amaç edinmiştir. Tasarlanan konutun, cephe hareketleri kararlarını vermek mimarın yaklaşımına, cephede kullanılacak kaplama malzemelerinin veya renklerin seçimi gibi kararlar ise çoğu zaman müteahhidin insafına kalmaktadır. Müteahhit, günü, modayı takip etmek, bir anlamda gelip geçicilik ortamında en yeniyi yakalamak niyetindeyken mimar, meslek ahlakının getirdiği titizlikle seçim yapmaya, en doğruyu bulmaya çalışmakta, eserini uzun zaman yaşatacak kararları almaya çalışmaktadır. Bu birbiriyle uyum gösteremeyen iki yaklaşımın sonuç ürünü ise, üretim sürecinde malzeme ve renk kararlarında daha etkin olan müteahhidin belirleyiciliğinde gerçekleşmektedir. Bölgeye iş yapan mimarlarla görüşülmüş ve genel olarak, görüşülen mimarların (bkz.EK-2) konut yapılarının cephelerindeki kendini gösterme yarışından ve doğurduğu karmaşık ortamdaki rahatsız oldukları anlaşılmıştır.

İlçede yapı yapmak isteyen mimarlar ve yükleniciler için Belediye örnek projeler vermekte isteklerine yönelik gerekli tüm açıklamaları yapmaktadır. Bir şekilde Belediye, ilçede konut üretim sürecini kontrol altına almıştır. Böylece, ideoloji apartman mimarisi aracılığı ile özel kullanıma da girmiştir. Kimliksiz ve herkesi rahatsız eden cepheleri önlemek amacıyla, Keçiören'de proje üreten mimarlara, içinde cephe düzenlemesinde uyulacak şartları ve örnek çözümleri içeren kataloglar dağıtılmıştır.(Resim 2.17,18,19)

Resim 2.17. Belediye açıklaması

Resim 2.18. Örnek proje ve açıklamaların duvarlarda yer aldığı Belediye Binası'nın koridorları

Resim 2.19. Koridor duvarlarında yer alan örnek cephe fotoğrafları

Belediye yetkililerince yapılan açıklamaya göre:

“Keçiören’in imar problemini büyük ölçüde çözüme kavuşturan Keçiören Belediyesi, daha güzel bir Keçiören için bir dizi çalışma başlattı. Keçiören’de faaliyet gösteren mimarlarla görüşmeler yapan Keçiören Belediyesi İmar Müdürlüğü, mimarlar için örnek teşkil edecek kataloglar hazırladı. Yeni yapılacak binalarda uyulacak şartlar mimarlara öneriler getiren Keçiören Belediyesi, eski binalarda meydana gelen yıpranma ve çirkin görüntülerin ortadan kaldırılması için de bina yöneticilerini uyararak onarım ve boyaların yenilenmesini istiyor. Güzel ve estetik görünümlü binaların Keçiören’in daha da güzelleşmesine büyük katkısı olacak. Hızlı bir yapılaşma yaşayan Keçiören’de, belediyenin bu girişimiyle göze hoş görünmeyen ve tüm Keçiörenlilerin rahatsız olduğu görüntüler ortadan kalkacak. Böylece Keçiören daha da güzel bir ilçe haline gelecek. Keçiören Belediyesinin görsel kirliliğe son vermek amacıyla başlattığı bu çalışma Türkiye’de ilk. Şimdiye kadar Türkiye çapında hiçbir belediye şehrin güzelleşmesi için bu tür girişimler başlatmaya cesaret edemedi. Bu arada 5-6 yıl öncesine kadar büyük bir köy görünümünde olan Keçiören bugün modern yapıların bulunduğu güzel bir ilçe haline geldi. Keçiören Belediyesi her yıl ortalama 500 dolayında inşaat ruhsatı veriyor. Bu sayının önümüzdeki yıllarda daha da artması bekleniyor.”

Resim 2.20. Keçiören Belediyesinde ön cephesi dekore edilmiş bir apartman bloğu

Tüm cephe üzerinde kullanılan süsleme elemanlarının, Osmanlı figürlerinin, padişah tuğrasının müteahhit firma ile yapılan görüşmeler sonucunda, aslında onaylı cephesinde bulunmadığı imalat sırasında sonradan ilave edildiği, asıl amacın müteahhidin Keçiören’de böyle cephelerle adını duyurmaya çalışması olduğu anlaşılmıştır.

Resim 2.21. Apartman cephelerindeki dekorasyonun detaylı görüntüsü

Belediye'nin yaptırımları sonucu anıtsal Selçuklu-Osmanlı mimarilerinin cephe elemanları, İslam mimarisinin stilize bitki motifleri, BTB ile oluşturulmuş Türk kilim motifleri, padişah tuğraları gibi figürler, renk cümbüşü

içinde, eklektik bir biçimde apartman cephelerinde sergilenme olanağı bulmuştur.

Resim 2.22. Dekore edilmiş cepheleri ile Keçiören Apartman blokları

Resim 2.22. (Devam) Dekore edilmiş cepheleri ile Keçiören Apartman blokları

Eklektik bir biçimde bir araya getirilen elemanlar birlikteliğinde Keçiören’de yeni bir dil oluşturulmuştur. Yerel yönetimlerin ideolojileri birlikteliğinde şekillenen bu görüntüler statik değildir ve zaman içerisinde Belediye yeni isteklerle yüklenicinin karşısına çıkabilmektedir. 2006 ve 2007 yıllarındaki talep “Türk evi görünümlü apartman konutlar” şeklinde olmuştur. Aşağıda bu apartmanlardan bazı örnekler sunulmaktadır. (Resim 2.23)

Resim 2.23. "Türk evi görünümü" apartman örnekleri

Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok tarafından onaylanarak (mühürlenerek) ruhsat verilmiş Keçiören'e cephe çalışan firmalardan elde edilen onaylı apartman cephelerinden bazıları örnek olarak Resim 2.25'de sunulmuştur.

Resim 2.24. Keçiören'de onaylı apartman cephesi Büro: Emek Mimarlık

1 SİLİKON ESASLI D.C. BOYASI (1. KAT)
2 AHSAP D. SÖVE VE PAVANDALAR
3 FERFORJE

YAYLA MAHALLESİ
14. SOKAK

30748/7 ÖN GÖRÜNÜŞÜ

emek mimarlık

Resim 2.24. (Devam) Keçiören'de onaylı apartman cephesi Büro: Emek Mimarlık

EM&K
MİMARLIK

31240 ADA 3 PARSEL

UFUKTEPE MAH.
BAGLUM CADESİ

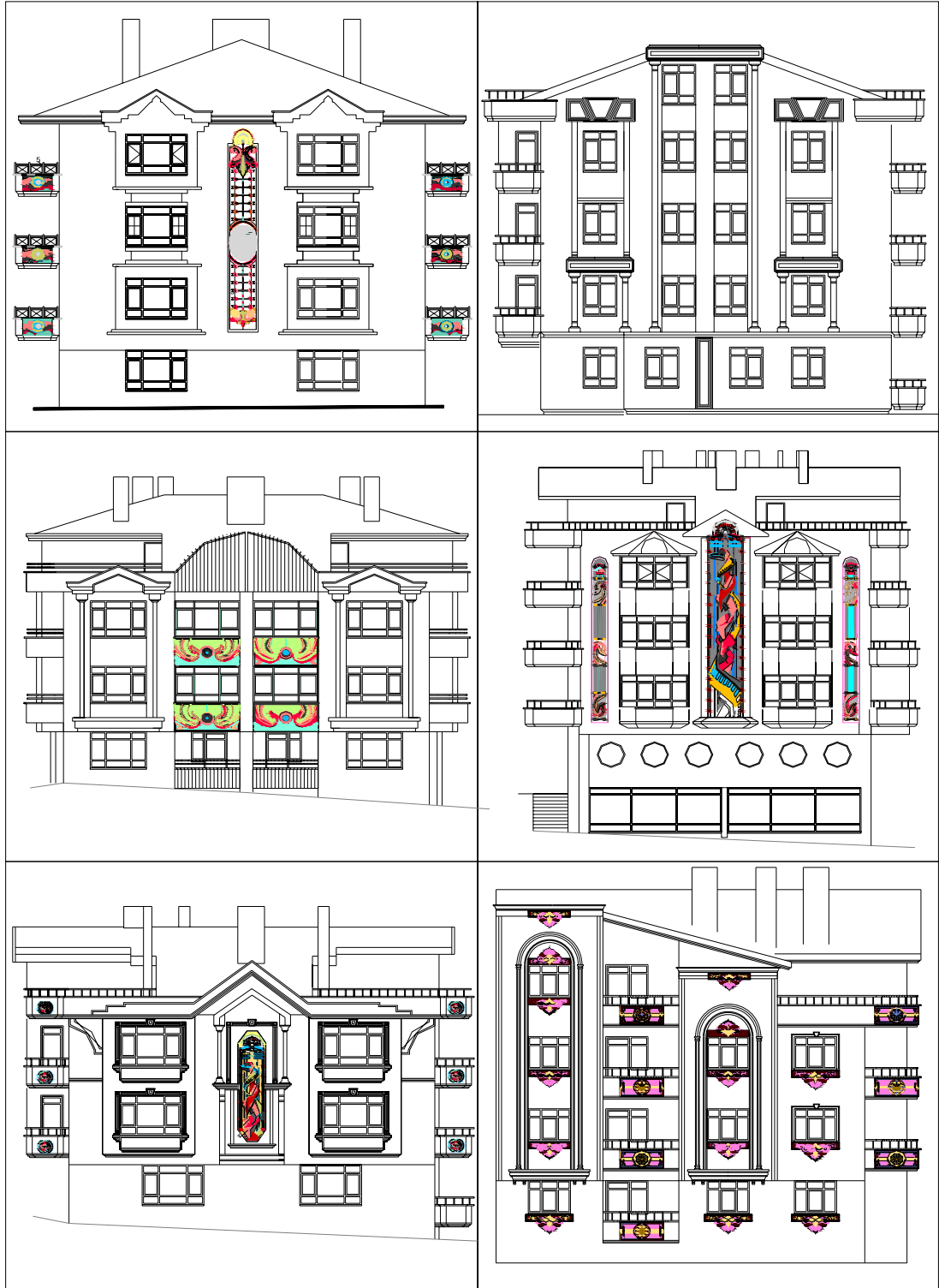
- 1) FİBROBETON BEYAZ
- 2) KABUK SIVA PEMBE
- 3) PETS TUGLA

Resim 2.24. (Devam) Keçiören'de onaylı apartman cephesi Büro: Emek Mimarlık

Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok tarafından onaylanarak (mühürlenerek) ruhsat verilmiş Keçiören'e cephe çalışan firmalardan elde edilen onaylı apartman cephelerinden bazıları örnek olarak Şekil 2.1.'de sunulmuştur.

Şekil 2.1. Belediye tarafından onaylanan cephelere ait çizim örnekleri

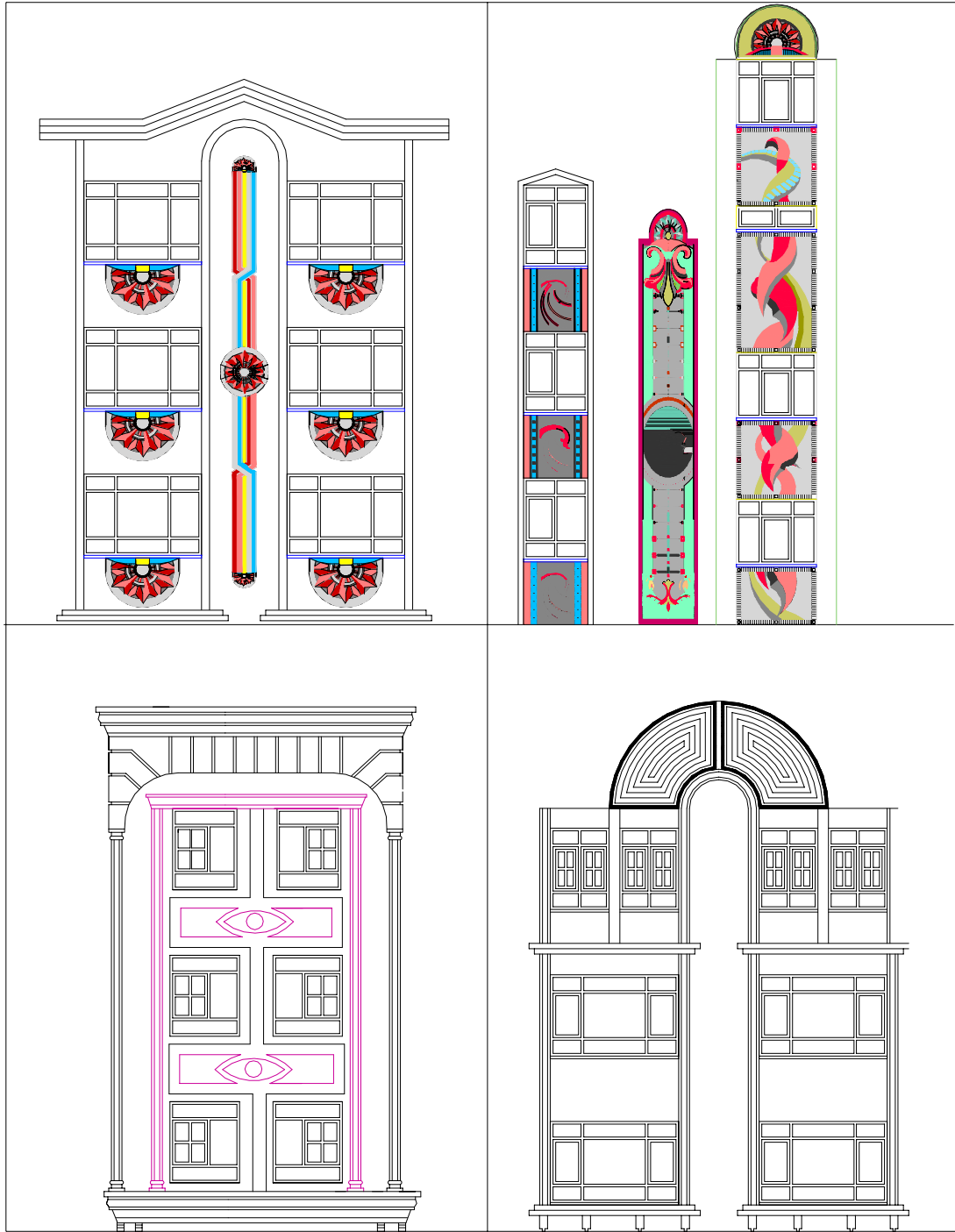

Şekil 2.1. (Devam) Belediye tarafından onaylanan cephelere ait çizim örnekleri

Şekil 2.1. (Devam) Belediye tarafından onaylanan cephelere ait çizim örnekleri

Aşağıdaki örnekler (Şekil 2.2) bu cephelerde kullanılan elemanların bir özeti içermektedir. Dekoratif mozaik süslemeler ve yalı baskı kaplama yanı sıra, üçgen alınlıklar, payandalı cumbalar, geniş saçaklar, ahşap çatkılar, giriş takı biçiminde girişler, vb. elemanlar bunlardan bazılarıdır.

Şekil 2.2. Keçiören Belediyesinde apartman konut cephelerinde dekoratif amaçla kullanılan objeler

Şekil 2.2. (Devam) Keçiören Belediyesinde apartman konut cephelerinde dekoratif amaçla kullanılan objeler

Şekil 2.2. (Devam) Keçiören Belediyesinde apartman konut cephelerinde dekoratif amaçla kullanılan objeler

2.2. Keçiören'de Estetik Kurul

Ankara Büyükşehir belediyesinin sınırları içerisinde yerleşik ve yerleşime yeni açılacak alanlardaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollarda cephesi bulunan yapıların şehircilik, mimarlık, kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı disiplinine uygun olmasının sayılayacak kurul, özellikle Keçiören bölgesinde görülen ve çeşitli renk ve desen karmaşasındaki bina cephelerinin yapılmasına izin vermemek amacıyla kurulmuştur. Başkente yakışır bir kent kurmak ve Keçiören Belediye'sinde yönetimin cephe üzerindeki karar mekanizmasını azaltmak ve mesleki anlamda yetkili kişilerce yürütülmesini sağlamak böylece Keçiören apartman cephelerindeki çeşitliliği ortadan kaldırmak için kurulmuştur. Büyükşehir belediyesi yetkilileri, mimar, şehir plancısı, peyzaj, sanat tarihçisi gibi meslek dallarından seçilen kişilerle oluşturulan Estetik Kurul Belediye Meclis Kurulu'nun kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Her kurul üniversitelerin mimarlık, şehir planlama peyzaj, kentsel tasarım ve benzeri bölümlerinden 3, mimarlar odasından 1, Büyükşehir belediyesinden 2 ve belediyeden 1 kişi olmak üzere toplam 7 kişiden oluşmaktadır.

Üzerinde bu kadar senaryoların yazıldığı, kavgaların yapıldığı, kimi çevrelerce doğru bir tasarım anlayışı olarak algılanan, kimi kesim tarafından bir zorlama olarak görülen Keçiören'deki bu durum sorgulanmaya değerdir. Özellikle Mimarlar Odası tarafından yayınlanan dergilerin pek çok sayısında Keçiören hakkında makaleler çıkmıştır. [Örnek: 309 Mimarlık Bülteni, Ocak-Şubat 2003; 18 Mimarlık Bülteni, Şubat 2004; Bülten Dergileri, Ocak 2003, Aralık 2002].

Medya tarafından da haber malzemesi olarak kullanılan Keçiören ilçesi hakkında yapılan tartışmalar ilçenin ideolojisi ve estetik bütünlüğü yönünde ağırlık kazanmaktadır. Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir haberle yapılan açıklamaya göre:

“Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek’in, "Ankara'nın artık zevksiz yapılardan kurtulması lazım" diyerek kurduğu Estetik Kurul, Keçiören Belediyesi'nin mahkemeden aldığı karar ile rafa kalkarken, Büyükşehir Belediyesi de Danıştay'a gitti. Büyükşehir Belediyesi, Estetik Kurulu'nu 2005 yılında kurmuştu. Bu kurul, tüm Ankara'da geniş çaplı çalışmalar yaparak, kent içerisinde yapı bütünlüğünü sağlamakla görevlendirildi. Ancak Keçiören Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi'nin kurduğu Estetik Kurul'u oluşturan yönetmeliğin kanuna uygun olmadığı gerekçesi ile dava açarken, Ankara 1. İdare Mahkemesi, yürütmeyi durdurma kararı verdi. Bunun üzerine söz konusu karar, Büyükşehir Belediyesi'nin başvurusu üzerine Bölge İdare Mahkemesi tarafından oy birliği ile kaldırıldı. Ancak mahkeme süreci burada bitmedi. Keçiören Belediyesi, kararı yeniden İdare Mahkemesi'ne götürdü ve yine kazandı. Mahkeme kararına yeniden itiraz eden Büyükşehir Belediyesi, kararı Danıştay'a götürdü. Şu anda Ankara'nın mimari ve yapılaşmadaki geleceğini belirleyecek karar Danıştay'da görülüyor. Estetik Kurul, Büyükşehir ve Keçiören belediyeleri arasında yaklaşık iki yıldır tartışma konusuydu. Gökçek, her fırsatta Keçiören Belediyesi'nin ilçede uyguladığı dış cephe düzenlemesini eleştiriyor ve Keçiören'in uygulamalarını "Bangladeş mimarisi" olarak nitelendiriyordu”.

Resim 2.25. Estetik Kurul tarafından onaylanan bir cephe

Bu tartışmaya katılan bir diğer kuruluş ise GESAM (Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği) olmuştur. Ankara’da estetik kurul denetiminin zorunlu bir gereklilik olduğunu savunan GESAM Başkanı Osman Altıntaş, konuyla ilgili yaptığı değerlendirmede Ankara Hürriyet’e şunları söyledi:

"Binalar, caddeler, yollar ve şehrin tüm alanında meydana getirilen yapılaşmalar aslında bir ulusun doğal kimliğidir ve o ulus hakkında bilgi edinmemizi sağlayan estetik unsurlardır. Bina cepheleri o şehirde yaşayan insanların kültürel yüzleridir. Bu yüzleri yozlaştırmaya, bozmaya, arabeskleştirmeye belediye başkanının hakkı olmamalıdır.

Bu tartışmalar politik ortamın ne denli sığlaştığının bir göstergesidir. 70 milyonluk bir cumhuriyetin başkenti ve onun şehir ve ilçelerinin ne tür geri bir anlayışla şekillendirilmeye çalışıldığı herkesçe biliniyor.

Estetik Kurul şehirlerin mimari ve estetik dokusunun bozulmaması anlamında önemli ve olumlu bir girişimdir. Bu kurulun ilgili meslek kuruluşlarını da içine alarak büyütülmesi ve daha işlevsel hale getirilmesi beklentilerimizdir. Keçiören Belediyesinin büyük şikâyet ve tartışmalara neden olan cephe uygulamaları ve sanat konularındaki oldubitti, biz yaptık olur tarzındaki emrivaki yaklaşımları sanat ortamında büyük rahatsızlıklara neden olmuştur”.

Keçiören Belediyesi’nde uygulanmakta olan yerel yönetimlerin eliyle oluşturulmaya çalışılan düzene karşı çıkmak amacıyla birçok toplum kuruluşu ve dernek tarafından düzenlenen seminerlere ve sergilere örnek olarak Türk Serbest Mimarlar Derneği’nin “Mimarlıkta irtica var mı?” adı altında Keçiören ve Pursaklar yapılaşmasını inceleyen sergi çalışması verilebilir. Sergi çalışması ile ilgili olarak 12.2.2007 tarihli hürriyet gazetesine yetkili kişilerce yapılan açıklamaya göre:

“TSMD olarak “Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mı?” konulu sergiyi (Resim. 2.26. ve Resim 2.27) Ankara Karum Alışveriş merkezinin ana holünde gerçekleştirdik. Bir hafta süreli bir sergiydi ve 2. gününde Ankara Keçiören Belediyesi’nin yaptığı uyarıyı Karum yönetiminin ciddiye alması sonucu kapatıldı.

Resim 2.26. Mimarlıkta İrtica Var Mı? Yerel Yönetim Örnekleri Ankara Keçiören ve Pursaklar Yapılaşması Sergisinden Görünüş Ocak 2007'de

Sergi kapatılmasının eleştirisi hiçbir mimarlık ya da sivil toplum örgütü tarafından yapılmadı.

Bu kapatılma olayı arkitera forum ortamında şu biçimde yorumlanmıştır;

- a. Sermaye siyasilerin karşısında kraldan fazla kralcı olacak kadar kişiliksizdir.
- b. Sivil toplum örgütlerimiz tek başına ve dezorganizedir.

Sergide hiçbir açıklama yoktu sadece yapılmış proje ve binaların fotoğrafları ve tek bir soru vardı. Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mı? İki günlük sürede Anket defterimize verilen 75 cevabın 70 tanesi evet vardır, 5 tanesi hayır yoktur şeklinde olmuştur. Bundan çıkartılacak sonuç ise şudur; İnsanımız etrafında yeni oluşturulmaya başlanan bu yapı anlayışı ve ideolojisini çağdışı bulmaktadır”.

Murat Artu bu sorunu şu biçimde ortaya koymaktadır;

“Günün gereksinimlerini anlayan ona göre çözümler yaratan, geleceğe dair davranan ve geleceğini bilinçle üreten çağdaş bir toplum olup olmamak sorusunda yatmaktadır. Bu tutumun aksi alternatifi geçmişinden çok memnun ama onu kaybetmiş ve tekrar ona dönmek isteyen bir anlayıştır. Geçmişe dönmek; (Bu çağda Osmanlı İmparatorluğunun kılıç kalkanla sefere çıkması) mümkün olmadığı için yalnızca geçmişteki biçimlerin kopyalanıp

tekrar edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Selçuklu kemerinin biçimi kopyalanmakta ama o zaman diliminde öyle tasarlanmasının ardındaki teknolojik ideoloji göz ardı edilmektedir. Oysa esas olan kubbe ya da kemer formunu kullanarak daha büyük açıklık geçmekle ilgili çağdaş var olanı aşma endişesidir. Var olandan daha iyisini yapmak endişesi ile yaratımlara giren ve çağını ileriye götüren Selçuklunun ya da Sinan'ın çağdaşlığı kemer ve kubbe gibi biçimlerde değil, onların düşünce tarzında yatmaktadır. "Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mıdır?" sergisi Antalya'da yapılan Kremlin, Titanic v.s. gibi birçok otelde sergilenebilirdi, ancak burada tartışılan "irtica"nın yalnızca dinin alet edildiği ya da dinin görünümlü bir dönüşüm değil, bir zihniyet olduğudur."

Keçiören'de son 20 yıl içerisinde, yerel yönetimlerin mimarları ve yüklenicileri yönlendirmeleri sonucunda, farklı eleman ve malzeme kombinasyonları birlikteliğinde (mermer, kırık seramik, yalı baskı, fibrobeton vb malzemelerden, payandalı geniş saçak, kemerli bitişler, söveli pencereler, üçgen alınlıklar, Safranbolu evine özgü ahşap çatıklar vb.) Keçiören semtinin konut cephesi görünümünde değişimler gözlenmiştir. Yukarıda detaylı bir şekilde aktarılan Keçiören ilçesindeki bu durum, bazı kesimler tarafından "postmodern", "irtica" v.b. adlandırılarak eleştirilmekle birlikte, bu güne kadar hiçbir zaman kullanıcısı yani o bölgede yaşayan Keçiören halkı tarafından nasıl adlandırıldığı veya değerlendirildiği araştırılmamış bir konu olarak görülmüş ve bu tez çalışmasına konu edilmiştir. Bu bilinmezliği açıklığa kavuşturmak üzere atılan ilk adım deneysel bir çalışma kurgulayarak işe başlamak olmuştur. Bu amaçla öncelikle çalışmanın varsayımları ve araştırma metodu aktarılacaktır.

Resim 2.27. “Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mı?” adlı sergide kullanılan cepheler

Resim 2.27. (Devam) “Mimarlıkta irtica (çağdışı) var mı?” adlı sergide kullanılan cepheler.

3.ALAN ÇALIŞMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırma Varsayımları ve Literatür Bilgisi

Yapılan bu tez çalışmasındaki ana düşünce, Keçiören Belediyesi'nde yerel yönetimin müdahaleleriyle kimlik değiştiren apartman cephelerinde kullanılan farklı objelerin bir aradalığı ve her biri birbirinden farklı olan bir kaosun varlığını göstermeyi amaçlamaktadır. Bu kaos ortamında *Beğeni ve Karmaşa* düzeyi, Keçiören'de ikamet eden farklı yaş grubu tarafından test edilerek, Berlyne'in teorisi olan ters "U" biçimli ilişki doğrulanmaya çalışılmıştır [Berlyne, 1971]. Bu teoriye göre karmaşıklık ile beğeni 'Ters U' ilişkidir ve karmaşıklık arttıkça doğru ilişkide var olduğu sekliyle en karmaşık olan değil, orta derecede karmaşık olan durum beğenilecektir.

Karmaşıklık biçimsel estetiğin önemli bir değişkeni olarak görülebilir. [Berlyne, 1974, 1977]. Berlyne [1974] karmaşanın, sahip olduğu eleman sayısının artışı ile yükseliş gösterdiğini savunur. Kendisi bir dokunun sahip olduğu estetik görünüşün; strüktürel veya bütünleştirici değerlerin uyarıcı ve uyarıcı olmayan (monoton etki) durumlarına bağlı olarak değişeceğine ve bu duruma paralel olarak uyarımda artışın veya aşırı uyarımda azalmanın mutluluk getireceğini savunur. Bu teorik çerçevede, Berlyne deneklere değerlendirmeleri için, bilgi verisinin veya karmaşa seviyesinin kontrollü bir şekilde manipüle edildiği soyut görsel dokular veya geometrik tasarımlar sunmuştur. Uyarım kalitesinin karmaşa ile veya bilgi ile doğrudan ilgisi olduğu belirlenmesine karşın, memnuniyet ters 'U' fonksiyon ilişkisi göstermiştir. Buna göre, orta seviyede bir karmaşa maksimumda bir memnuniyet gösterirken, en az karmaşık ve en fazla karmaşık uçlar en az memnuniyet duyulan durumlardır.

Berlyne'in çalışmasından farklı bir şekilde, bu tez kapsamında kullanılan değişken ortalamaları, aşağıda detaylı açıklandığı üzere, 1'den 5'e kadar sıralanmıştır ve yüksek değerler olumsuz cevaplardır (güzel = 1 (olumlu

değer), çirkin = 5 (olumsuz değer). Bu nedenle Berlyne' in ters 'U' olarak adlandırdığı ilişki bu tez kapsamında 'U' ilişki olarak anılacaktır. Tüm genel bilgi aktarımı ve hipotezler çerçevesinde bir alan çalışması bu teze konu edilmiş ve Keçiören'de ikamet eden farklı yaş grubunun (18-20 yaş-30-45 yaş) beğeni düzeyi test edilmiştir.

Bu tez çalışması; İmamoğlu (2000) ve Kılıçoğlu (2007)' nun çalışmaları temel olarak kurgulanmıştır. İmamoğlu (2000), iki katlı geleneksel ve modern konut cephelerine duyulan tercih ve aşinalıkta, karmaşanın oynadığı rolü araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada, her biri basit görünümünden karmaşığa doğru sıralanan, 8 geleneksel ve 8 modern konut cephesinden oluşan iki adet konut cephesi seti çizimi hazırlamıştır. İmamoğlu (2000)'nun çalışmasında fotoğraflar yerine el çizimleri kullanılır. Buradaki amaç karmaşanın, mimarın kendi ifadesiyle, kontrol edilebilir olmasıdır. Sekiz adet resim olmasının nedeni ise minimum, orta ve maksimum karmaşa seviyelerini en iyi şekilde ortaya koymaktır. Çalışmadaki önemli bir bulgu, kontrollü bir şekilde sıralanan karmaşa seviyesinin denekler tarafından algılanabildiğidir. Bu çalışmadaki diğer bir bulgu da; karmaşa ve tercih arasındaki ters 'U' şeklindeki ilişkidir. Bir başka deyişle, orta karmaşadaki bir çizim, çok karmaşık ve az karmaşık olana kıyasla daha fazla tercih edilmiştir.

Kılıçoğlu (2007)'nin çalışmasında ise benzer şekilde kullanım sürecinde, kullanıcısı tarafından müdahaleye uğrayarak, ilk halinden uzaklaşan, müstakil konut örneklerinin, 'beğeni-karmaşa' ve 'etkilenme' durumu, farklı denek grupları tarafından test edilmiştir. Ankara'nın kent ucu yerleşimlerinden, orta-üst gelir grubuna hitap eden, 8 adet müstakil konut sitesi seçilerek, her siteden 3 örnek (en az değişmiş, orta değişmiş ve en fazla değişmiş) çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu konutlar ilk yapıldıklarında aynı görüntüde iken, kullanıcıları tarafından her biri farklı görüntüye dönüştürülmüşlerdir. Çalışmada, Gazi Üniversitesi'nin Tasarım ve Mühendislik bölümlerinde öğrenim gören toplam 100 öğrenciye (41 tasarım + 59 mühendislik) 8 siteden 24 adet konut fotoğrafı sunulmuş, denekler bu konut fotoğraflarını, "*Beğeni*",

“*Karmaşa*” ve “*Etkilenme*” başlıklarında gruplanan sıfat çiftlerini 5 basamaklı anlamsal farklılaşma ölçeği yardımıyla değerlendirmişlerdir (*Beğeni*: güzel - çirkin, sıcak - soğuk, nitelikli - niteliksiz, *Karmaşa*: mütevazı - gösterişli, sade - karmaşık, *Etkilenme*: etkileyici-etkileyici değil). Çalışmadaki ana hipotez; her iki grup için de ters ‘U’ ilişkisinin varlığını göstererek, beğenin orta derecede değişmiş konutlar için daha yüksek olacağını ortaya koymaktır. Çalışmanın diğer hipotezi ise; müdahalelerin çok fazla olduğu durumda, aynı siteye dahil örneklerin birbirlerini hatırlatacak ipuçlarının yok olacağı ve dolayısıyla konutun tanınamayacağıdır. Bu durum kimliksizlik olarak nitelendirilip çalışma içerisinde incelenmiştir. Sonuçlar, karmaşa ve beğeni arasında ters ‘U’ ilişkisinin varlığını göstermiştir. Bir başka deyişle, orta karmaşadaki bir cephe, çok karmaşık ve az karmaşık olana kıyasla daha fazla tercih edilmiştir. Her iki temel hipotezin irdelenmesine dönük anket uygulamasına verilen yanıtlarda, denek grupları arasında farklılıklar olacağı varsayılmıştır. Tasarımcılar, tasarımcı olmayan diğer gruba kıyasla daha eleştirel yaklaşarak, gördüklerini daha negatif yorumlamışlardır. Her iki grup için de değişmiş site örneklerini tanıyarak gruplayabilme yüzdesi oldukça düşük olmakla birlikte, tasarımcı grup, tasarımcı olmayanlara kıyasla kendilerine sunulan örnekleri çok az farkla da olsa, bulup çıkarmışlar ve daha fazla site örneğini gruplayabilmişlerdir.

Farklı araştırmacılar da uyarımı görmek amacıyla karmaşa ve tercih başlıklarında araştırmalar yapmışlardır. Bunun için bağımsız bir jüri tarafından seçilmiş gerçek çevreden slâytlar veya fotoğraflar seçerek deneklere sunmuşlardır [Mehrabian & Russell, 1974; Wohlwill, 1976]. Örneğin; Wohlwill (1976) farklı çevrelere ait değişik karmaşa düzeyine sahip renkli slâytlar kullanmıştır. Sonuçta, renk, doku, baskın çizgi yönü ve baskın elemanların biçimi gibi başlıklar kullanılmış ve estetik konusunda düzensiz ters ‘U’ fonksiyon biçimli sonuçlar elde edilmiştir. Wohlwill (1976) çalışmasını kısıtlayan yapay ve doğal çevre bileşenleri karmaşasından kurtulmak için daha sonra çalışmasını tekrarlamış ve bu sefer doğal çevre görüntüsü için pozitif lineer ilişki, yapay çevre için ise ters ‘U’ fonksiyonu elde etmiştir.

Wohlwill (1976) çalışmayı, karmaşanın çevrenin estetik değerlendirilmesinde belirsiz bir rolü olduğu yönünde bir sonuçla özetlemiştir [Kılıçoğlu, 2007].

Pek çok çalışma hatayı minimuma indirebilmek maksadıyla görüntüdeki bileşenleri kontrol etmeye çalışır. Onlar, karmaşıklığı sınımış ve lineer olmayan ilişkiyi test etmiştir. Bu çalışmalar orta karmaşık durumda tercihin gerçekleştiği sonucunu bulmuştur. Benzer bir şekilde rasgele çeşitlendirilmiş kent görüntüleri içerisinde Wohlwill (1974) orta karmaşık durumda tercihin yüksek olduğunu bulmuştur. Nasar (1987), üç seviyede karmaşıklaşan ticari işaretlere verilen yorumları değerlendirmiştir. Denekler orta karmaşık olan işareti en iyi olarak tanımlarlar. Çoğu çalışmalar değişkenlerin tercihi konusunda hem fikirdir [örneğin düzen, tutarlılık, uyma (yerine oturma), uygunluk, okunabilme (netlik) ve açıklık]. Netlik ve az zıtlık gibi değişkenler kent ve konut görüntüsünün tercih edilen durumları olarak bulunur [Devlin & Nasar, 1989; Nasar, 1989, 1987, 1990; Kılıçoğlu, 2007].

3.2. Metod

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket 2 aşamalıdır. Bu aşamalardan ilkinde katılımcıların kentle, Keçiören ilçesi ve içindeki buldukları semtin konut cepheleri ile olan yakınlığı ve beğeni düzeyi sorgulanır. Çalışmanın ikinci aşamasında bu gruplara gösterilmek üzere zemin + 3 katlı, simetrik ön cepheye sahip 7 adet apartman cephesi seçilmiş ve bu apartmanlara ait cepheler 3DMax programı aracılığı ile bazı elemanların eklenmesi ve değiştirilmesiyle “basit”, “orta karmaşık” ve “en karmaşık” olmak üzere üç farklı karmaşıklıkta hazırlanmış ve deneklere sunulmuştur. Temel olarak 7 apartman cephesinin en karmaşık hali Keçiören Belediyesi’ne proje hazırlayan mimarlık bürolarından edinilmiş, bu ‘en karmaşık’ olarak adlandırılan cephe çizimi dijital ortamda sadeleştirilerek ‘orta karmaşık’ ve ‘sade’ cepheler elde edilmiştir. Her apartman için ‘sade’ örnek semtin özgün durumunu ifade etmekte, “en karmaşık” durum ise (*popüler stil*) semtin şimdiki halini, bir başka deyişle semtte bugün var olan örnekleri temsil

etmektedir. “Orta karmaşık” örnekler mimar elinden çıkmış bilinçli bir tasarımın ifadesidir (kimlikli stil), belirli bir döneme ve kültüre öykünse de abartısı olmayanı temsil etmektedirler.

Herhangi bir yanılsama ve etkilenmeyi engellemek amacıyla 21 adet apartman cephesi, aynı bakış açısıyla çizilmiş ve deneklere siyah beyaz olarak sunulmuştur. Algıda yanlış yoruma yol açabilecek, cephenin okunabilirliğini engelleyen peyzaj elemanları (ağaç, çiçek, insan, kent mobilyalar vs.) bilgisayar yardımıyla kaldırılmıştır.

Anket Sıra No: 1 (a)

Anket Sıra No: 12 (b)

Anket Sıra No: 17 (c)

Resim 3.1. Grup 1

Anket Sıra No: 5 (a)

Anket Sıra No: 21 (b)

Anket Sıra No: 2 (c)

Resim 3.2. Grup 2

Anket Sıra No: 10 (a)

Anket Sıra No: 3 (b)

Anket Sıra No: 15 (c)

Resim 3.3. Grup 3

Anket Sıra No: 7 (a)

Anket Sıra No: 18 (b)

Anket Sıra No: 4 (c)

Resim 3.4. Grup 4

Anket Sıra No: 19 (a)

Anket Sıra No: 8 (b)

Anket Sıra No: 11 (c)

Resim 3.5. Grup 5

Anket Sıra No: 14 (a)

Anket Sıra No: 9 (b)

Anket Sıra No: 6 (c)

Resim 3.6. Grup 6

Anket Sıra No: 16 (a)

Anket Sıra No: 20 (b)

Anket Sıra No: 13 (c)

Resim 3.7. Grup 7

Toplam 21 örnek çizim (7 apartman x 3 adet) denekler tarafından *Beğeni*, *Karmaşıklık* ve *Etkilenme* başlıklarında gruplanan 5 ölçekli (güzel = 1 (olumlu değer), çirkin = 5 (olumsuz değer)) toplam 7 adet anlamsal farklılaşma skalası (Beğeni: güzel-çirkin, özgün-özenti, ilginç-sıradan, zarif-kaba, modern-modası geçmiş, Karmaşıklık: basit-karmaşık, mütevazi-gösterişli, Etkilenme: İlginç-Sıradan) yardımıyla değerlendirmişlerdir. (Bkz.Çizelge 3.1)

Bu çalışmada anlamsal farklılaşma ölçeğini oluşturan sıfat çiftleri bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir ve yukarıda da belirtildiği üzere toplam 3 başlık altında toplanmıştır (Beğeni, Karmaşa ve Etkilenme).

Çizelge 3.1. Sıfat çiftlerinin değerlendirildikleri üst başlıklar.

BEĞENİ	Güzel – Çirkin
	Özgün – Özenti
	Zarif-Kaba
	Modern-Modası Geçmiş
KARMAŞA	Basit – Karmaşık
	Mütevazi – Gösterişli
ETKİLENME	İlginç –Sıradan

Anket katılımcılarının algılamalarını etkileyen birçok faktör olabilir. Bu faktörlerden katılımcıların 'yaşları' ve 'cinsiyet' ise bağımsız değişken olarak kabul edilmiştir.

30–45 yaş grubuna ait denekler Keçiören'de ikamet eden, çeşitli meslek dallarından seçilmiştir. Anket; söz konusu semtte değişimin en yoğun bir şekilde gözlemlendiği bölgede yer alan bir kamu bankasında oturarak sırasını bekleyen kişilerle yapılmıştır. Anketin ilk aşamasındaki sorulardan sonra, 13*18cm ebatlarında olan 21 adet apartman cephesine ait siyah beyaz resimler, anket formu ile birlikte her bir denek için ayrı ayrı olmak suretiyle gösterilmiş ve sorulara yanıtlar alınmıştır.

18–20 yaş grubuna ait denekler Keçiören’de ikamet eden, Kalaba Lisesi 3-H lise son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Diğer yaş grubundan farklı olarak anket deneklere toplu olarak yapılmıştır. Öncelikle öğrencilerden anketin ilk kısmında yer alan kentle, Keçiören ilçesi ve içindeki buldukları semtin konut cepheleri ile olan yakınlığı ve beğeni düzeyini sorgulayan soruları yanıtlamaları istenmiştir. Tüm öğrenciler bu ilk aşamayı tamamladıktan sonra slâyt şeklinde hazırlanan ve her sunuda bir adet fotoğrafın gösterildiği 21 adet siyah beyaz resim öğrencilere gösterilmiş ve her bir resim için yaklaşık 3 dakikalık süre verilerek anket formundaki soruları yanıtlamaları istenmiştir. Çalışmaya başlamadan önce, yanıtlarda herhangi bir yanılsamayı önlemek amacıyla, 1 adet örnek resim (anket kapsamı dışında farklı bir örnek) üzerinden sıfatların nasıl yanıtlanması konusunda açıklama getirilmiştir.

Anketin tasarımında daha önceki araştırmalarda geçerli ve güvenilir bulunmuş, konut değerlendirme anketlerinden yararlanılmıştır. [İmamoğlu, 2000] [Kılıçoğlu, 2007] Araştırmada elde edilen verilerin anlaşılabilirliği için verilerin belli kurallara göre özetlenerek sunulması gerekir. Bu amaçla, araştırma verilerinin yüzdelik değerleri, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanmış, verilerin Cronbach Alpha güvenilirlik testleri yapılmış ve bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkların istatistiksel açıdan ($P < 0,001$ düzeyinde) anlamlı olup olmadığını test etmek için tekli (ANOVA) varyans analizleri yapılmıştır. Varyans analizinde önemli görülen değişkenlerin birbirleriyle karşılaştırılabilirliği için de Turkey HSD testi uygulanmıştır. Çalışmanın detayları tezin ileriki aşamalarında (Bkz. 3.5 Bölüm) verilecektir.

3.3. Katılımcılar İle İlgili Bulgular

Keçiören ilçesinde ikamet eden deneklerle yapılan anket sonuçlarından elde edilen bulgular sistematik bir sıra ile aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Katılımcıların yaş ortalaması

Yaş kriterini göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yaptığımızda, anket çalışmasına katılan deneklerin %57'lik büyük bir kısmını genç olarak nitelendirdiğimiz 18-20 yaşları arasındaki katılımcılar oluşturmaktadır.

Çizelge 3.2. Anket katılımcılarının yaş bilgileri.

YAŞ	%
18-20	57
30-45	43
TOPLAM:	100
% : Yüzdelerik değeri	

3.3.2. Katılımcıların en uzun süre yaşadıkları il

Alan çalışmasında Keçiören ilçe cephelerinin modellenmiş olması sebebiyle anket katılımcılarının anket içeriğindeki konut cephelerine aşına olup olmamaları, en uzun süre ikamet edilen yerin önemini gündeme getirmiştir. Ankete katılan deneklerden % 80'i en uzun süre yaşadığı ili Ankara olarak ifade etmiştir. Kalan %20'lik dilim ise Ankara dışı illerde yaşamış olan katılımcılardır. (Bkz.Çizelge 3.3)

Çizelge 3.3. Anket katılımcılarının en uzun süre yaşadıkları il.

YAŞANAN İL	(YÜZDE) %
ANKARA	80
DİĞER	20
TOPLAM:	100

3.3.3. Cinsiyet

Yaş kriterini göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yaptığımızda, anket çalışmasına katılan deneklerin %57'lik büyük bir kısmını genç olarak nitelendirdiğimiz 18-20 yaş grubundaki öğrencilerin oluşturduğu katılımcıların % 57'sini erkekler, % 43'ünü ise bayanlar oluşturmaktadır (Bkz. çizelge 3.4)

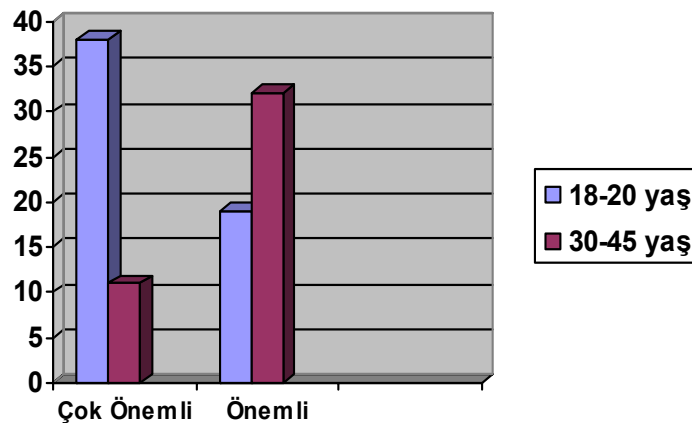
Çizelge 3.4. Anket katılımcılarının yaş ve cinsiyet bilgileri

CİNSİYET	YAŞ		TOPLAM
	18-20	30-46	
BAY	29	28	57
BAYAN	26	17	43
TOPLAM	55	45	100

(anket çalışması toplam 100 kişi üzerinde yapılmış, bu nedenle yüzdeler ve sayısal değerler aynı olarak düşünülmüştür.)

3.3.4. Apartman cephesinin önemi

“Apartmanınızın cephesi onu satın alırken ya da kiralarırken ne kadar önemlidir?” sorusuna deneklerin % 49'u çok önemli ve % 51'i önemli yanıtını verirken, önemli değil seçeneğini tercih eden olmamıştır.(Bkz.Şekil 3.1)

Şekil 3.1. Katılımcılar için cephenin önemi ve yaş bilgileri

Ayrıca katılımcılardan 18-20 yaş grubunda alınan cevaplar doğrultusunda %38'unun cepheyi çok önemli %19'inin ise önemli gördüğü anlaşılmış ve genç deneklerin konutlarını satın alırken ya da kiralarırken cepheye daha çok önem verdiği görülmüştür

Çizelge 3.5. Katılımcılar için cephenin önemi ve yaş bilgileri

YAŞ	CEPHE ÖNEMİ %		TOPLAM
	Çok Önemli	Önemli	
18-20	38	19	57
30-45	11	32	43
Toplam	49	51	100

(anket çalışması toplam 100 kişi üzerinde yapılmış, bu nedenle yüzdelik ve sayısal değerler aynı olarak düşünülmüştür.)

3.3.5. Oturulmak istenen semt

Ankara'nın hangi semtinde oturmak isterdiniz? sorusuna deneklerin 51'i Keçiören'de, 49'u ise diğer ilçelerde oturmak istediğini bildirmiştir. Deneklerin, diğer ilçelerde oturmak isteme nedenleri olarak verdikleri açık uçlu sorulardan Keçiören'e oranla kent uçlarını (Çayyolu, Beysukent, Batıkent, Eryaman) sakin ve huzurlu bir ortamda yaşamak istedikleri için tercih ettikleri anlaşılmaktadır. (Bkz.Çizelge 3.6)

Çizelge 3.6. katılımcıların semt tercihleri ve yaş bilgileri

	YAŞ	18-20	30-46	TOPLAM
SEMT	KEÇİÖREN	32	25	43
	DİĞER	19	24	57
	TOPLAM	51	49	100

3.3.6. Keçiören Cephelerini Tercih

"Eski Keçiören Apartman cepheleri çok sıradan, yeni apartman cephelerini eski örneklere tercih ederim" görüşüne katılıyor musunuz? sorusuna

katılımcıların % 92 (100 kişilik katılımcı grubundan 92 kişi) 'si evet, % 8 oranında hayır yanıtı verilmiştir. Ayrıca % 92'lik dilimdeki deneklerden 18-20 yaş grubuna dâhil olanlardan % 52 evet cevabı alınmıştır. Buna bize Keçiören'de ikamet eden genç kesimin yeni apartman cephelerini eski örneklerle daha fazla tercih ettiği sonucuna götürmektedir. (Bkz.Çizelge 3.7)

Çizelge 3.7. Keçiören'deki eski, yeni cephelerin tercih kıyaslaması ve yaş bilgileri

YAŞ	EVET %	HAYIR %	TOPLAM %
18-20 YAŞ	52 (kişi)	5 (kişi)	57 (kişi)
30-46 YAŞ	40 (kişi)	3 (kişi)	43 (kişi)
TOPLAM	92 (kişi)	8 (kişi)	100 (kişi)

3.4. Bağımlı Değişkenlerin Analizi: Beğeni, Karmaşa ve Etkilenme

Alan çalışmasında uygulanan anket içeriğinde kullanılan 7 adet gruptan oluşan toplam 21 adet resim ve katılımcıların algısal değerlendirmelerini içeren sistematik bilgiler aşağıdaki gibidir.

3.4.1. Anlamsal farklılaşma ölçeğinin güvenilirliği

Katılımcıların apartmanların cephe özellikleri ile ilgili algısal değerlendirmelerini kapsayan ölçeğin güvenilirliği "Cronbach Alpha" ile test edilmiştir. Buna göre, ankette yer alan apartmanların cephe özelliklerini kapsayan sıfat çiftlerinin oluşturduğu ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı *Beğeni*, *Karmaşa* ve *Etkilenme* boyutları için sırasıyla 0,86; 0,81 ve 0,69'dur. Bazı araştırmacılara göre [Bagozzi ve Yi, 1988; Kim ve Jin, 2001] tüm unsurlar için alfa güvenilirlik katsayıları 0.60'ın üzerinde çıktığında "güvenilir" olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada elde edilen Cronbach alfa katsayısının belirtilen değerin üzerinde olduğu görülmektedir. Buna göre, anlamsal farklılaşma ölçeği "güvenilir" olarak düşünülebilir. Elde edilen değerler bu değerin üzerinde olduğundan tüm sıfat çiftlerinin ve ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilebilir. Apartmanların cephe özelliklerinin

değerlendirmesiyle ilgili ölçeğin güvenilirlik değerleri Çizelge 3.8'de verilmiştir.

Çizelge 3.8. Ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirilmesi.

Anlamsal farklılaşma ölçeğini oluşturan sıfat çiftleri		Ölçek güvenilirliği
Beğeni	Güzel-Çirkin	0,858
	Özgün-Özenti	
	Zarif-Kaba	
	Modern-Modası Geçmiş	
Karmaşa	Basit-Karmaşık	0,812
	Mütevazı- Gösterişli	
Etkilenme	İlginç-Sıradan	0,690

3.4.2. Katılımcıların apartman cephelerini değerlendirmeleri

Alan çalışmasında; 7 adet gruptan oluşan toplam 21 adet apartman resmi kullanılmış olup, bu resimleri katılımcıların anlamsal farklılaşma ölçeğini oluşturan sıfat çiftlerine göre algısal değerlendirmelerini içeren bulgular sistematik bir sıra ile aşağıda verilmiştir.

Grup 1:

Çalışmada kullanılan basitten karmaşığa doğru sıralanmış Grup 1'in apartman cephe resimlerinin çizimleri Resim 3.8'de verilmiştir. Buna göre; 1 no'lu apartman en basit, 12 no'lu apartman orta karmaşık ve 17 no'lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.8. Grup 1'in apartman resimleri.

Katılımcıların Grup 1'de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.9'da verilmiştir.

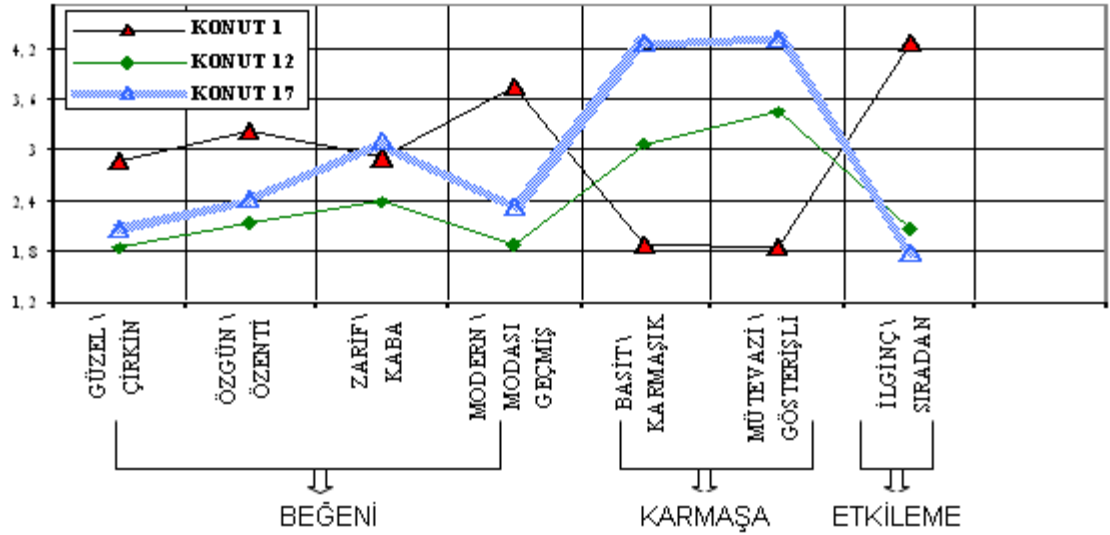
Çizelge 3.9. Katılımcıların Grup 1'de yer alan resimleri değerlendirmeleri.

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 1	Resim 12	Resim 17	
Güzel-Çirkin	2,88	1,83	2,07	2,26
Özgün-Özenti	3,22	2,12	2,42	2,54
Zarif-Kaba	2,91	2,38	3,10	2,13
Modern-Modası Geçmiş	3,74	1,89	2,33	2,65
Basit-Karmaşık	1,88	3,07	4,25	3,06
Mütevazı- Gösterişli	1,83	3,44	4,30	3,19
İlginç-Sıradan	4,24	2,08	1,77	2,69

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.9'a göre katılımcıların Grup 1'de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 1'deki resimler arasında *Beğeni* ($F=35,138$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=146,831$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=149,648$, $df=2$, $p<0.001$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p<0.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 1'e ait resimlerden en karmaşık olan 17 numaralı resim; zarif\kaba, basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış, ancak diğer iki apartmana göre olumlu algılanmamasına rağmen ilginç bulunmuştur. En sade olan 1 no'lu resim ise güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\sıradan, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur.

Diğer iki apartmana göre daha basit ve mütevazı bulunmuştur. (Bkz. Şekil 3.2)

Şekil 3.2. Grup 1’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Şekil 3.2’ye göre, beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-12 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve olumlu bir şekilde yorumlanmıştır. Bu sonuç daha önce İmamoğlu’nun çalışmasında ortaya koymuş olduğu ters ‘U’ ilişkisini doğrulamaktadır [İmamoğlu, 2000].

Grup 2:

Grup 2’nin apartman cepheleri en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 3.9’da verilmiştir. Buna göre; 5 no’lu apartman en basit, 21 no’lu apartman orta karmaşık ve 2 no’lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.9. Grup 2'nin apartman resimleri

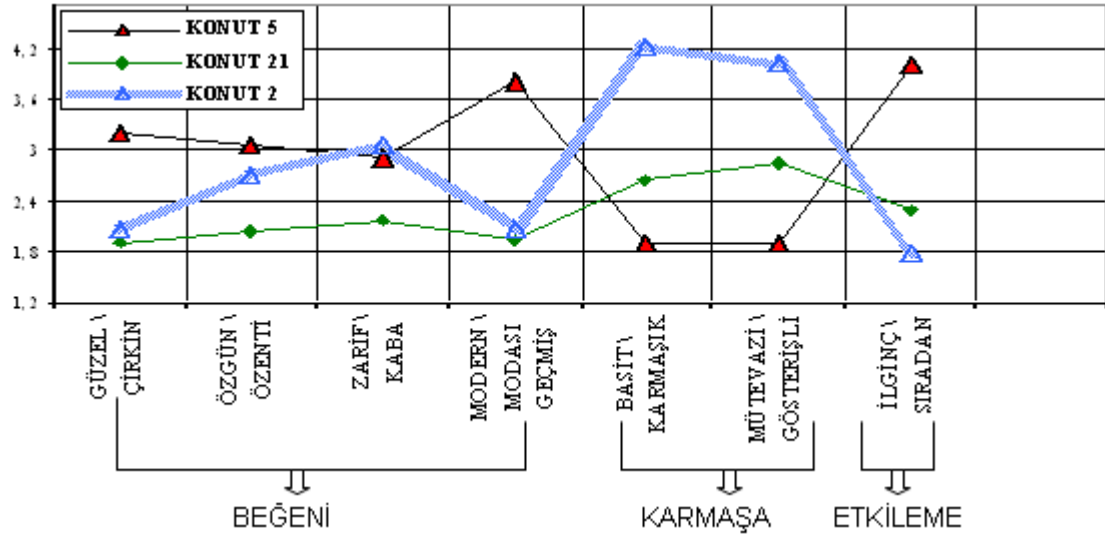
Katılımcıların Grup 2'de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.10'da verilmiştir.

Çizelge 3.10. Katılımcıların Grup 2'de yer alan resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 5	Resim 21	Resim 2	
Güzel-Çirkin	3,20	1,92	2,07	2,39
Özgün-Özenti	3,06	2,05	2,70	2,6
Zarif-Kaba	2,89	2,16	3,07	2,7
Modern-Modası Geçmiş	3,81	1,94	2,06	2,6
Basit-Karmaşık	1,91	2,64	4,22	2,92
Mütevazı- Gösterişli	1,90	2,84	4,03	2,92
İlginç-Sıradan	3,99	2,30	1,77	2,68

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.10'a göre katılımcıların Grup 2'de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 2'deki resimler arasında *Beğeni* ($F=34,549$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=119,009$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=96,979$, $df=2$, $p<0.001$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p<0.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 2'ye ait 2 nolu en karmaşık resim zarif\kaba, basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış, diğer iki apartmana göre ilginç bulunmuştur. En sade olan 5 no'lu resim güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\sıradan, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanmıştır. Diğer iki apartmana göre daha basit ve mütevazı bulunmuştur.,

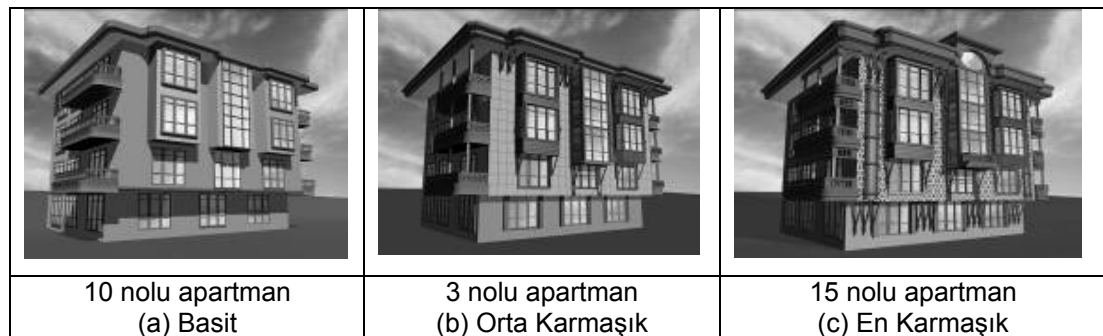

Şekil 3.3. Grup 2’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.10 ve Şekil 3.3 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-21 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzel\çirkin, özgün\özenti, zarif\kaba, modern\modası geçmiş sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Grup 3:

Grup 3’ün apartman cepheleri en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 3.10’da verilmiştir. Buna göre 10 no’lu apartman en basit, 3 no’lu apartman orta karmaşık ve 15 no’lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.10. Grup 3’ün apartman resimleri.

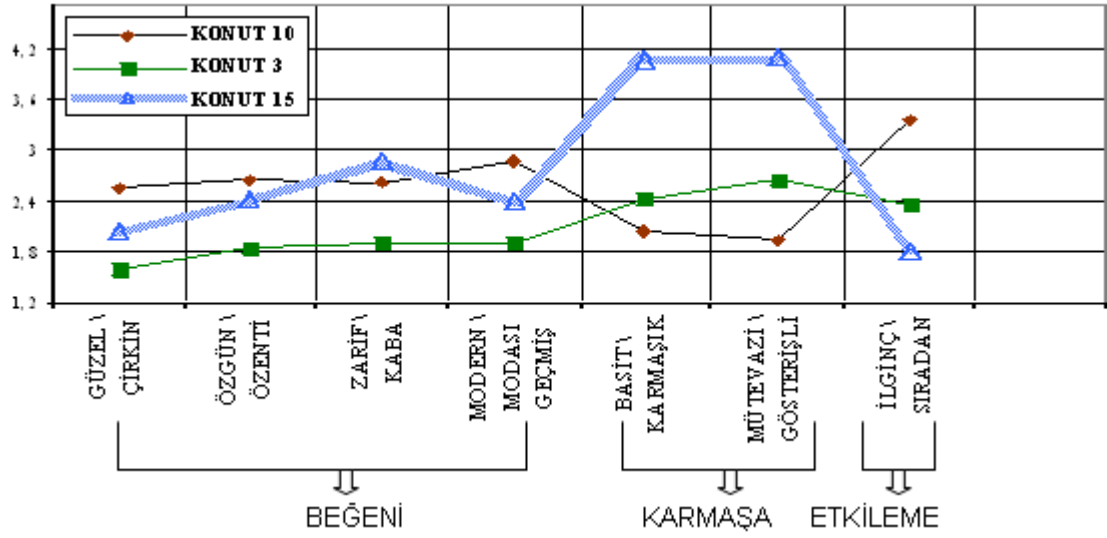
Katılımcıların Grup 3’de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.11’de verilmiştir.

Çizelge 3.11. Katılımcıların Grup 3’de yer alan resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 10	Resim 3	Resim 15	
Güzel-Çirkin	2,54	1,60	2,05	2,06
Özgün-Özenti	2,64	1,85	2,43	2,3
Zarif-Kaba	2,60	1,90	2,86	2,45
Modern-Modası Geçmiş	2,88	1,91	2,38	2,39
Basit-Karmaşık	2,04	2,43	4,07	2,84
Mütevazı- Gösterişli	1,93	2,65	4,08	2,88
İlginç-Sıradan	3,35	2,37	1,81	2,51

Not: Değişken ortalamaları 1’den 5’e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.11’e göre, katılımcıların Grup 3’de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 3’deki resimler arasında *Beğeni* ($F=47,308$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=116,713$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=18,919$, $df=2$, $p<0.001$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p< 0.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 3’e ait resimlerde 15 numaralı en karmaşık resim zarif\kaba, basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış, ancak aynı zamanda ilginç bulunmuştur. En sade olan 10 no’lu resim güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\sıradan, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur. Diğer iki apartmana göre de daha basit ve mütevazı bulunmuştur.

Şekil 3.4. Grup 3'de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.11 ve Şekil 3.4 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-3 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzel\çirkin, özgün\özenti, zarif\kaba, modern\modası geçmiş sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Grup 4:

Grup 4'deki apartman cephelerinin en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 4.11'de verilmiştir. Buna göre, 10 no'lu apartman en basit, 3 no'lu apartman orta karmaşık ve 15 no'lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.11. Grup 4'ün apartman resimleri

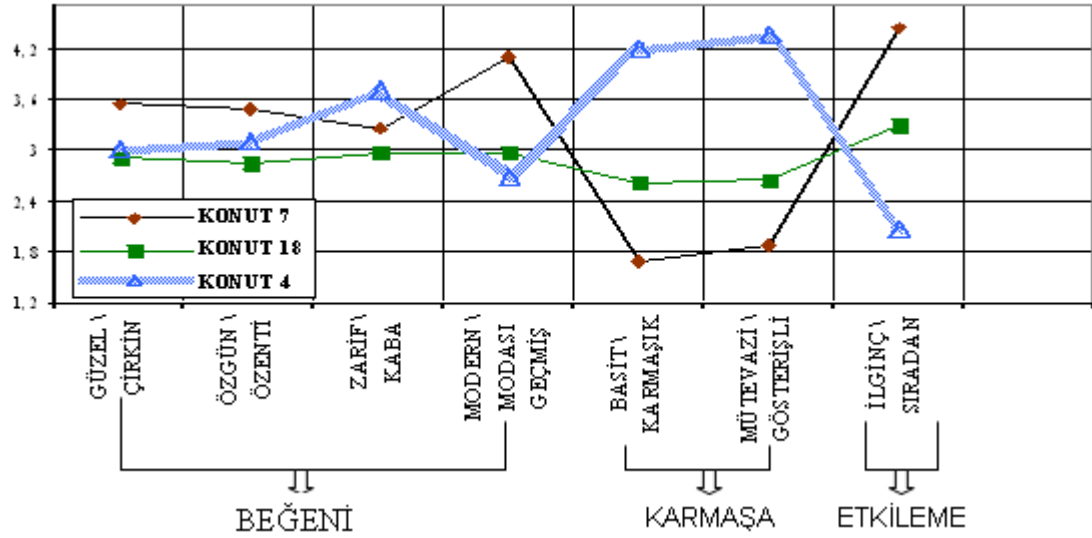
Katılımcıların Grup 4’de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.12’de verilmiştir.

Çizelge 3.12. Katılımcıların Grup 4’de yer alan resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 7	Resim 18	Resim 4	
Güzel-Çirkin	3,35	2,90	3,00	3,08
Özgün-Özenti	3,47	2,84	3,11	3,14
Zarif-Kaba	3,25	2,97	3,70	3,3
Modern-Modası Geçmiş	4,09	2,98	2,67	3,24
Basit-Karmaşık	1,69	2,60	4,2	2,9
Mütevazı- Gösterişli	1,86	2,66	4,35	2,95
İlginç-Sıradan	4,44	3,30	2,07	3,27

Not: Değişken ortalamaları 1’den 5’e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.12’ye göre, katılımcıların Grup 4’de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 4’deki resimler arasında *Beğeni* ($F=9,350$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=187,906$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=93,106$, $df=2$, $p<0.001$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p< 0.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 4’e ait resimlerde 4 numaralı en karmaşık resim zarif\kaba, basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış ancak aynı zamanda ilginç bulunmuştur. En sade olarak sıraladığımız 7 no’lu resim güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\sıradan, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur. Diğer iki apartmana göre de daha basit ve mütevazı bulunmuştur.

Şekil 3.5. Grup 4'de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.12 ve Şekil 3.5 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-18 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzelçirkin, özgün\özenti, zarıfkaba sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Grup 5:

Grup 5'deki apartman cephelerinin en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 4.12'da verilmiştir. Buna göre, 19 no'lu apartman en basit, 8 no'lu apartman orta karmaşık ve 11 no'lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.12. Grup 5'in apartman resimleri

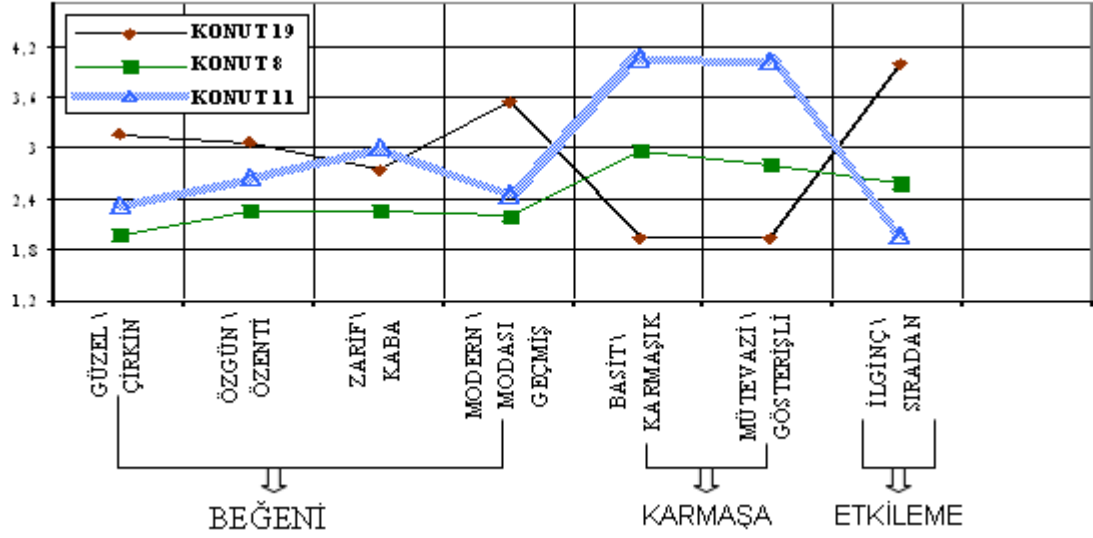
Katılımcıların Grup 5’de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.13’de verilmiştir.

Çizelge 3.13. Katılımcıların Grup 5’de yer alan resimleri değerlendirmeleri.

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 19	Resim 8	Resim 11	
Güzel-Çirkin	3,17	1,97	2,31	2,48
Özgün-Özenti	3,07	2,25	2,65	2,65
Zarif-Kaba	2,73	2,25	3,01	2,66
Modern-Modası Geçmiş	3,54	2,19	2,46	2,73
Basit-Karmaşık	1,94	2,98	4,07	2,99
Mütevazı- Gösterişli	1,94	2,81	4,01	2,92
İlginç-Sıradan	3,99	2,58	1,97	2,84

Not: Değişken ortalamaları 1’den 5’e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.13’e göre, katılımcıların Grup 5’de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 5’deki resimler arasında *Beğeni* ($F=20,245$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=111,441$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=76,959$, $df=2$, $p<0.001$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p< 0.001$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 5’e ait resimlerde 11 numaralı en karmaşık resim zarif\kaba, basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış ancak aynı zamanda ilginç bulunmuştur. En sade olarak sıraladığımız 19 no’lu resim güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\ıradan, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur. Diğer iki apartmana göre de daha basit ve mütevazı bulunmuştur.

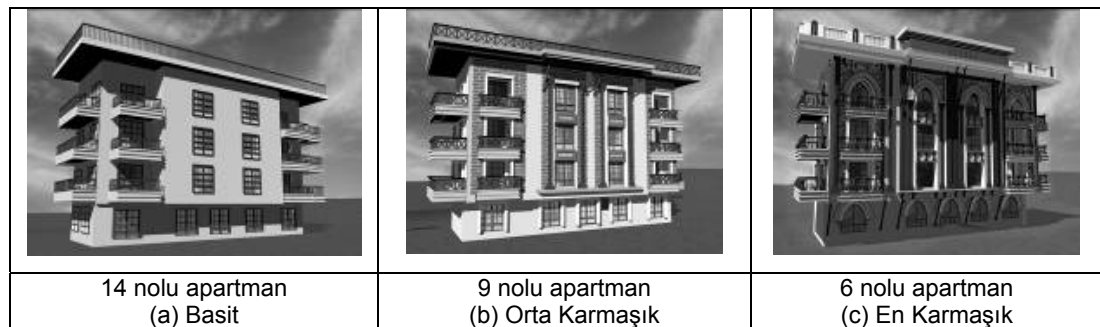

Şekil 3.6. Grup 5’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.13 ve Şekil 3.6 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-8 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzel\çirkin, özgün\özenti, zarif\kaba, modern\modası geçmiş sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Grup 6:

Grup 6’daki apartman cephelerinin en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 3.13’de verilmiştir. Buna göre, 14 no’lu apartman en basit, 9 no’lu apartman orta karmaşık ve 6 no’lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.13. Grup 6’nın apartman resimleri.

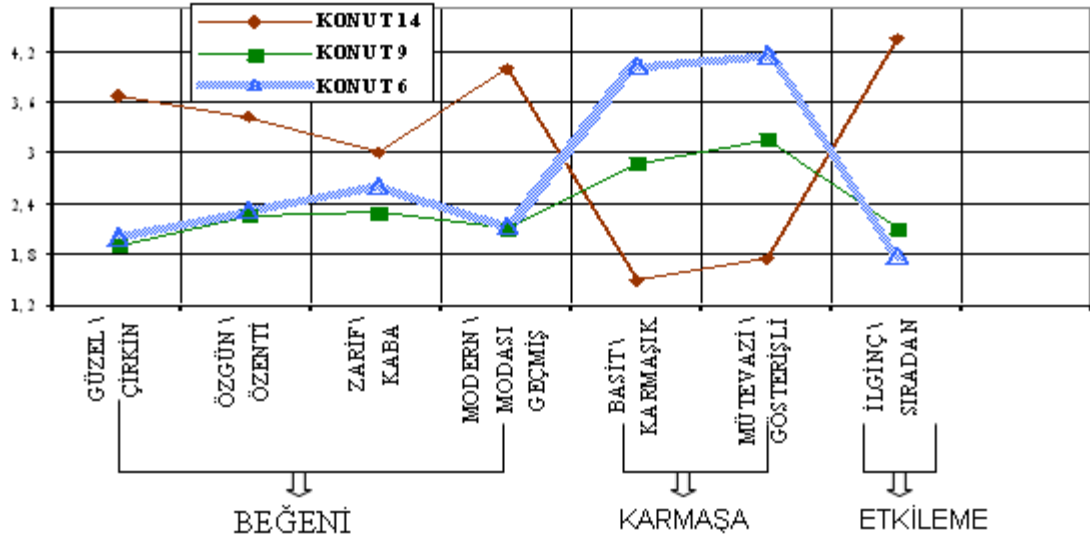
Katılımcıların Grup 6'da yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.14'de verilmiştir.

Çizelge 3.14. Katılımcıların Grup 6'da yer alan resimleri değerlendirmeleri.

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 14	Resim 9	Resim 6	
Güzel-Çirkin	3,66	1,92	2,00	2,52
Özgün-Özenti	3,41	2,26	2,33	2,66
Zarif-Kaba	3,01	2,28	2,60	2,63
Modern-Modası Geçmiş	3,99	2,09	2,13	2,73
Basit-Karmaşık	1,50	2,87	4,03	2,8
Mütevazı- Gösterişli	1,73	3,17	4,14	3,01
İlginç-Sıradan	4,36	2,11	1,79	2,75

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.14'e göre, katılımcıların Grup 6'da yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 6'daki resimler arasında *Beğeni* ($F=6,074$, $df=2$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=44,769$, $df=2$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=6,736$, $df=2$, $p<0.005$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p< 0.005$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 6'ya ait resimlerde 6 numaralı en karmaşık resim basit/karmaşık ve mütevazı/gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış ancak güzel/çirkin, özgün/özenti, modern/modası geçmiş sıfatları için orta karmaşık düzeyin algılanma düzeyiyle çok yakın değerler almış aynı zamanda ilginç bulunmuştur. En sade olarak sıraladığımız 14 no'lu resim güzel/çirkin, özgün/özenti, ilginç/sıradan, zarif/kaba, modern/modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur. Diğer iki apartmana göre de daha basit ve mütevazı bulunmuştur.

Şekil 3.7. Grup 6'da yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.14 ve Şekil 3.7 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-9 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzelçirkin, özgünözenti, zarifkaba, modernmodası geçmiş sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Grup 7:

Grup 7'deki apartman cephelerinin en basitten en karmaşığa doğru sıralanmış çizimleri Resim 3.14'de verilmiştir. Buna göre, 16 no'lu apartman en basit, 20 no'lu apartman orta karmaşık ve 13 no'lu apartman ise en karmaşık apartmandır.

Resim 3.14. Grup 7'nin apartman resimleri

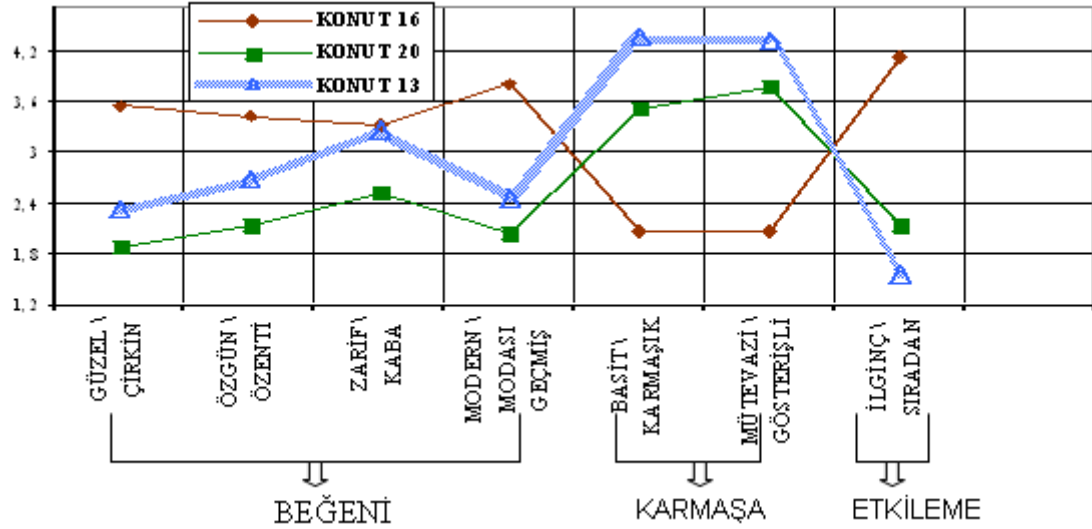
Katılımcıların Grup 7’de yer alan resimlere göre algısal değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerler Çizelge 3.15’de verilmiştir.

Çizelge 3.15. Katılımcıların Grup 7’de yer alan resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerler			Toplam
	Resim 16	Resim 20	Resim 13	
Güzel-Çirkin	3,55	1,88	2,31	2,58
Özgün-Özenti	3,42	2,12	2,67	2,73
Zarif-Kaba	3,32	2,51	3,27	3,03
Modern-Modası Geçmiş	3,80	2,05	2,46	2,77
Basit-Karmaşık	2,07	3,50	4,36	3,31
Mütevazı- Gösterişli	2,06	3,78	4,31	3,31
İlginç-Sıradan	4,13	2,12	1,55	2,6

Not: Değişken ortalamaları 1’den 5’e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.15’e göre, katılımcıların Grup 7’de yer alan üç farklı karmaşıklık düzeyindeki resimleri değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar ANOVA ile test edilmiştir. Buna göre; Grup 7’deki resimler arasında *Beğeni* ($F=25,716$, $df=3$, $p<0.001$), *Karmaşıklık* ($F=82,931$, $df=3$, $p<0.001$) ve *Etkilenme* ($F=96,831$, $df=3$, $p<0.005$) boyutlarına göre istatistiksel açıdan $p< 0.005$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sonuçta, Grup 7’ye ait resimlerde 13 numaralı en karmaşık resim basit\karmaşık ve mütevazı\gösterişli sıfat çiftlerinde olumsuz algılanmış ancak aynı zamanda ilginç bulunmuştur. En sade olarak sıraladığımız 16 numaralı resim güzel\çirkin, özgün\özenti, ilginç\sıradan, zarif\kaba, modern\modası geçmiş sıfat çiftlerinde en olumsuz algılanan resim olmuştur. Diğer iki apartmana göre de daha basit ve mütevazı bulunmuştur.

Şekil 3.8. Grup 7’de yer alan resimlere göre sıfat çiftlerinin ortalama değerleri

Çizelge 3.15 ve Şekil 3.8 incelendiğinde beğeni boyutunda orta derecede karmaşık olan Resim-20 diğer apartmanlara oranla tercih edilmiş ve güzel\çirkin, özgün\özenti, zarif\kaba, modern\modası geçmiş sıfatları için olumlu bir şekilde yorumlanmıştır.

Yukarıda detayları verildiği üzere toplam 21 adet resimden oluşan ve 7 gruba ayrılarak kendi içerisinde en sadeden karmaşığa doğru sıralanan resimlerle ilgili her grup kendi içerisinde değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra tez çalışmasında 3 adet grafik oluşturulup en basit, orta karmaşık ve en karmaşık olan resimlerde kendi içerisinde değerlendirilecektir. Bu değerlendirme sonucunda yukarıda belirtilen karmaşıklık değerleri anket kapsamında yer alan sıfat çiftleri (güzel \ çirkin, özgün \ özenti, ilginç \ sıradan, zarif \ kaba, modern \ modası geçmiş, basit \ karmaşık, mütevazı \ gösterişli) yardımıyla yorumlanacaktır.

En sade apartman cephelerinin analizi

Çizelge 3.16 ve Resim 3.15 incelendiğinde karmaşıklık boyutunda en sade olan apartman cephelerinin birbirine benzer şekilde hemen tümünün ‘basit’

ve 'mütevazı', beğeni üst başlığında 'çirkin' ve 'modası geçmiş', etkilenme üst başlığında ise 'sıradan' bulunduğu görülmüştür.

		
Anket Sıra No: 1 (a) Basit	Anket Sıra No: 5 (a) Basit	Anket Sıra No: 10 (a) Basit
		
Anket Sıra No: 7 (a) Basit	Anket Sıra No: 19 (a) Basit	Anket Sıra No: 14 (a) Basit
		
Anket Sıra No: 16 (a)Basit		

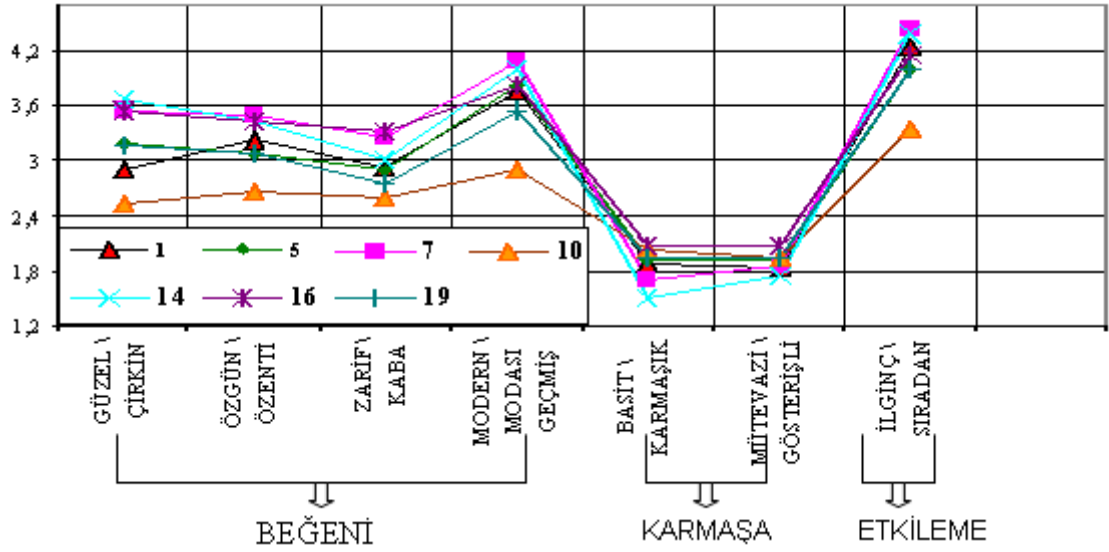
Resim 3.15. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan en sade apartman cepheleri

Çizelge 3.16. Katılımcıların en sade resimleri değerlendirmeleri.

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerleri						
	Resim 16	Resim 19	Resim 5	Resim 1	Resim 7	Resim 14	Resim 10
Güzel-Çirkin	3,55	3,17	3,20	2,88	3,35	3,66	2,54
Özgün-Özenti	3,42	3,07	3,06	3,22	3,47	3,41	2,64
Zarif-Kaba	3,32	2,73	2,89	2,91	3,25	3,01	2,60
Modern-Modası Geçmiş	3,80	3,54	3,81	3,74	4,09	3,99	2,88
Basit-Karmaşık	2,07	1,94	1,91	1,88	1,69	1,50	2,04
Mütevazı- Gösterişli	2,06	1,94	1,90	1,83	1,86	1,73	1,93
İlginç-Sıradan	4,13	3,99	3,99	4,24	4,44	4,36	3,35

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.16’da verilen en sade apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiksel ifadesi Şekil 3.9’da verilmiştir. Tüm sade apartman cepheleri arasında Grup 3 içerisinde yer alan 10’nulu resim çok az da olsa diğerlerine kıyasla daha fazla beğenilmiş gibi görünmektedir.

Şekil 3.9. En sade apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği

Orta karmaşık apartman cephelerinin analizi

Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan orta karmaşık apartman resimleri Çizelge 3.17’de verilmiştir. Buna göre, karmaşıklık boyutunda orta karmaşık olan apartman cephelerinin birbirine benzer şekilde hemen tümünün ‘güzel’, ‘özgün’, ‘zarif’ ve ‘modern’ bulunduğu görülmüştür.

		
Anket Sıra No: 12 (b) Orta Karmaşık	Anket Sıra No: 21 (b) Orta Karmaşık	Anket Sıra No: 3 (b) Orta Karmaşık
		
Anket Sıra No: 18 (b) Orta Karmaşık	Anket Sıra No: 8 (b) Orta Karmaşık	Anket Sıra No: 9 (b) Orta Karmaşık
		
Anket Sıra No: 20 (b) Orta Karmaşık		

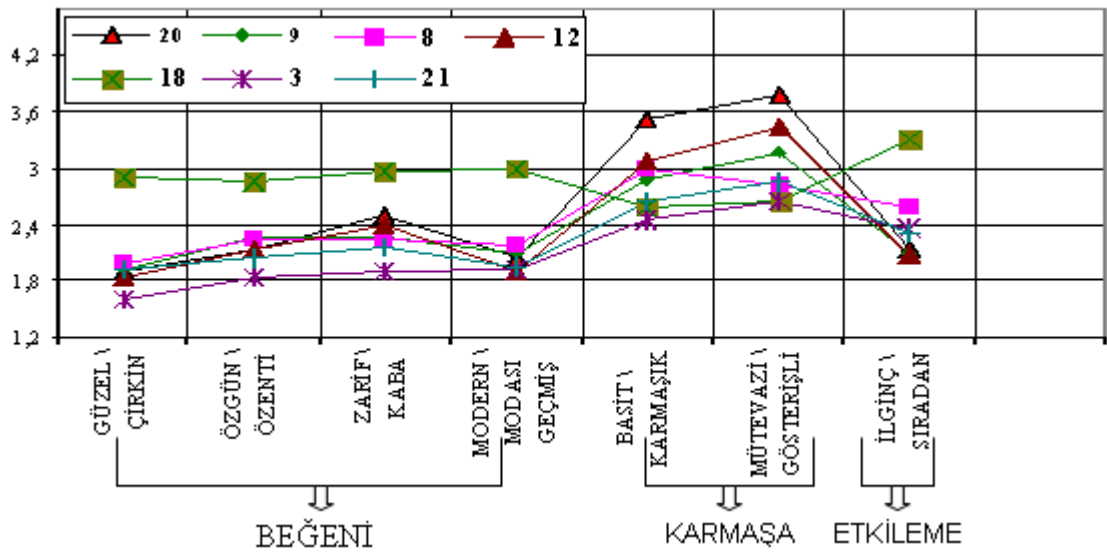
Resim 3.16. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan orta karmaşık apartman cepheleri

Çizelge 3.17. Katılımcıların orta karmaşık resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerleri						
	Resim 20	Resim 9	Resim 8	Resim 12	Resim 18	Resim 3	Resim 21
Güzel-Çirkin	1,88	1,92	1,97	1,83	2,90	1,60	1,92
Özgün-Özenti	2,12	2,26	2,25	2,12	2,84	1,85	2,05
Zarif-Kaba	2,51	2,28	2,25	2,38	2,97	1,90	2,16
Modern-Modası Geçmiş	2,05	2,09	2,19	1,89	2,98	1,91	1,94
Basit-Karmaşık	3,50	2,87	2,98	3,07	2,60	2,43	2,64
Mütevazı- Gösterişli	3,78	3,17	2,81	3,44	2,66	2,65	2,84
İlginç-Sıradan	2,12	2,11	2,58	2,08	3,30	2,37	2,30

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Çizelge 3.17’de verilen orta karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiksel ifadesi Şekil 3.10’da verilmiştir. Tüm orta karmaşık apartman cepheleri arasında Grup 3 içerisinde yer alan 3’üncü resim çok az da olsa diğerlerine kıyasla daha fazla beğenilmiş gibi görünmektedir.

Şekil 3.10. Orta karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği

En karmaşık apartman cephelerinin analizi

Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan en karmaşık apartman resimleri Çizelge 3.18’de verilmiştir. Buna göre, karmaşıklık boyutunda en karmaşık olan apartman cephelerinin birbirine benzer şekilde hemen tümünün benzer şekilde ‘gösterişli’, ‘kaba’ ve ‘ilginç’ bulunduğu söylenebilir. Bu en karmaşık resimlerin ‘ilginç’ bulunmalarına rağmen aynı düzeyde beğenilmediği görülmüştür. Oldukça karmaşık bulunan 4 nolu resim (4,2) ilginç bulunan resim olmasına rağmen, (2,07) en fazla beğenilmeyen cephe resmi olmuştur.

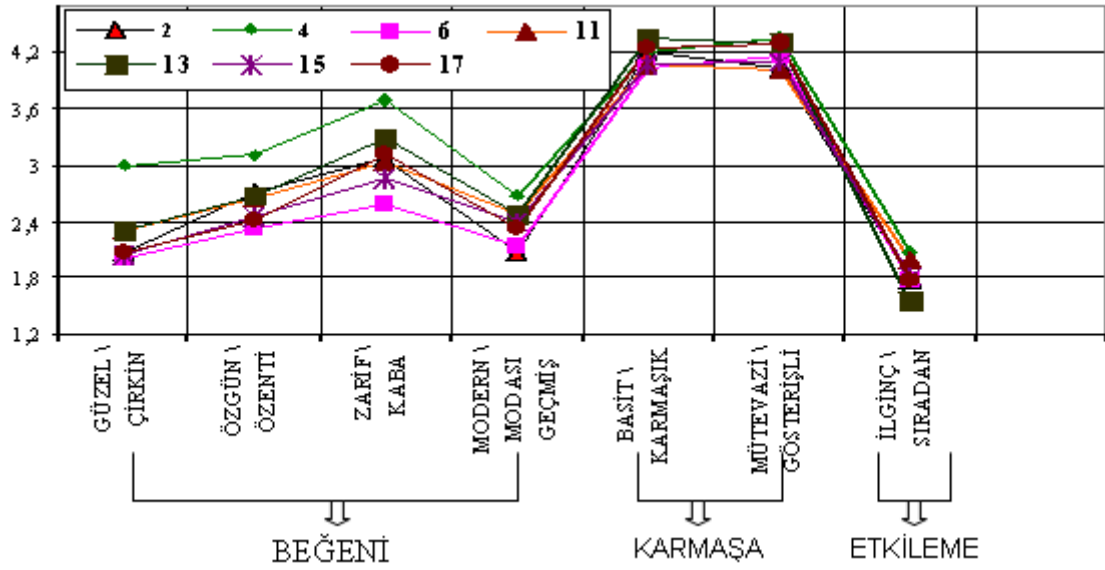
		
Anket Sıra No: 17 (c) En Karmaşık	Anket Sıra No: 2 (c) En Karmaşık	Anket Sıra No: 15 (c) En Karmaşık
		
Anket Sıra No: 4 (c) En Karmaşık	Anket Sıra No: 11 (c) En Karmaşık	Anket Sıra No: 6 (c) En Karmaşık
		
Anket Sıra No: 13 (c) En Karmaşık		

Resim 3.17. Çalışmada kullanılan 7 grupta yer alan en karmaşık apartman cepheleri

Çizelge 3.18. Katılımcıların en karmaşık resimleri değerlendirmeleri

Sıfat Çiftleri	Ortalama Değerleri						
	Resim 4	Resim 13	Resim 6	Resim 11	Resim 15	Resim 2	Resim 17
Güzel-Çirkin	3,00	2,31	2,00	2,31	2,05	2,07	2,07
Özgün-Özenti	3,11	2,67	2,33	2,65	2,43	2,70	2,42
Zarif-Kaba	3,70	3,27	2,60	3,01	2,86	3,07	3,10
Modern-Modası Geçmiş	2,67	2,46	2,13	2,46	2,38	2,06	2,33
Basit-Karmaşık	4,2	4,36	4,03	4,07	4,07	4,22	4,25
Mütevazı- Gösterişli	4,35	4,31	4,14	4,01	4,08	4,03	4,30
İlginç-Sıradan	2,07	1,55	1,79	1,97	1,81	1,77	1,77

Çizelge 3.18'de verilen en karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiksel ifadesi Şekil 4.11'de verilmiştir.

Şekil 3.11. En karmaşık apartman cephelerine ait ortalama değerlerin grafiği

3.4.3. Karmaşıklık seviyesi ve 'U' ilişkisi

Bu bölümde, konut cephelerinin seviyelerinin (en alt, orta ve en üst) bağımlı değişkenleri arasındaki karmaşıklığın arasındaki istatistikî farklar incelenmiştir. 3.18 tablosunda sonuçlar üç grup cetvel öğeler (beğeni, karmaşa ve etkileycilik) için ortalama, standart sapma ve homojen olarak verilmiştir. Ortalamalar ve homojen grupların değişkenler tarafından değerlendirilmesinde, katılımcıların tüm bağımlı değişkenlerin orta derecedeki karmaşıklık hakkında, en alt ve en üst karmaşa seviyelerinden daha çok olumlu algılamaya sahip oldukları görülür. Türkiye HSD testi değişken kaynaklara ait olan bağımlı değişkenler arasındaki farklılıkları dikkate alan karmaşıklık seviyesindeki arasındaki farklara ait ortalama değerleri karşılaştırmak için yapılmıştır. Bu nedenle, Tablo 3.18 konut cephelerinin beğeni değişkenleri algısı istatistikî olarak farklı olduğunu işaret eder ve en olumlu değerden en olumsuz değere kadar olan cephelerin sıralaması aşağıda verilmiştir:

Orta Karmaşıklık > En Üst Karmaşıklık > En Alt Karmaşıklık

Çizelge 3.19. Apartmanların cephe özelliklerinin etkilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile homojenlik grupları

	Beğeni			Karmaşa			Etkilenme		
	3.26 M	SD	HG	M	SD	HG	M	SD	HG
En sade	3,26	1.01	C	1,87	0,90	A	4,07	1,12	C
Orta Karmaşık	2,18	1,00	A	2,96	1,08	B	2,41	1,23	B
En Karmaşık	2,58	1,22	B	4,17	1,05	C	1,82	1,17	A

Tukey HSD: Homojenlik grupları arasındaki farklılıklar
M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, HG: Homojenlik grubu
Not: Değişken ortalamaları 1' den 5' e kadar sıralanmıştır. Yüksek değer olumsuz cevaplardır

Konut cepheleri karmaşıklık seviyelerini de (en alt, orta, en üst) içine alan bağımlı değişkenler arasındaki farklılıklar tek yön değişken incelemesiyle (ANOVA) denenmiştir (Çizelge 3.19). Sonuçlara göre, bağımlı değişkenler arasındaki farklar, “beğeni”, “karmaşa” ve “etkileycilik için (bir $p < 0.001$ seviyesinde) kayda değer bulunmuştur.

Çizelge 3.20. Karmaşa seviyelerini dikkate alan bağımlı değişkenlerin ANOVA'sı

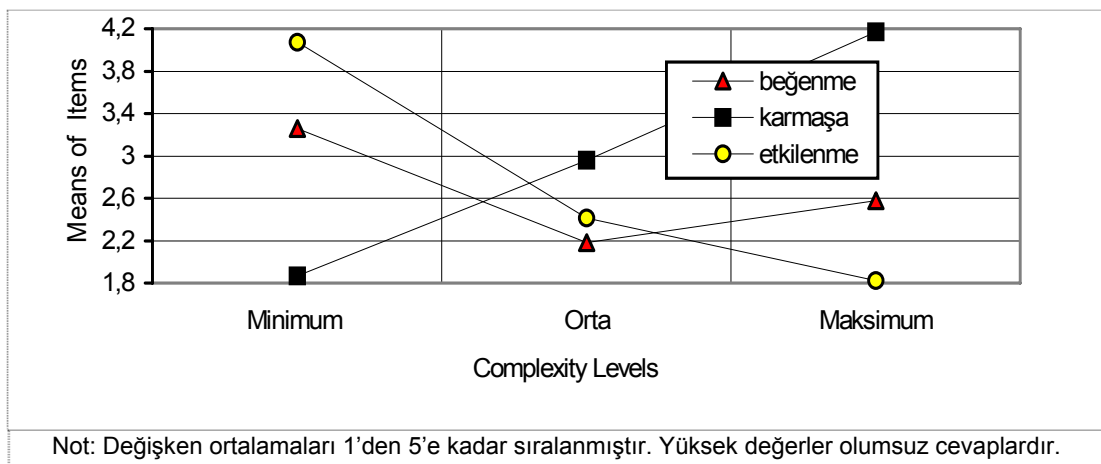
Bağımlı Değişkenler		Kare Toplamlar I	df	Ortalama Kareler		Sonuçlar
Beğeni	Gruplar Arasında	419,788	2	209,894	178,0 36	$P < 0.001$
	Gruplar İçersinde	2468,706	2094	1,179		
	Toplam	2888,495	2096			
Karmaşa	Gruplar Arasında	1846,578	2	923,289	891,4 49	$P < 0.001$
	Gruplar İçersinde	2171,899	2097	1,036		
	Toplam	4018,477	2099			
Etkileycilik	Gruplar Arasında	1906,947	2	953,473	686,7 63	$P < 0.001$
	Gruplar İçersinde	2908,611	2095	1,388		
	Toplam	4815,558	2097			

Not: * $\alpha: 0.001$ düzeyinde önemlidir.

Şekil 3.12’de görüleceği şekilde, beğeni, karmaşa ve etkileyicilik sınıflandırma araç değerleri karmaşa seviyesi (en alt, orta, en üst). ana etkisine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Konut cephelerinin karmaşıklık seviyesi arttıkça, katılımcıların karmaşıklık algısı, bir yandan beğenin en alt karmaşa resimlerinden daha dikkat çekici bir şekilde yükselmesiyle (olumuz); en üst karmaşık olanlar için dikkat çekici bir şekilde daha az olması (olumlu) ve ortalama karmaşıklık için ($p < 0.001$) en alt olmasıyla bir U – şekilli çizelgede gösterilirken doğrusal ilişkiyle artış göstermektedir.

Orta karmaşıklık için, beğenin, algılanan karmaşıklık ve algılanan karmaşıklık için ortalama değerler dikkat çekici bir şekilde büyüktür. Orta karmaşıklık için, diğer manipulated karmaşa seviyeleri (“U” Şekil ilişkisi) içinde beğeni en yüksekken ve resimlerin algılanan karmaşıklığı çok fazla değildir. Diğer tüm seviyeler arasında, en üst karmaşa seviyesinde hem etkileyicilik hem de algılanan karmaşa en yüksektir. Şaşırtıcı bir şekilde, beğeni ortalama karmaşıklıktan daha büyük değildir.

Tüm bağımlı değişkenler (beğeni, karmaşa ve etkileyicilik) bu seviyedeki konut resimleri, daha az beğeni miktarıyla ne karmaşık ne de etkileyici olması, en alt karmaşa için karşılaştırıldığında eksidir.

Şekil 3.12. Bağımlı değişkenler üzerinde karmaşıklık seviyelerinin etkisi

İncelemenin bu bölümünde, katılımcıların yaşı (18-20 ve 30-45) arasındaki ilişkiye dayalı ortalamalar ve standart sapmalar, çevresel etkilerin algılarıyla (bağımlı değişkenler) ele alınarak belirlenmiştir. Çizelge 4.20’de verilen anket sonuçları çevresel etkilerin çift kutuplu sıfatlarının her biriyle ortalama ve standart sapma olarak verilmiştir. Çizelge 4.20’de verilen ortalamalar ve standart sapma değerlendirmesinden, genç katılımcıların tüm başlılarda konut cepheleri değerlendirmelerinde daha yaşlıca olan katılımcılara göre daha olumlu algılara sahip olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.21. Bağımlı değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri

	Beğeni		Karmaşa		Etkilenme	
	M	SD	M	SD	M	SD
18-20 yaş	2.63	1,22	2.94	1,31	2.72	1,50
30-45 yaş	2.73	1,09	3.08	1,46	2.83	1,53

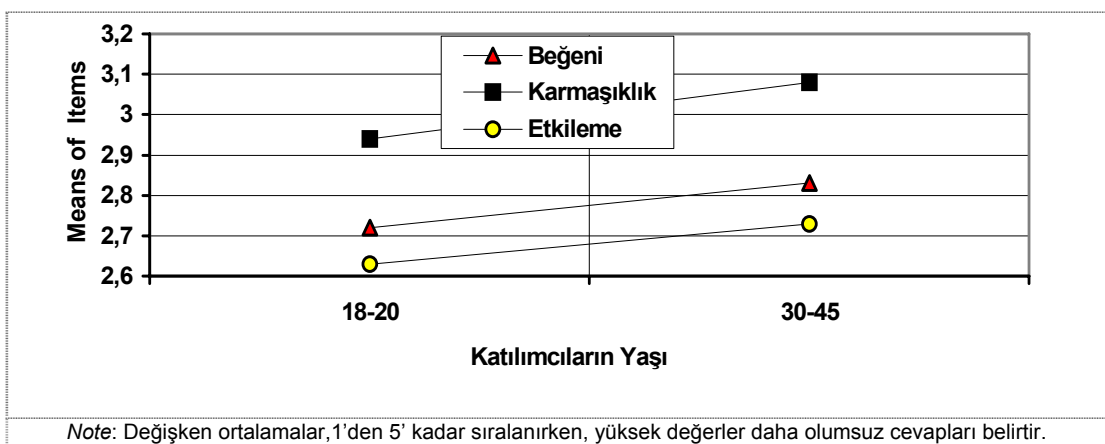
Not: Değişken ortalamaları 1’den 5’e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Katılımcıların yaşı bağlamında (18–20 ve 30–45) konut cepheleri algıları arasındaki fark da ANOVA kullanılarak denenmiştir (Çizelge 3.21). Tüm semantik fark cetvelleri bağlamında Çizelge 4.21 belirtilen sonuçlara göre, katılımcıların yaşı bağlamında konut cephe algılarını da içeren bağımsız değişkenlerin arasındaki fark istatistiki olarak (Bir $p < 0.001$ seviyesinde)dikkat çekici olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, algısal değerlendirmede katılımcıların yaşı arasında dikkat çekici bir etkili olduğu ve genç katılımcıların konut cephelerini daha yaşlı katılımcılardan daha olumlu olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Çizelge 3.22. Katılımcıların yaşı dikkate alınarak bağımlı değişkenlerin ANOVAsı.

Bağımlı Değişkenler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sonuçlar
Beğeni	Gruplar arasında	5,450	1	5,450	3,960	$P < 0.05$
	Gruplar içersinde	2883,045	2095	1,376		
	Toplam	2888,495	2096			
Karmaşıklık	Gruplar arasında	9,930	1	9,930	5,197	$P < 0.05$
	Gruplar içersinde	4008,547	2098	1,911		
	Toplam	4018,477	2099			
Etkileycilik	Gruplar arasında	7,105	1	7,105	3,097	$P < 0.10$
	Gruplar içersinde	4808,453	2096	2,294		
	Toplam	4815,558	2097			

Şekil 3.13'de görüleceği üzere her bir bağımsız değişken için genç katılımcılar en alt değerleri (olumlu değer) oluştururken, yaşlı katılımcılar en yüksek değerleri (olumsuz değer) oluşturmuşlardır. Buna göre, farklı yaş grubuna sahip katılımcıların beğeni, karmaşa ve etkilenme unsurları için konut cephelerinin karakteristik özellikleri olumlu/olumsuz algılarını etkilemektedir.

Şekil 3.13. Katılımcıların yaşının algılamadaki etkileri

Bu kısımda ise katılımcıların konutların cephe özelliklerini algılamalarında cinsiyet durumları arasındaki farklılıkların olup olmadığına bakılmıştır. Buna

göre, farklı cinsiyetteki katılımcıların değerlendirmelerini kapsayan ortalama ve Standard sapma değerleri Çizelge 3.23'de verilmiştir.

Çizelge 3.23. Bağımlı değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri

	Beğeni		Karmaşa		Etkilenme	
	M	SD	M	SD	M	SD
Bay	2.64	1,20	2.99	1,33	2.78	1,52
Bayan	2.71	1,13	3.00	1,44	2.75	1,50

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır. Yüksek değerler olumsuz cevaplardır.

Katılımcıların konutların cephe özelliklerini algılamalarında cinsiyet durumları arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı ANOVA ile test edilmiştir (Çizelge 3.24). Buna göre katılımcıların değerlendirmeleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak $p < 0.05$ seviyesinde bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, katılımcıların cinsiyetleri arasındaki farklılık konut cephelerinin algısal değerlendirmelerinde önemli bir etkiye sahip değildir.

Çizelge 3.24. Katılımcıların cinsiyetini bağlamında bağımlı değişkenlerin ANOVA'sı

Bağımlı Değişkenler		Karelerin Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sonuçlar
Beğeni	Gruplar arasında	2,618	1	2,618	1,901	ns
	Gruplar içersinde	2885,876	2095	1,378		
	Toplam	2888,495	2096			
Karmaşıklık	Gruplar arasında	0,066	1	0,066	0,34	ns
	Gruplar içersinde	4018,411	2098	1,915		
	Toplam	4018,477	2099			
Etkileme	Gruplar arasında	0,245	1	0,245	0,107	ns
	Gruplar içersinde	4815,312	2096	2,297		
	Toplam	4815,558	2097			

Not: * ns: önemli değil.

3.5. Bölüm Değerlendirmesi

Tez kapsamında iki değerlendirme yapmak gerekirse; Estetik yorumla ilgili bazı biçimsel değişkenler insan deneyiminde önemli rol oynar. Bu biçimsel değişkenlerden ‘kapalılık’, ‘karmaşıklık’, ‘düzen’ başlıkları bir çok araştırmacının üzerinde durduğu önemli kavramlardır. Bu çalışmaların, ‘Karmaşa’, ‘İlgi’, ve ‘Tercih’ konularında birtakım saptamaları olmuştur. Buna göre karmaşıklık ilgiyi dürtükler. Düzendeki artışlar, ilgiyi azaltırken tercih artar. Oldukça güçlü bir düzenle, orta karmaşık bir sunum bireyler tarafından fazlaca tercih edilen bir durumdur. Bu noktadan hareketle, yapılan birçok araştırmada *‘karmaşıklık ile ilginin bir noktaya kadar arttığı belirlenmiştir’* denilebilir.

Yapılan çalışmadan elde edilen beğenin karmaşa ortamında orta karmaşık olan yönünde olmuştur. İlgi; belirsizlik ve karmaşıklıktan kaynaklı uyarım ile yükselir ve tercih uyarımla ters “U” biçimli ilişki içindedir. İlgi, uyarımla bir noktaya kadar yükselir ve sonra uyarımın en yüksek olduğu noktaya düşer. Uyarımın düşük olduğu durumda, kişiler azalan strüktür ve artan karmaşa yoluyla artan belirsizliğe, uyarımın yüksek olduğu durumda ise kişiler artan strüktür ve azalan karmaşa yoluyla artan belirsizliğe ilgi duyuyor olmalı. Bu durum Wohlwill ’in daha önce yaptığı çalışmayla da benzerlikler taşımaktadır [Wohlwill, 1976].

Bu tezde Keçiören ilçesinde son dönem iktidarda bulunan yerel yönetimler eliyle oluşturulan apartman konut cephelerinde farklı dönemlerden objelerin bir arada ve ardı ardına kullanılarak yığınlar halinde kullanıcı beğenisine sunulması, mimar eliyle olmayan bu yaptırımın kullanıcısı tarafından benimsenme durumu irdelenmiştir. Sonuçlardan da anlaşıldığı üzere ilçede ikamet edenler eski sade apartman konut cephelerine oranla yeni yapılanları tercih etmekte ancak cepheler üzerindeki bu birikmişlik, malzeme ve renk çeşitliliği, imaj faktörünün kullanımın önüne geçmesi, müteahhit kaygılarıyla ticari anlamda ortaya konan bu cephelerin orta karmaşık olanlara oranla

daha az tercih edildiğini ortaya koymuştur. Genç katılımcılar, yaşlılara kıyasla daha pozitif yorum yapmışlardır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Mimarlığın en yoğun ürün verdiği tasarım alanı olan 'konut', aynı zamanda gündelik yaşamın, mimarlıkla veya mimarlık kültürüyle de buluşma noktası, kişinin kendisini ifade etme, sosyal ve ekonomik statüsünü gösterme mekanıdır. Tüketim toplumunun yoğun baskısıyla beraber hayatımızın her alanına giren popüler kültür kavramı, mimarlık alanında da kendini dayatmaya başlamıştır. Popüler kültürün, toplumun neredeyse her alanındaki yansıması, kendini fark ettirme, farklı olma, dikkat çekme şeklinde olmuştur. bu farklı olma kaygısı beraberinde çeşitliliği ve karmaşa kavramını getirmiştir. Amerikalı mimar Venturi, "Mimarlıkta Karmaşıklık ve Çelişki" adlı kitabında modern mimarlığı eleştirmekte ve modern mimarlığın temelindeki inanç sistemini, ifade bulduğu biçim dilini sorgulamak ve modern hareketin, bir yapının işlevsel düzeninin kendi estetik anlamını oluşturan bir mantığa dayandığını söyleyen düşüncesine karşı çıkmaktır. Venturi'ye göre yapı hem kullanıcıyla hem de onu izleyenle iletişim kurmalıdır. Mies'in ünlü "az çoktur." sözünü ters ederek "az olan sıkıcıdır." şeklinde dönüştürmüştür. 'İşlev' kelimesini yerini de 'ifade' kelimesi almıştır. Karmaşıklık sözüyle çeşitlilik anlatılmak istenmiştir. Söz konusu mimari anlayışta, modern mimarının sadeliğinin karşısına tarihçi mimarının çeşitliliğiyle çıkmıştır. Burada çeşitlilik karşıtlığı ifade etmektedir [Venturi,R., 1991].

Modern mimarlık bir kez tarihin yükünden kurtulduktan sonra her şeye sıfırdan başlayıp "rasyonel" düşünce ile "mükemmel" bir yaşam tasarlanabileceğini vaat etmiştir. Venturi'ye göre kente ve yaşama, şekil verme çabasından vazgeçip, kendi etkinlik alanını "kentin çevresiyle oynamakla" sınırlandırmaktadır. Modern kentlerin yaşanılmaz olması, modern mimarlığının dilini her türlü tarihsel imgeye ve süslemeye kapatıp "yalınlık" adına kentliye yabancılaşmasıdır. Kentin çehresi tarihten ve popüler

kültürden yapılacak alıntılarla daha anlamlı ve zengin olacaktır. Böylece yabancılaşma giderilecek ve kent daha yaşanılabilir bir yer olacaktır.

Konut alanlarının şehir planlamasındaki yeri, hitap ettiği sosyo-ekonomik grup, yapının kullanım sonrasındaki değişiminde etkili olmaktadır. Konut kullanımındaki bazı estetik kaygılar, farklı görünme isteği, statü ve fonksiyon eksikliği gibi sebepler, konuta olan müdahaleyi hızlandırarak 'diğerlerine göre farklı' yı oluştururlar.

Farklı olma kaygısı, mimarlıkta cepheyi, iç-dış ayrımını yapan dış yüzeyleri, kabuğu ve genel olarak formu öne çıkarmakla kendini göstermiştir. Bu noktada mimari daha önce olmayanı, farklıyı ortaya çıkarma adına birtakım arayışlar içine girmiştir. Venturi'ye göre: kentsel mekanın anıtsal anlamlar yüklenmesine, mega strüktürlere, gökdelenlere karşı çıkmıştır. Kentsel mekânın belirsizlik, karmaşa ve çelişki içererek sürekli değişen ve büyüyen bir yapıya sahip olması gerektiği üzerinde durmuştur. Kentin cepheleri bina cepheleri tarafından belirlenmiştir ve mimar gerçekçi olmalı tarihten ve gündelik hayattan seçtiği örnekleri kent mekânına yansıtarak sokaktaki insana yabancı kalmamalıdır [Venturi, 1991]. Bu görüş konut cephelerinde etkili olmaya başlamış, kişinin toplum içerisindeki varlığını ve sosyal statüsünü gösterme kaygısı konut seçimlerinde etkisini göstermiştir. İnsanoğlu ürettiği her nesneye ister geleneksel, ister teknolojik olsun, kültürel bir anlam yüklemek istemektedir. Dolayısıyla, biçimsel kaygılar içindeki kişi, farklı olmanın statü göstergesi olduğu bir ortamda, sektördeki üreticiden, fonksiyonel ve kaliteli olmanın yanı sıra, etkileyici, güzel ve 'farklı' konut talep etmektedir. Fakat bu beklentiler apartman tipi konutlarda, tip kat planları, bu yönde yapılan farklı biçim çalışmalarının uygulama aşamasında ekonomik olmayışı ve en başta imar yönetmeliklerinin kısıtlayıcılığı gibi nedenlerle rahatlıkla karşılanamamakta, bu yönde yapılan çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Gerek müstakil gerekse de apartman tipi konutlarda, biçimsel imgelerin kullanıcı için önceden tasarlanması ve kullanıcının bu imgeler arasından seçim yapması söz konusudur. Venuri; mimarın, artık salt mekân yaratmak fikrinden uzaklaşıp, ikonografik bir anlatım diline sahip olması; bu nedenle

soyutlamalardan çok sembolik içerikler barındırması gerektiğini vurgulamış, mimarının ancak form ve kültürün dengeli sentezinden meydana gelebileceğini belirtmiştir [Venturi,R.,1991]. Seçim aşamasında, ticari bir değere dönüşen konutun diğer örnekler arasında tercih edilebilirliğini artırmak ise mimara düşmektedir. Onun form anlamında alacağı kararlar, yapının 'değerini' arttıracak ve satışını kolaylaştıracak ve cepheyi farklı kılacaktır [Pinkwater, 1977].

Farklı olma kaygısı ise mimarlıkta cepheyi, kabuğu ve bütün olarak formu öne çıkarmış, mimarı biçimsel araştırmalar yapmaya, denenmemiş denemeye yönelmiştir. Bu arayış ortamında sonuç olarak çıkan ürünler, kısa sürede, tekrarlarla tüketilmekte ve sıradanlaşmaktadır. Bir döngü halinde, kendini tekrarlayan bu sistemde 'benzersiz' olabilmek ise mümkün görünmemektedir. Mimari ürünün ortaya konma sürecinde, yapının kent içindeki konumu ve hitap ettiği sosyo-ekonomik grup, biçimlenişte etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra yerel yönetimlerin tercihleri de zaman içerisinde o bölge ile özdeşleşen değerler haline gelebilir. Araştırma konusu olarak seçilen Ankara, Keçiören semtinde geçmişte yerel yönetimlerin ısrarı ile, bol renkli ve 'kitsch' sayılabilecek motiflerle uygulanan, cam mozaik cephe kaplama malzemesi o semt ile adeta bütünleşmiştir. Keçiören'e proje yapan Emek Mimarlık çalışanlarından Ayla Gümüş Keçiören'de gözlediği durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

"Keçiören'de yapılmaya çalışılan diğer birçok ilçede varolan durumun aksine farklı olma, farklı bir şeyler sunmak kaygısından kaynaklanmaktadır. Bu farklılıkta cephede kullanılan süsleme öğeleri, farklı ve çeşitli malzeme ve renklerle sağlanmaya çalışılmakta amaç olarak da geleneksel Osmanlı mimarisini yaşatmak, özümüzle bağlantımızı koparmamak olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla kalabalık içinde kendini göstermeye çalışan binalar ortaya çıkmakta, kullanılan yöntemlerden biçimsel arayışın dışında, renk ve malzeme seçiminde mimar etkili olamamakta ve seçim çoğunlukla müteahhidin ve yerel yönetimlerin insafına kalmaktadır. Ortada bir pazarlama hali dolaşüyor: mimar kendini müteahhide, müteahhit ise sıradan insana yani müşterisine satıyor. Bu noktada sıradan insanı etkileyecek elemanların arayışına giriliyor".

Kaplama malzemesi kullanımında Keçiören ilçesinde yaşanan bu çeşitlilikte (granit, mermer, andezit, yapay tas, prese tuğla, BTB, PVC), pastel (beyaz, krem, somon, toprak rengi ve kahve tonları) ve parlak renk (sarı, yeşil, mavi, bordo, kiremit, mor) tonlarının bir arada kullanımı yoğun olarak gözlenmiştir. Kullanılan renklerde çoğunlukla uyum gözetilmiş olsa da, zıt renk kullanımı da yaygın bir uygulamadır. 2000'li yıllara ait Ankara apartman konutları 1920'ler ile kıyaslandığında gözlenen çeşitlenme; yapı üretim tekniklerinin değişmesine, gelişen teknolojiyle birlikte malzeme çeşidinin artmasına ve renk kullanımında daha özgür davranılmasına bağlanabilir. Başlarda mimar sayısının azlığı nedeniyle çoğu projenin tek elden çıkması, günümüzde ise mimar sayısının artışı, bireyselliğin öne çıkması ve dolayısıyla farklı tasarım yaklaşımlarının uygulama şansı bulması da bahsedilen çeşitlenme eğilimi içinde önemli bir yere sahiptir. Kaplama malzemesi ve renk kullanımında oldukça fazla seçeneğe sahip günümüz konut mimarlığında karşımıza çıkan önemli bir sorun ise üretim aşamasının mimar dışında gelişmesi ve üreticinin ve yerel yönetimi elinde bulunduranların projede çeşitli değişiklikleri yapma hakkı olduğu düşüncesiyle hareket etmesidir. Dolayısıyla mimari değerlendirme kaygısı olmayan bu kişilerce verilen ve konutun çevresiyle beraber oluşturduğu bütünü etkileyecek kaplama malzemesi, renk gibi kullanımlar, inceleme yapılan Keçiören ilçesi gibi bölgelerde çeşitliliğin içinde karmaşık bir ortama sebep olmaktadır.

Aslında incelemesi yapılan Keçiören ilçesi, Ankara'nın gecekondu dönüştürülen bu konut yerleşimlerinde kaçırılan bir fırsata işaret etmektedir. Daha önce kentsel planlama ve mimari tasarım anlamında yapılan yanlışların yerine yeni denemeler sansı bulunmuşken, böyle bir sansın değerlendirilemediği ve alışıldık yanlışların tekrarlandığı görülmektedir. Bir tür gösterişe dayalı bu durum sonucunda 'en yeni cephe düzenini bulmak' amacı dışında, bir dil birliği ortaya çıkarılamamıştır. Konut üretim sisteminde arsa sahibi ve müteahhitlerde yap-sat sisteminde satış kaygısının öne çıkması, bu sistemle üretilen konutların cephelerinde farklılık arayışına ve dolayısıyla büyük bir çeşitliliğe sebep olmakta ve bu günümüzde, farklı ölçeklerde, farklı

malzeme ve renk uygulamalarıyla bir araya getirilmektedir. Popüler denebilecek cephe elemanları, malzeme ve renk kullanımları görülse de bu kullanımlar bir tipolojiğin getirisi olarak güçlü bir kompozisyon oluşturamamakta, tersine ortaya çıkan bu çeşitlilik içinde kaos gözlenmektedir. Başlıca dayanağının “farklılık” olduğu popüler kültür, kendisine denenen her yaklaşımın kabul görmesini sağlayacak bir ortam oluşturmuştur. Görülen odur ki; tüketim toplumu bir dönem sonra bu yaklaşımları da tüketecek ve tekrar ‘yeni’, ‘farklı’ arayışlar pesinde koşacaktır.

KAYNAKLAR

Alsaç, Ü., “Türk mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Devrindeki Evrimi” **Mimarlık Dergisi**, İstanbul, 12-25 (1973).

Aslanoğlu, İ., “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı”, **ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları**, Ankara, 37-42 (2001).

Aslanoğlu, İ., “1923-1938 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı (Sosyal, Ekonomik, Kültürel Ortamı Değişimi ve Mimarlığa Yansıması)” Doktora Tezi, **ODTÜ, Mimarlık Fakültesi**, Ankara, 64-82 (1980).

Aslanoğlu, N., İ., “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı (Sosyal, Ekonomik , Kültürel Ortam Değişimi ve Mimarlığa Yansıması)” Doktora Tezi, **İTÜ Fen Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 102-108 (1979).

Aslanoğlu, N., İ., “Modernizmin Başlangıç Aşamasında 1926 -33 Yılları Arası Türk Mimarlığında Yaşanan Gelişmelerin Bir Değerlendirmesi”, **İstanbul**, 17-24 (1996).

Ateşin, H., M., “Bir Kavram Olarak Mimarlık ve Bunun İdeolojik Boyutu”, **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü. İzmir, 15-24 (1996).

Aybak, K., “Tipolojinin Tekrarından Doğan Tekdüzeliliğinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 20-65 (1991).

Aydın, Ö., Bayraktar, N., Tekkaya, E., “Cumhuriyet Başkentinde Aykırı Bir İlçe: Keçiören”, **Mimarlık Dergisi**, 56-59 (2003).

Aydınlı, S., “Türkiye’de Mimarlık ve İdeoloji, Ontolojik Bir Sorgulama”, **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü. İzmir, 24-33 (1996).

Ayıran, N., “Çoğulcu toplumda ideoloji ve mimarlık” **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü., İzmir, 33-40 (1996).

Balamir, A., “Mimarın Kimlik, Meşrutiyet, Etik Sorunları ve Mimarlığın Disipliner Buhranı”, **Türkiye Mimarlığı Sempozyumu-II**, Mimarlar Odası, 78-80 (2000).

Batur, A. “Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, **İletişim Yayınları**, İstanbul, 1379 – 1424 (1983).

Berlyne, D.E., “**Aesthetics and psychology**”, Newyork, USA: Meredith (1971).

Berlyne, D.E., “**Studies in the new experimental aesthetics**”, Newyork: Wiley, (1974).

Bozdoğan, U. “Tarih, Tasarım ve Mimarlıkta Geçmişten Yararlanma Türkiye’sinde Mimari Kültür”, **Metis Yayınları**, İstanbul, 112-114 (2002).

Bozdoğan,S.,Kasaba,R., “Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik”, **Türk Tarih Yurt Vakfı Yayınları**, İstanbul, (1998).

Bozdoğan,S., “Modernizm ve Ulusun İnşası”, Metis Yayınları, İstanbul, 17-23 (1996).

Büyüteç, “Kentlerde Uyumsuz Mimariye Denetim”, **Yapı Dergisi**, İstanbul, 26-27 (2007).

Cimcoz, A., “İdeoloji, Erk ve Mimarlık” **İdeoloji Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü., İzmir, 40-43 (1996).

Çağlar, N, Uludağ, Z., Dinç,P., “1980 Sonrası Türkiye’sinde İdeolojik, Toplumsal, Mimari Yapı Etkileşiminin Ankara Kenti Bağlamında İrdelenmesi” **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü., İzmir, 50-58 (1996).

Çalışlar, H.C. ‘Mimaride Güç ve İktidarın Kullanımı’, **Yıldız Teknik Üniversitesi** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 79 (1999).

Dündar, Ö., TEKEL, A., “Kent Mekanını Kimler Biçimlendirmeli, Aktörler ve İdeolojiler mi? Halkı mı? Yoksa...” **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü., İzmir, 109-115 (1996).

Devlin, K., Nasar, J.L., “Beauty and the beast: Some preliminary comparisons of ‘popular’ vs. ‘high’ architecture and public vs architect judgments of same”, **Columbus: Ohio State Univ., Working Paper**, Department of City and Regional Planning, (1987).

Eldem, S.H., “Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı”, **Mimarlık Dergisi** , İstanbul, 5-7 (1974).

Eldem, S.,H.,”Milli Mimari Meselesi” **Arkitekt**, İstanbul, 220 – 223 (1939).

Ergüvenç, Y.,”Son Yüzyılın Türk Mimarlık Sanatına Genel Bir Bakış (II), **Kent Haber**, 10-12 (2007).

Gençaydın, E.,E, “Birinci Ulusal mimarlık Dönemi, Mekansal Sorunlara Yaklaşımı ve Etkisi”, Y.Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 77-79 (1996).

Giddens, A., “**Central problems in social theory: action, structure and contradiction in social analysis**”. London: Macmillan Pres, (1973).

Glenn, M., “Architecture demonstrates power”. Unpublished thesis (B.A.) **Haverford College. Dept. of Philosophy Advisor Wright**, Kathleen, 55-56 (2003).

Gür, Öymen, Ş., “Mimarlıkta Taklit: Eski Türkü-Yeni aranjman”, **Mimarlık Dergisi**, 37-45 (2007).

Gifford, R., Hine,D., Clemm, W., Shaw, K., “Why Architects and Laypersons Judge Building Differently: Cognitive Properties and Physical Bases”, **Journal Of Architectural and Planning Research**, 42 (2002).

Gifford, R., Hine,D., Clemm, W., Shaw, K., ‘ Decoding Modern Architecture: A Lens Approach for Understanding the Aesthetics Differences of Architects and Laypersons’ **Environment and Behaviour** , 32 (2000).

Hardy, C. & Leiba-O’Sullivan, S., “The power behind empowerment: Implications for research and practice”. **Human Relations**, 451-483 (1998).

Hardy, C. & Clegg, S.R. (1996). Some dare call it power. S.R. Clegg & C. Hardy & W. R. Nord (Eds.), **Handbook of organization studies** (ss. 622-641). London: Sage Publ.

Hasol, D., “Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü”, Geliştirilmiş 7. Baskı, **Yapı Endüstri Merkezi Yayınlar**, 51-53 (1998).

İmamoğlu, O., İmamoğlu, V., “İnsan, Evi ve Çevresi: Ankara’da Bir Toplu Konut Araştırması”, Konut Araştırmaları Dizisi 15, **TOKİ**, Ankara (1996).

İnkaya,Y., “Türkiye’de Cumhuriyet Devriminden Başından Günümüze Kadar Konut Sorunu”, **Mimarlık**, 107:50-65 (1972).

İnceoğlu, A.,”Totaliter Mimarlık ve Mekan”, **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü.,İzmir, 152-162 (1996).

Jameson,F. “**Postmodern Culture**”. London: Pluto Pres (1985).

Kazmaoğlu, M. “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Holzmeister Arrademento”, **Mimarlık**, 78 (1999).

Kellner, D.,”**Globalization and the postmodern turn**”., 23 (2003).
<http://www.gseis.ucla.edu/courses/ed253a/dk/GLOBPM.htm>

Kızıldere, S., "İstanbul'da Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Kent Bütünü İçindeki Yerinin Değerlendirilmesi", Doktora Tezi, **İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 111-115 (2001).

Kılıçkırın, D., "Mimarlık ve Kitsch: Ankara'daki Son Dönem Konut Yapılarında Kitsch Üzerine", **Ankara Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Ankara, 65-82 (1997).

Kılıçoğlu, Ö., "Kullanıcı Müdahaleleriyle, Değişikliğe Uğramış Müstakil Toplu Konut Cephelerinin, Farklı Eğitim Grupları Tarafından Değerlendirilmesi: Beğeni, Karmaşa ve Etkilenme" ,Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi**, 13-18 (2007).

Kırımlı, A., "Elli Yıllık Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı Üzerine" **Mimarlık Dergisi**, 7, 17-18 (1974).

Kortan, E., "Son Yüzyıl Mimarlık Dünyasındaki Olaylarla Türk Mimarlığındaki Gelişmelerle Birlikte İrdelenmesi" **Yapı Dergisi**, 62, 32-33 (1985).

Kuban, D., "Gelecek Açısından Günümüz Mimari Ve Şehircilik Uygulamalarının Eleştirisi" **Mimarlık Dergisi Yayınları**, İstanbul, 34-38 (1970).

Marshall M., "Understanding Media", "**The Medium is the Message**", New York, 23-35 (1964).

Morgan, G., "Images of Organization. Thousand Oaks", **CA: Sage Publications**" (1998).

Mehrabian, A.&Russell, J.A.A verbal measure of information rate for Studies in environmental psychology. **Environmet and Behavior**, 6, 233–252 (1974).

Nasar, J.L."Effects of signscape complexity and coherence on the Perceived visual quality of retail scenes". **Journal of the American Planing Association**, 53, 409–509 (1987).

Nasar, J. L., & Kang, J., symbolic meanings of building style in small suburban offices. Đn G. Hardie, R. Moore, & H. Sanoff (eds.), **changing paradigms: EDRA 20** (pp. 165–172) Oklahoma City, OK: EDRA. (1988).

Nasar, J.L., "Symbolic meanings of house styles", **Environment and Behavior**, Vol. 21, 235-257 (1989).

Nalbantoğlu, G., "1928 – 1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Konutların Mimari Değerlendirmesi", **Tarih İçinde Ankara Seminer Bildirileri**, 257-260 (1981).

Onur, Z., Bayraktar, N., Sağlam, H., "Konutta Transformasyon", **Yapı Dergisi** 211, (1999).

Hasol D., Özer, B.(ed.), **Yem Yayınları**, İstanbul, 84-88 (1999).

Ödekan, A., "Cumhuriyet Dönemi:1923-1950: Mimarlık, içinde Çağdaş Türkiye 1908-1980", **Türkiye Tarihi 4**, İstanbul, 542-554 (2000).

Pfeffer, J. Power in organizations. Marshfield, MA: Pitman Publications. Hardy, C. & Clegg, S.R. (1996). Some dare call it power. S.R. Clegg & C. Hardy & W. R. Nord (Eds.), **Handbook of organization studies**, 622-641 (1981).

Pınarevli,M., "A Study On The Urban\Architectural Transformations In Keçiören District After 1990s." A Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of **Middle East Technical University.**, 56-58 (2005).

Richter, R. "**Corporate enterpire as postmodern practice**". (2003) web: <http://webpages.ursinus.edu/rrichter/essayfour.html>

Söylemezoğlu, H.,K., "Mimarlığımız 1923-1950", **Mimarlık Dergisi 2**, 24-27 (1973).

Sey,Y., "75. Yılda Değişen Kent ve Mimarlık", **Tarih Vakfı Yayınları**, İstanbul, 235-254 (1998).

Sey, Y., "Cumhuriyet Döneminde Konut, İçinde 75, Yılda Değişen Kent ve Mimarlık", **Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları**, İstanbul, s.273-285 (1998).

Şentürk,L., "Karamizahın Başkenti: Keçiören" Ankara Şubesi, **Bülten Dergisi**, 6-9 (2001).

Tanyeli, U., "Tarih, Tasarım ve Mimarlıkta Geçmişten Yararlanma Üzerine Gözlemler", **Mimarlık Dergisi**, 2 (1988).

Tanyeli, U., "Tarih, Tasarım ve Mimarlıkta Geçmişten Yararlanma Üzerine Gözlemler", **Mimarlık Dergisi II**, 61-65 (1968).

Tanyeli, U, "Mimarlıkta İdeolojik Amentü", **Mimarlık Dergisi**, 4 (1989).

Tanyeli, U, "Eskimiş Bir Kavramı Yenileme Çağrısı", Mimarlıkta Taklit ve Mimesis Üzerine, **Arredamento Mimarlık Dergisi**, (100+44) 62 (2002).

Tekeli, İ., "Türkiye'de Mimarlığın Gelişiminin Toplumsal Bağlamı 1923 – 1950", **Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi**, 11-12, 29-31 (1983).

Tekeli, İ., "The social context of the development of architecture in Turkey, in *Modern Turkish Architecture*", Ed. By: Holod and Evin, **University of Pennsylvania Press**, 34-51 (1984).

Venturi, R., "Las Vegas'ın Öğrettikleri : Mimari Biçimin Unutulan Simgeselliği", Artamlı, B.,Tanyeli, U.(ed.), **Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları**, İstanbul, 102-106, 132-138, 165-168 (1993).

Venturi,R., "Mimarlıkta Karmaşıklık ve Çelişki", **Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı**, 17-35 (1991).

Yıldırım., Özkan, S., "Osmanlı Mimarlığının son yılları, içinde Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi 4", **İletişim Yayınları**, İstanbul, 1078-1090-(1985).

Yavuz, Y., "Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında Mimari Biçim Endişesi, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı", **Mimarlık Dergisi**, Ankara, 11-12, 26-30 (2000).

Yıldırım Y., "**Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi**", Ankara, 69 (1981).

Yıldırım, S, Yeşilkaya, N, "İdeoloji ve Mekan", **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 301-309 (1996).

Yürekli, Z., "1930'larda Türkiye'de Geçici Mimarlık ve Modernleştirici İdeoloji", **İdeoloji, Erk ve Mimarlık**, D.E.Ü. İzmir, 318-325 (1996).

Wilson, P.J., "The Domestication of the Human Species", New Haven: **Yale University Pres**, 112-125 (1988).

Wohlwill, J.F. The place of aesthetics in students of the environment. Paper presented at the Symposium on Experimental Aesthetics and Psychology of the Environment at the Internatinal Congress of Applied Pschology, Montreal (1974).

Wohlwill, J.F., "Environmental aesthetics: the environment as a source of affect", in I. Altman and J. F. Wohlwill (eds.) **Human Behavior and Environment**, Vol. 1, New York: Plenum, (1976).

Wohlwill,J.F.,**The visual impact of Development in coastal zone areas.Coastal Zone Management Journal**, 225-248 (1982).

EKLER

EK-1. Anket Formu

...../...../2007

En uzun süre yaşadığınız il:

Keçiören'de ne kadar yıldır bulunuyorsunuz? yıl

En uzun süre yaşadığınız konut tipi: Apartman
Müstakil konutCinsiyet: Bay Bayan
 Ev sahibi Kiracı

* Konutunuzun cephesi onu satın alırken veya kiralarken ne kadar önemlidir?

- Çok fazla önemli
- Önemli
- Hiç önemli değil

* Ankara'nın hangi semtinde oturmak isterdiniz?

Neden?

.....
.....

* "Eski Keçiören apartman cepheleri çok sıradan, yeni apartman cephelerini eski örneklerle tercih ederim" görüşüne katılıyor musunuz?

- Evet Hayır

* Keçiören'deki yeni yapılan (mermer, kırık seramik, yalıtım, fibrobeton vb malzemelerden, payandalı geniş saçak, kemerli bitişler, söveli pencereler, üçgen alınlıklar, Safranbolu evine özgü ahşap çatılar vb.) cepheleri nasıl buluyorsunuz?

- Çok fazla beğeniyorum
- Beğeniyorum
- İdare eder
- Asla beğenmiyorum

EK-1. (Devam) Anket Formu

- Aşağıdaki resimleri belirtilen beğeni ve karmaşıklık skalaları doğrultusunda değerlendiriniz.

	Resim 1	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 2	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 3	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 4	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

EK-1. (Devam) Anket Formu

	Resim 5	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

	Resim 6	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

	Resim 7	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

	Resim 8	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

	Resim 9	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

EK-1. (Devam) Anket Formu

	Resim 10	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 11	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 12	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 13	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 14	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

EK-1. (Devam) Anket Formu

	Resim 15	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 16	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 17	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 18	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

	Resim 19	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazi						Gösterişli

EK-1. (Devam) Anket Formu

	Resim 20	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

	Resim 21	1	2	kararsız	2	1	
	Güzel						Çirkin
	Özgün						Özenti
	İlginç						Sıradan
	Zarif						Kaba
	Modern						Modası Geçmiş
	Basit						Karmaşık
	Mütevazı						Gösterişli

Not: Anket uygulaması esnasında sıfatların yanında yer alan resimler 9x13 ebatlarında, renksiz olarak gösterilmiştir.

EK-2. Röportajlar

KESKİNTAŞ MİMARLIK

EFE KESKİNER

Estergon Kalesinin Keçiören'in çehresinin güzelleştirdiği görünüşünü savunan ve Keçiören'de ikamet eden ilçe sakinlerinin bu görüşleri hakkında yorumunuz nedir ?

Estergon kalesini savunan arkadaşları anlayabiliyorum, bu kale yapılmadan önce orda hiç bir şey olmadığından bu garip yapı ve çevresinde bulunan şelaleler gibi fonksiyonsuz israf yatırımları bile buldukları yeri eskisine nazaran çok daha güzel bir görünüşe kavuşturmuş olabilirler. Ancak eski Belediye Başkanı bir şey yapmadı diye yenisinin uçuk kaçık, akla mantığa sığmayan yapılar yapıp Keçiören'lilerin bundan memnun ve çok mutlu olmalarını anlayabilmiş değilim "Estergon Kalesi bizim tarihimizde önemli bir yere sahip ülkemizde bir kopyasını yapmak istiyorum deselerdi" ona bu kadar itirazım olmazdı, ama aslıyla alakasız kültürel, sanatsal, tarihsel ya da herhangi başka bir alanda eğitici hiçbir unsuru bulunmayan, ekonomik bir getirisi de bulunmayan bu kalenin yapılması akla pekte uymayan bir davranıştır bence.

EYLEM PALA , 26, MİMAR

Bu kalenin yerine cami, okul yaptırılabilirdi, bu kalenin yerine, olan okullar yenilenebilir, yol, kaldırım, kanalizasyon, yeşil alan, tiyatro, konser salonu, müze, yapılabilirdi. Her yaptığımız seçimde, bir çok alternatifimiz vardır ve seçim yapıldığı zaman bu alternatifi seçmekle ne kazanıyorum diye sorulmalıdır. Daha sonra da bu seçimi yaparak hangi alternatif davranışları yapma şansım kalmıyor diye düşünülür. Başka bir deyişle her yaptığımız eylemle başka bir eylemi yapmamaya karar veririz aslında. Sonuçta anlatmak istediğim şey Keçiören'de yapılan şelale, Estergon Kalesi, ve burada bahsetmediğim Pentagon'a rakip belediye binası yerine Keçiören

EK-2. (Devam) Röportajlar

halkının yaşam standardının gerçek anlamda yükseltilebileceği ve insanlara hizmet edilebileceğidir.

ARTIM MÜH.MÜŞ.LTD.ŞTİ.

ECE ÖZTÜRK

Keçiören'de yapılan şelaleler, çevre düzenlemeleri, Estergon Kalesi gibi yapılar sizce ilçeye ne gibi artılar getirdi yapılan eleştirilere yorumunuz nedir?

Bu şelaleler parklar vs. o bölgeye inanılmaz sükse yaptırdı. Konut fiyatlarını uçurdu. Bu yüzden başkana hesap sorma hakkına sahip olan Keçiören halkı durumdan memnun. Eskiden Çankaya'da bir daire fiyatına, Keçiören'de apartman alınmış. Şimdi neredeyse eşitlendiler. O yüzden belediyeyi mali nedenlerle suçlayamayız. Her ne kadar bu yapılara karşı olsam da gerçek bu. Parklar vs. orayı güzelleştirdi, değerini artırdı; ama Ortadoğu ve Ortaasya karması yapılarla kent kimliğinde çok zıt bir bölge yaratıldı. Ve bu bölgeyi de bazı çevreler, buna karşı olan insanlara nispet olsun diye kullanıp, bir sembole dönüştürüyorlar. Eğer National Geographic Türkiye bile Ankara'yı tanıtırken bu kaleyi kullanıyorsa, amaçlarına da ulaşıyorlar demektir.

SERKAN DEMİR, 35, MİMAR

Yapılan şeyleri göz ardı etmemek lazım evet Keçiören için çok şey yaptı, özellikle de eski halini göz önüne alınca ama mimari anlamda baktığımız zaman yapılanlar kente, zamana çok aykırı kalıyor mesela "su" ögesi mimaride çok önemlidir, insan üzerinde bıraktığı psikolojik etki, mekana kattıkları açısından ama şu anda Keçiören'de suyun kullanımı o kadar yanlış ki yurt dışındaki örneklerde "su" çok daha "rahatlatıcı" bir etkiye sahip, durağan daha sakin. Bizdeyse daha çok "gürültü" ve dahası "ıslak" etki bırakıyor. Örneğin Fatih

EK-2. (Devam) Röportajlar

Caddesindeki yola bakan büyük şelale, o kaldırımdan ıslanmadan geçmek mümkün değil. Ayrıca zorunlu hale getirdiği cephe düzenlemesi ise çok vahim durumda gerçekten "btm"lerle yapılan desenler, çizimler ve en acısı da "yalı baskısı" kullanımı adı üstünde yalı baskısı (american siding) yalı larda kullanılır ya da amerikan tarzı konutlarda da kullanılıyor ama bu şekilde değil! Bunlar tamamen bir kentin mimarisini olması gerekenden çok daha farklı ve hatta aykırı şekilde değiştiren unsurlar. Özetle, konut cephesi böyle tasarlanmaz. Zaten başkanın bu konuda bizzat seçim yapması da doğru değil ki çünkü kendisi "mimar" değil. Ayrıca işin içinde olan birisi olarak bir noktayı belirtmek istiyorum; Turgut Altınok bizzat kendisi cephe fotoğraflarına bakıyor bir dönem "btm"leri kabul ediyordu, çok kısa bir zaman öncesine kadar "beyaz fibrebeton" la yapılan çalışmaları (balkon korkulukları, pencere söveleri gibi) kabul etti. Bir ara da "Eski Ankara Evi" "Beypazarı evi" tarzı çalışmaları beğeniyordu. Şimdilerde beyaz fibrobetonlu çalışmaları onaylamıyor mesela bu tutumda ilçede çok sesli, çok görüntülü ve birbiriyle uyumsuz farklı dönem yapıları gibi duran birçok bina üretilmesine neden oluyor.

EVSER USLU, ŞEHİR BÖLGE PLANLAMACISI, 32

Keçiören'e sizin bakış açınızla bakarsak yapılan uygulamaları değerlendir misiniz?

Soruna temel şehircilik prensipleri açısından yaklaşalım; Tarihi mekanlar, işlevlerini koruyorlarsa sorun yoktur. Aynı fonksiyonda hizmet ederler ve kente 'artı'lar getirirler. Örneğin, tarihi bir cami, tarihi bir köprü, tarihi bir kütüphane, tarihi bir otel vs. İşlevini yitirmiş olan tarihi yapılar da vardır. Bunlar çeşitli sorunları beraberinde getirir. Örneğin Ankara kalesi, dar sokakları ve küçük kullanım alanları ile modern kullanımlara hizmet veremez, ya da eski meclis binası, yeterince büyük olmadığı için bugünkü anlamda kullanılamaz. Bunlara yeni fonksiyonlar önerir ve yaşatmaya çalışırsınız. Bu sayede kendi kendisini çevirecek ekonomiye sahip olur, kullanıcıları tarafından onarılır ve hayatta kalmayı sürdürür bu yapılar.

EK-2. (Devam) Röportajlar

Şimdi temel soru:

Bir Belediye Başkanı olsanız ve kentinizde tarihi bir kale olsa ne yaparsınız?

A) Yıkırım (Bütün dünya üzerinize çullanır ve sizi pişman edinceye kadar medya- hukuk ve çeşitli başka yollardan protesto ederler.)

B) İlgilenmem, kendi halinde kalır (Buralar kullanıma elverişli yerler olmasa da, genelde kent merkezlerinin içinde olduğu için gecekonduların akınına uğrar, bir süre sonra altyapı yetersizliği gibi sorunlar yüzünden iyice bakımsız olur, kullanıcıları tarafından değiştirilir ve çevresi de dahil olmak üzere tekinsiz, gidilmeye korkulan yerlere dönüşür.)

C) Müze, Restoran vs. gibi kullanımlar vererek hem korur hem de çekim merkezine dönüştürürüm (Kesinlikle doğru cevap)

Peki ya kaleniz yoksa ve kentsel rekreasyon alanı yapmak istiyorsanız?

O zaman tabi ki kale falan yapmazsınız. Direk kentsel rekreasyon alanı yaparsınız ve herkes mutlu olur. Bu sonradan, modern teknoloji ile üretilen ortaçağ kalesinin bir benzeri de Disneyland'da var. O da bir "kitsch" kale fakat Disneyland tamamen bir kitsch şehir olduğu için bu hoş ve normal bir uygulama. Gerçi maalesef Keçiören de hızla bir Kitcsh-kent'e dönüşüyor.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SAYLAN AYSUN
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 20.03.1981 ANKARA
Medeni hali : EVLİ
Telefon : 0 312 402 33 86
e-mail : aysunsaylan@yahoo.com.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Osmangazi Üniversitesi/ Mimarlık Bölümü	2003
Lise	Fatih Sultan Mehmet Süper Lisesi /ANKARA	1999

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2003	Çevre Yapı Ltd. Şti. /ANKARA	Mimar
2004	Emek Mimarlık Müh. Ltd. Sti./ANKARA	Mimar
2005	MSB.İnşaat Emlak Daire Başkanlığı \ ANKARA	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Fotoğraf Çekmek, Müzik, Gezi